DÖNEM : VIII CİLT : 19 TOPLANTI : 3

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Seksen dördüncü Birleşim

11 . V . 1949 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	**302**
2. — Havale edilen kâğıtlar	**302 :303**
3. — Demeçler	**303**
1. — Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak'ın, dış memleketlerde yaptığı ziyaretler ve Türkiye'yi ilgilendiren meseleler hakkındaki demeci	303 :305
4. — Çeşitli kâğıtlar	**305**
1. — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'den, Birleşik Amerika Cumhurbaşkanı Truman'a gönderilen ve Türk Milleti ile şahıslarının samimî duygu ve derin hayranlığını ifade eden mektupları ve Başkan Truman'ın cevabı	305 :309
5. — Başkanlık Divanının Kamutaya sunuşları	**309**
1. — Maraş Milletvekili Dr. Kâmil İdil'in, yabancı memleketlere gönderilecek memurlar hakkındaki 4489 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan Kanun teklifinin geri verilmesi hakkında önergesi (4/159)	309
6. — Görüşülen işler	**309**
1. — Vergi Usul Kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/174)	309 :329, 330 :354
7. — Yoklama	**330**
8. — Sorular ve cevaplar	**355**
1. — Afyon Karahisar Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun, Aşkale ilcesiyle dolaylarında açlık olup olmadığı, varsa ne gibi tedbir alındığı hakkındaki sorusuna Başbakan Şemsettin Günaltay'ın yazılı cevabı (6/316)	355 :356

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Bolu Milletvekili İhsan Yalçın ve üç arkadaşının;

Rize Milletvekili Dr. Saim Ali Dilemre'nin, Millî Korunma Kanununun 30 ncu maddesinde değişiklik yapılması hakkındaki Kanun tekliflerinin, istekleri üzerine geri verilmesi kabul olundu.

Manisa Milletvekili Yunus Muammer Alakant'ın, canlı hayvan ihracı ve hayvan kaçakçılığı hakkındaki sözlü sorusu ile

Yağ ve peynir gibi mamullerin ihraç rejimine ve bu maddelerin dış piyasalarla olan fiyat farklarına dair olan sözlü sorusuna, Ekonomi ve Ticaret Bakanı cevap verdi.

Kütahya Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın, Cumhurbaşkanlığına yapılan ziyaretler hakkındaki sözlü sorusuna, Başbakan Yardımcısı;

Kayseri Milletvekili Kâmil Gündeş'in, Askerî Fabrikalarda çalışan işçiler hakkındaki sözlü sorusuna, Millî Savunma Bakanı;

Niğde Milletvekili İbrahim Refik Soyer'in, Su İşletmeleri Kanunu tasarısının Meclise ne vakit getirileceğine dair olan sözlü sorusuna, Bayındırlık Bakanı;

Burdur Milletvekili Ahmet Ali Çınar'ın Çağlayık Barajı ile Çatalağzı Santrali ve Zonguldak Limanı hakkındaki sözlü sorusuna da, Ekonomi ve Ticaret Bakanı ile Bayındırlık Bakanı cevap verdikten sonra

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Mardin Milletvekili Mehmet Kâmil Boran'ın, gezici mahkemelerin durumuna dair olan sözlü sorusuna, Adalet Bakanı cevap verdi.

Erzurum Milletvekili Gl. Vehbi Kocagüney'in, Doğu sınır illerinin yol, eğitim ve sağlık işleri hakkındaki sözlü sorusuna, Millî Eğitim, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanları cevap verdiler.

Öğretmen Timur Özbek'in maaşına dair olan Bütçe Komisyonu raporu, kabul olundu.

1949 yılı Bütçe Kanununa bağlı (L) cetvelinin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmındaki Tercümanlık kadrolarına dair olan Bütçe Komisyonu raporu okundu. Üzerinde bir müddet görüşüldükten sonra

11 . V . 1949 Çarşamba günü saat 14,30 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip
Trabzon Milletvekili	Çorum Milletvekili
R. Karadeniz	*N. Atalay*

Kâtip
Kocaeli Milletvekili
C. Aksu

Sorular

İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten'in, hayat pahalılığı ve geçim zorluğu hakkındaki sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir.

Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Bekata'nın, Askerî Fabrikalara verilecek yeni şekle dair olan sözlü soru önergesi, Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir.

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Ankara Üniversitesi Kuruluş kadroları hakkındaki 5239 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı (1/550) (Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonlarına);

2. — Ankara Üniversitesi Kuruluş kadroları hakkındaki 5239 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı (1/549) (Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonlarına);

3. — Devlet Tiyatrosu Kuruluşu hakkında Kanun tasarısı (1/556) (Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonlarına);

4. — İstanbul Üniversitesi Kuruluş kadroları hakkındaki 5247 sayılı Kanuna ek Kanun tasarısı (1/551) (Millî Eğitim ve Bütçe Komisyonlarına);

5. — Memurin Kanununa ek Kanun tasarısı (1/552) (İçişleri ve Bütçe Komisyonlarına);

6. — Orman Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bâzı hükümler eklenmesine dair kanun tasarısı (1/553) (Tarım ve Bütçe Komisyonlarına);

7. — Tekke ve zaviyelerle türbelerin kapatılmasına ve türbedarlık ile birtakım unvanların men ve ilgasına dair olan 677 sayılı Kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında Kanun tasarısı (1/554) (Adalet Komisyonuna);

8. — Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun tasarısı (1/555) (Adalet Komisyonuna);

Teklifler

9. — İdareci Üyeler Kurulunun Büyük Millet Meclisi 1949 yılı Bütçesinde değişiklik yapılması hakkında Kanun teklifi (2/166) (Bütçe Komisyonuna);

10. — İdareci Üyeler Kurulunun, Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu üyelerinden Ankara dışında vazife icabı inceleme yapacak olanlara ikamet yevmiyesi verilmesi hakkında Kanun teklifi (2/167) (Bütçe Komisyonuna);

Tezkere

11. — Serik İlcesinin Üçtepe Köyünden Mehmetoğlu Mahmut Küçükkurt'un ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/377) (Adalet Komisyonuna);

Önerge

12. — Kayseri Milletvekili Sait Azmi Feyzioğlu ve Giresun Milletvekili Ahmed Ulus'un, Dilekçe Komisyonunun 9 . V . 1949 tarihli Haftalık Karar cetvelindeki 2228 sayılı kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi (4/160) (Dilekçe Komisyonuna);

Rapor

13. — Kocaeli Milletvekili Fuad Balkan'ın, Askerî ve Mülki Tekaüt Kanununun 25 nci maddesinin son fıkrasının yorumlanmasıa dair önergesi ve Millî Savunma, Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (4/68) (Gündeme).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Başkanvekili Cevdet Kerim İncedayı

KÂTİPLER : Sedad Pek (Kocaeli), Naim Atalay (Çorum).

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — DEMEÇLER

1. — Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak'ın Dış memleketlerde yaptığı ziyaretler ve Türkiye'yi ilgilendiren meseleler hakkındaki demeci.

BAŞKAN — Söz Dışişleri Bakanındır.

DIŞİŞLERİ BAKANI NECMETTİN SADAK (Sivas) — Muhterem arkadaşlar; geçen sonbahar, Paris'te müzakerelerini yarıda bırakmak zorunda kalan Birleşmiş Milletler Asamblesi 5 Nisanda, toplantılarına New-York civarındaki merkezinde « Lake Success'de » devam etmiştir.

Paris toplantısının gündeminde geri kalmış bulunan birçok meseleler arasında, İtalyan sömürgeleri, İsrail Devletinin O. N. Y. ye kabulü, İspanya ile münasebetler bilhassa ehemmiyet arzediyordu.

En mühim parçaları Osmanlı İmparatorluğu camiasından ayrılalı otuz yedi yıl geçtiği halde Birleşmiş Milletler Asamblesinin gündeminde « eski İtalyan sömürgeleri » unvanı altında yer alan ülkelerin, Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan bütün memleket kısımları gibi, bir an önce istiklâle kavuşmalarının esas olduğunu ve hâlâ sömürge adiyle anılan bu memleketlere şimdi verilecek vesayet şeklinin gayesi, bunları ancak süratle hürriyet ve istiklâle kavuşturmak olması lâzımgeldiğini siyasi Komisyondaki beyanatımızla belirttik. Büyük bir çalışma kudreti ve kalkınma hamlesiyle bellibaşlı devletler arasındaki mevkiine pek çabuk erişmek kabiliyetini gösteren Cumhuriyet İtalya'sına karşı beslediğimiz samimî dostluk duyguları, bu meselenin bir an evvel

halline bizce ehemmiyet verilmektedir.

Yeni doğan ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin de halen « defacto » tanıdığı İsrail devletinin Birleşmiş Milletler Heyetine kabulüne taraftar olmamız ne kadar tabiî ise, Birleşmiş Milletler ailesine girmek istiyen yeni bir devletin, Cemiyet Yasasına ve kararlarına riayetkâr olmasını beklemek de o derecede tabiîdir. Bu bakımdan İsrail'in, âzası olmak istediği Birleşmiş Milletler kararlarına uyarak, bilhassa muhacirler meselesini bir hal şekline bağlamasını samimiyetle temenni etmekteyiz. Bu, kanaatimce hem siyasi, hem insani bir vecibedir.

İç rejimler hususunda, her zaman ve her yerde dilediği gibi titiz davranmaya imkân bulamıyan Birleşmiş Milletlerin, artık hassasiyetini kaybetmiş olan İspanya meselesinde daha realist hareket ederek bu devletle normal münasebetlerin iadesini mümkün kılacak bir karar almasını arzu eyliyenler arasında bulunmaktayız.

Birleşmiş Milletler Asamblesinin toplantılarının, konuşulan çeşitli meselelerin sayısı ve her memleket bakımından ayrı ayrı ehemmiyetinden başka, bu münasebetle orada birbirlerine rastlıyan siyaset adamlarının tanışıp görüşmelerine imkân vermesi itibariyle de büyük faideleri vardır.

Bu defa toplantının Amerika'da yapılmasından ve benim de orada oluşumdan faydalanarak, bu verimli temaslardan maada, yakın dostumuz Amerika Birleşik Devletlerinin merkezini ziyaret fırsatını buldum. Bundan dolayı cidden bahtiyarım.

Dostumuz Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye'ye karşı, Turuman Doktirini ve çok kıymetli silâh yardımı ile başlıyan hususi alâkası ve aramızda teessüs eden sıkı iş birliği münasebetleri üzerine Vaşingtonu ziyaret ederek Cumhuriyet Hükümetinin teşekkürlerini şahsan bildirmek, Dışişleri Bakanımız için zevkli bir iş olmuştur.

Vaşington'da üç gün kaldım. Bu müddet zarfında Amerika Birleşik Devletlerinin Sayın Başkanı Turuman tarafından kabul edilmek şerefine nail olduğum gibi daha birçok Amerikan rical ve şahsiyetleri ile de temas imkânını buldum. Mütevazı şahsımın haiz olduğu sıfat vesilesi iie Türkiye Cumhuriyetinin mümessiline karşı gösterilen yüksek nezaketi ve müstesna misafirperverliği huzurunuzda şükranla anmayı vazife bilirim.

Büyük Amerikan Cumhuriyetinin, tarihte dünya sulhünün ve milletler hürriyetinin asîl ve azimli müdafii olarak nam bırakacak büyük Başkanı Truman, bana, gerek Milletimiz gerek Devlet Başkanımız hakkında çok dostane ve samimî duygular ifade etti ve kendilerinden izin alırken Türk Milletinin selâmet ve refahı için elinden geleni yapmakta devam edeceğini söylememi bildirdi. (Alkışlar).

Hariciye Nazırı, mümtaz Devlet adamı Acheson'la iki memleketi ilgilendiren bütün konular üzerinde uzun uzadıya ve samimî bir hava içinde konuştuk. Ayni yolda yürüyen, bütün milletler için sulh, emniyet ve hürriyet istiyen iki Cumhuriyetin, iki dost memleketin mümessilleri sıfatiyle, ehemmiyetli gördüğümüz her meseleyi açıkça bahis mevzuu ettik.

Ben, Vaşington'a ne Atlantik Paktına girmek, ne bu hususta bir teklif ve talepte bulunmak ve ne de bir pakt imzalamak için gitmedim. Bununla beraber, Atlantik Paktı gibi âlemşümul bir hâdisenin inikâsları hususunda fikir teatisinde bulunuşum kadar tabiî ve lüzumlu bir şey tasavvur olunamaz.

Atlantik Paktına dair Hükümetimizin görüşü ise yüksek malûmlarıdır. Bu görüşü Büyük Millet Meclisinde, 16 Mart 1949 tarihindeki beyanatımda, aynen şöyle izah etmiştim.

«Şimal Atlantik Paktı adı verilen ve mahdut bir coğrafya bölgesine inhisar edeceği, kurucuları tarafından bize sarih surette ifade edilmiş olan bu karşılıklı askerî yardım andlaşmasına, Atlantik kıyılarında bulunmıyan Türkiye'nin girmesi bahis mevzuu değildir. Bununla beraber, sulhe ve emniyete hizmet eden her andlaşmanın gerçekleşmesini Türkiye memnuniyetle karşılar. Amerika'yı, tarihinde ilk defa olarak Avrupa'da sulh ve emniyetin müdafaasına iştirake ahden bağlıyan bu büyük hâdiseyi, Avrupa milletlerine huzur vermesi ve her türlü tecavüzü önliyerek harbe engel olması bakımından biz de çok hayırlı saymaktayız.»

Aynı beyanatımda yine demiştim ki:

«Avrupa'da sulhün ve emniyetin, Birleşmiş Milletler Yasası çerçevesi içinde, bölge andlaşmaları ile gerçekleşebileceğine inanıyoruz. Yine Avrupa'da sulh ve emniyetin ancak bir bütün olarak korunabileceğine inandığımız içindir

ki, emniyet sistemlerinin başka bölgelere de teşmiline, sırf sulhün korunması bakımından, taraftarız. Bir Akdeniz Paktı hakkında son günlerde dünya basınında çıkan haber ve mütalâalar bu ihtiyacın, bu idealin, dünya efkârında bulduğu mâkesin açık ifadesidir. Birçok şartlara ve imkânlara bağlı bu pakt hakkında alınmış bir karar henüz yoktur.

Türkiye'nin dâhil bulunduğu bölgede sulh ve emniyetin korunması için ne gibi tedbirler alınabileceği hakkında İngiltere ve Amerika'da sıkı temas ve teşebbüslerimiz devam ediyor.»

Muhterem arkadaşlar,

Bu beyanatıma bugün ilâve edilecek hiçbir şey yoktur. Yalnız Yüksek Huzurunuzda şu cihetı belirtebilirim ki, gerek İngiliz ve gerek Amerikan Devlet adamları ile son görüşmelerim her bakımdan müspet ve cesaret vericidir.

Bu münasebetle ve bâzı söz ve yazılar dolayısiyle şu noktayı da bilhassa tebarüz ettirmekte fayda mülâhaza ediyorum: Bir andlaşma yapmak, hattâ bunu talep etmek, bir vesika imzalamak, önceden, hem de çok uzun süren hazırlıklara bağlıdır. Birkaç gün için seyahata çıkan bir Dışişleri Bakanı ise ancak ve sadece neticeyi tevsika gider. Bu, diplomatik usullere en az vâkıf olanların bile bildikleri basit bir hakikattir. Üç günde bir pakt müzakere ve imza edilemez. Evveliyatı ve müspet hazırlıkları olmadan, bir Dışişleri Bakanı her hangi bir müzakereyi bizzat teklif etmiye dahi gitmez. Yine tekrar ediyorum ki, Dışişleri Bakanımız ne bir teklifte bulunmaya ne de bir pakt müzakeresine gitmiştir. Hattâ, muhtemel bütün tefsirleri önlemek için, Amerika'yı ziyaretimin, Atlantik Paktının imzasından sonraya raslaması hususunda tarafımızdan hassaten dikkat gösterilmiştir.

Amerika'yı ziyaretimden sonra şu intibalarım bir kat daha kuvvetlenmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinin Türkiye'ye karşı, Yüksek Meclisin bildiği alâkası samimî ve derindir; hürriyet ve istiklâlini tek başına kaldığı zamanlarda dahi müdafaaya azmetmiş, şeref ve namusu uğruna her fedakârlığı göze almış bulunan Türk Milletine karşı Amerika'da sevgi ve hürmet büyüktür; (Soldan alkışlar) Türkiye'nin, millî müdafaası ve binnetice dünya sulhü hesabına katlandığı büyük sıkıntılar tamamiyle takdir olunmaktadır.

Amerika'nın Türkiye'ye verdiği büyük kıymet ve önemi ziyaretim neticesinde bizzat ve iftiharla müşahede ettiğimi arzederken Vaşington'daki temaslarımın neticesini, müsaadenizle, kısaca hülâsa edeyim:

Amerika Birleşik Devletleriyle Türkiye arasında; dünyanın bu köşesinde emniyetin ve barışın korunması bakımından doğan sıkı menfaat birliği, Birleşmiş Milletler prensiplerine ve milletlerin hürriyet ve istiklâline samimî bağlılığı hedef tutan ideal birliği, iki memleket dostluğunu bütün kuvvetiyle devam ettirmektedir. Bu dostluk münasebetleri mesut bir inkişafa doğru yürümektedir. Müşahedelerimde Amerika Hariciye Nazırı M. Asheson'la aramızda mutabakat olduğu hakkındaki kanaatim tamdır.

Büyük Meclisteki son nutkumda «geleceği huzur ve emniyetle karşılamaya gayret ediyoruz.» demiştim. Şimdi ilâve edeyim: «Geleceğe büyük bir huzur ve emniyetle bakmaktayız». (Soldan alkışlar)

4. — ÇEŞİTLİ KÂĞITLAR

1. — Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'den, Birleşik Amerika Cumhurbaşkanı Turuman'a gönderilen ve Türk Milleti ile şahıslarının samimî duygu ve derin hayranlığını ifade eden mektupları ve Başkan Turuman'ın cevabı.

DIŞİŞLERİ BAKANI NECMETTİN SADAK (Sivas) — Cumhurbaşkanımızın Amerika Cumhurbaşkanı Turuman'a gönderdiği mektup ve Başkan Turuman'ın Cumhurbaşkanımıza gönderdiği bir cevap vardır. Bunların neşrine gerek Başkan Turuman, gerekse Cumhurbaşkanımız müsaade etmişlerdir. Neşrinden evvel bu mektupları Yüksek Meclis huzurunda okutmayı zaruri görüyorum.

AHMET OĞUZ (Eskişehir) — Bir sual.

BAŞKAN — Mektuplar okunsun ondan sonra sorarsınız. (Okunsun sesleri)

Ankara 31 Mart 1949

Bay Başkan,

Dışişleri Bakanı Bay Necmettin Sadak'ın

Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki Türk Murahhas Heyetine riyaset ve Vaşington'da yüksek Amerikan şahsiyetleriyle temas etmek üzere Amerika'ya hareketinden istifade ederek gerek Türk Milleti tarafından gerek benim tarafımdan Büyük Amerikan Milletine ve Mümtaz Başkanına karşı duyulan samimî dostluğu ve derin hayranlığı teyit için Ekselânsınıza bu mesajı gönderiyorum.

Dışişleri Bakanımızın temasları ve konuşmaları esnasında tam bir hüsnükabule daima mazhar olacağından ve memleketlerimizi bağlıyan sıkı dostluğu ve karşılıklı münasebetlerimizi vasıflandıran samimî iş birliğinin daha ziyade kuvvetleneceğinden şüphe etmiyorum. Türkiye'ye hâiz olduğu emniyeti vermekten hâli kalmamış bulunan kiyasetli ve uyanık siyasetiniz benim bu hususstaki kanaatimi takviye eylemektedir. Bu münasebetle dünyanın geçirmekte bulunduğu en nazik devrelerinden birinde bize, Amerika Birleşik Devletlerince yapılan ve bütün Türk Milletinin en derin şükranlarını mucip olan pek kıymetli askerî yardımı hassaten zikretmek isterim.

Gerek şahsi saadet ve sıhhatiniz ve gerek Amerika Milletinin refahı için en iyi temennilerimi sunar ve derin saygılarımın kabulünü dilerim, Bay Başkan.

İsmet İnönü

Beyaz Saray
Vashington

26 Nisan 1949

Ekselâns,

Mümtaz Dışişleri Bakanımız Bay Necmettin Sadak'ın delâletiyle Ekselânsınızın bana göndermek nezaketinde bulunduğu samimî mektubu derin bir memnuniyet ile aldım.

Türk halkının Birleşik Devletler halkına karşı duymakta olduğu dostluk ve hayranlık hislerine Ekselânsınızın lütüfkâr bir surette tercüman olmaları, bende hususi bir memnuniyet uyandırdı. Bildiğiniz gibi, bu hisler bende ve Amerikalı vatandaşlarımda tamamiyle bütekabildir. Tarihin bu nazik devrinde Birleşik Devletler tarafından yapılan askerî yardım için Türk Milletinin şükranını Ekselânsınızdan öğrenmek de benim için ayrıca bir memnuniyet vesilesi olmuştur. 1947 de Türk Yardım Programının kabulü, Türk - Amerikan münasebetlerinde yeni bir hareket noktası teşkil etmiştir. Modern teknik ve ilmin terakkiyatı sayesinde artık birbirinden uzak dahi olmıyan ve Birleşmiş Milletler Anayasasındaki müşterek idiallerle mutehalli bulunan iki Cumhuriyet, bu suretle dünyanın geniş sahalarında insan hak ve hürriyetlerini imha eden kuvvetlere set çekilmesi ve tecavüzkâr yayılmalarına son verilmesi gayesiyle müttehiden hareket etmek hususundaki azimlerini göstermişlerdir. O senenin 12 Mart günü kongreye gönderdiğim mesajda dedim ki:

«Birleşik Devletlerin siyaseti, silâhlandırılmış zümreler tarafından veya harici tazyikler ile esaret altına alınmak teşebbüslerine karşı mücadele eden serbest milletlere müzaheret etmek yolunda olması gerektiğine inanıyorum.

«Serbest milletlerin kendi mukadderatını kendi istekleri dairesinde tâyin etmelerine yardım etmemiz lüzumuna inanıyorum».

Bu sözleri, o zaman olduğu kadar bugün de tamamiyle benim hislerimi ve Hükümetimin siyasetini aksettirdikleri için tekrarlıyorum.

Bay Sadak'ın zekâsı, geniş tecrübesi ve dünya meselelerini yapıcı bir zihniyetle görüşü, Hariciye Nazırı ve bizzat benim kadar bu seyahatinde temas ettiği diğer Amerikalı resmî şahsiyetleri tarafından da çok takdir edilmiştir. Bay Başkan; eminim ki, kendisi Birleşik Devletlerin bu müşkül zamandaki siyaseti ve dâvaları hususunda tam bir anlayışla memleketimizden ayrılmaktadır.

Şundan da ayrıca eminim ki, bay Sadak, Şimal Atlantik Antlaşmasının imzalanmasiyle Türkiye ve Atlantik sahası haricindeki diğer milletlerin istiklâl ve temamiyetlerini idamesi hususunda Birleşik Devletlerde duyulan alâkanın hiçbir veçhile azalmadığı ve aksine olarak, Atlantik Antlaşmasına dâhil memleketlerin müşterek emniyetini takviye suretiyle bu paktın meydana gelmesinin, aynı zamanda, Türkiye'nin de emniyetini tezyide hizmet ettiğini müdrik olarak ayrılmaktadır. İlk olarak Yunanistan Türkiye için ifâde edilmiş bulunan bu prensipler, bu pakt ile, Milletler camiasının diğer hürriyet seven milletlerine de teşmil edilmiştir.

Şahsi sıhhat ve saadetiniz ve Türk Milletinin refahının temadisi için en samimî temennilerimi teyit eyler, derin saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı?

ASIM US (Çoruh) — Efendim. Dışişleri Bakanımız umumi vaziyet hakkında gayet güzel izahatta bulundular ve seyahatinin verdiği iyi neticeleri anlattılar. Bu izahat hepimizin gönüllerine ferahlık verdi. Kendisine bilhassa teşekkür ederim.

Bendeniz, umumi vaziyet hakkında söylenen sözlere bir şey ilâve edecek değilim. Yalnız, gazetelere geçmiş bir sözü burada mevzuubahis etmediler: Seyahatlerinden avdetlerinde Fransız Hariciye Nazırı kendilerine demiş ki: Bizim 1939 tarihli Türk - İngiliz - Fransız ittifakının bugün de mer'i olup olmadığını hukuk bakımından tetkik ettirdim, bugün de mer'i olduğu hakkında kanaat hâsıl ettik. Bunu bir münasebetle parlâmentoda söyliyeceğim». Bu söz gazetelere geçti bunu memnuniyetle karşılarız. Anlaşılıyor ki Fransızlar, İngilizler Türkiyenin dostluğuna İkinci Dünya Harbinin başlangıcında olduğu kadar ehemmiyet veriyorlar, bunu ifadesinde büyük bir kıymet vardır.

Yalnız bendeniz bir nokta üzerinde durmak isterim; 1939 daki ahval ve şerait bugünkü ahval ve şeraite uymuyor, mühim bir fark vardır. 1939 tarihli muahade aktedildiği zaman İngilizlerle Fransızların karşısında hasım olarak Almanya vardı, harb tehlikesi de Almanya'dan bekleniyordu. Böyle bir tehlike karşısında aktedilmiş bir ittifaktır. Bu ittifakın 2 No. lu bir ptorokolü vardır, bu protokolde bizim Rus'lara karşı bitaraf kalaacğımız kaydedilmişti. Eğer bugünkü şekilde bu muahade kalacak olursa bu zayıf bir noktadır. Bendenizin fikrimce bu muahadeyi bir revizyona tâbi tutmak lâzımgelir. Bu revizyon meselesini İngiliz'ler ve Fransız'lar, zannederim ki, siyasi nezaket icabı bize söyliyemezler. Fakat bizim tarafımızdan yapılması gereken lüzumlu bir teşebbüstür. Bunu Hükümetin nazarı dikkatine arzederim. Mâruzatım bundan ibarettir.

Gl. SADIK ALDOĞAN (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar; Dışişleri Bakanının son yaptığı seyahat hakkındaki intibalarını dinledik. Dışişleri Bakanının beyanatını şöyle toplıca ifade etmek istersek, evvelâ İtalyan sömürgelerinden bahsettiler ve bu İtalyan sömürgelerinin alacağı vaziyet hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin noktai nazarını beyan etmişlerdir.

Sonra İsrail Devletinin tanınması meselesini kabul ettiklerini söylediler. Daha sonra da, Atlantik Paktına ve bizim bulunduğumuz bölgedeki yani : Yakın Şark'taki emniyet meselesine; temas ettiler. Dediler ki; biz Atlantik Paktına girmek veyahut girmemek meselesi için oraya gitmiş değiliz. Peki, oraya ne maksatla gitmişler? Orada yapılacak bir toplantı da bulunmak için mi gitmişler?

Şimdi şunu anlamak istiyorum; Türkiye Cumhuriyetinin takip ettiği siyaset nedir? Hükümetin siyasi görüşü nedir? Hükümet bize siyasi görüşünü anlatmıyor. Siyasi hedefini anlatmıyor. Yalnız gayrimuayyen bir yere gitmek için her iskeleye uğrıyacağını söylüyor. Yahut oraya uğrıyacağım, buraya uğramıyacağım diyor. Ama Hükümet nereye gitmek istiyor, siyaseti nedir, belli değildir. (Gürültüler). Belli ise tarif etsin. Hiç gürültüye falan hacet yok; eğer siyaseti varsa siyasi hedefini açıkça söylesin; anlıyalım siyaseti nedir? Biz Hükümetin takip ettiği siyasetin hedefini bilmezsek, Hükümet, bunu bize söylemezse, biz bu Hükümetin takibettiği siyasetle nasıl beraber oluruz ve nasıl beraberiz diyebiliriz? (Gürültüler). Dışişleri Bakanının bütün beyanatından Hükümetin takip ettiği harici siyasetin hedefini ben bir türlü anlayamadım. Hedefi neyse bunu bize açıkça söylesin; hedefim budur desin. Atlantik Paktı, Akdeniz Paktı bunlar hep birer vasıtadan ibarettir, takip edeceğimiz siyasi yoldur. Ama bunun hedefi nedir ben bilmezsem ovakit nasıl olacak? efendim, neye bizi Atlantik Paktına almamışlar? Bir defa Atlantik Paktına girmemiz doğru mu, yanlış mı?

Akdeniz Paktı bilmem şöyle olmalı imiş, böyle pakt yapılmalı imiş! Niçin yapılmalı, neden lâzım? Bunu ispat etmek için, bizim harici siyasetimizin mihverini, hedefini teşkil eden keyfiyetin bilinmesi lâzımdır. Ondan sonra Atlantik Paktına girmek lâzım mı, değil mi safhası gelir. Yoksa, bizi vasıtalarla oyalayarak hedefi gaybettirmek ve harici siyasette takip edilen hedefi bildirmemek doğru değildir. Bu, dümeni bozuk bir kaptanın nereye gideceğini bilmemesi gibi birşeydir. Hedefi bilmek ve söylemek lâzımdır. Anyasanın 47 nci maddesinde; Hükümetin görüşü ve takip edeceği yolu Millet Meclisine bildirir, diyor. Harici siyasetteki görüşünüz nedir? Hükümetin görüşleri vardır, ben görüşler değil; bir tek görüşten bahsedilmesini istiyorum. Binaenaleyh şimdi biz tamamen müphemiyet

içindeyiz. Hükümet, içinde bulunduğumuz vaziyeti nasıl görüyorsa ve neye karar vermişse bu kararı bize bildirmeli, ondan sonra biz, onun siyasi hedefini anlıyarak, takip ettiği yolun doğru olup olmadığı hakkında noktai nazarımızı söyliyelim. Biz, bugün, ne Hükümetle beraberiz diye biliriz, ne de, Hükümetten ayrı bir siyaset takip ediyoruz diyebiliriz. Çünkü: Hükümet vâzıh olarak siyasetini bize göstermiyor, açıkça belirtilen bir vaziyet mevcut değildir. Onun için bizi mâzur görünüz takip ettiği siyasetin hedefini bilmediğimiz için, içinde bulunduğumuz, hal ve şartlar icabına uygun olduğunu, maalitiraz, bilmiyoruz. Bundan dolayıdır ki, bize açık olarak izah edilmedikçe, Hükümetin takip ettiği siyasete siyasetsizlik diyoruz ve buna iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Saim Ali Dilemre.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Şimdi, Sayın General, bu söylediğiniz laflara kendiniz inanıyor musunuz? (Soldan gülüşmeler)

Bunu, bu siyaseti bilmedik kimse kalmamıştır. Bu milletin nereye gittiğini, siyasetini samiin bile biliyor. Sizin bu laflarımız, anlıyamadım gibi bir şey oluyor. Hükümetin siyasetini, muhalif, muvafık, bilmiyen kimse kalmamıştır. Bunu herkes gibi siz de biliyorsunuz.

Bizden toprak istediler, vermedik, Boğazlarda üst istediler, vermedik. Onların muhalifleri ile birleştik. Hâlâ milletin nereye gideceğini bilmiyoruz, dediniz. Bunda mühim mantık.

HİLMİ ŞEREMETLİ (Balıkesir) — O başka bir âlemden geldi.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Devamla) — Binaenaleyh, ben sureti katiyede eminim ki, burada mevcut arkadaşların hepsi, gazeteciler, samiindeki vatandaşlar, dışardaki çoluk çocuk, herkes nereye gittiğimizi biliyor, o da bu memleketin selâmeti içindir. Zaten bu memleketin selâmeti için çalışmıyan bir Hükümet re'sikâra gelebilir mi? (Soldan bravo sesleri).

Kendileri bir hedeften bahsediyor ve bunu bilmedikçe Hükümetle beraber olmadığını söyliyor ama, bu fikir size ait değildir, bana öyle geliyor ki, böyle söylemenize rağmen siz de bu fikirde değilsiniz. (Bravo sesleri, gülüşmeler).

Gl. SADIK ALDOĞAN (Afyon Karahisar) — Bu kadar bedihiymiş, bunu herkes biliyormuş mademki, gazeteciler, samiin de biliyormuş! Bektaşı sırrı mıdır, niçin söylemiyorsunuz? (Soldan, herkes biliyor sesleri).

Sarih olarak ifade ediniz! Memleket mukadderatı mevzuubahis, hedefinizi cesaretle söylemiyorsunuz? Biri çıkıp oradan, benim aklım ermiyor, senin aklın eriyor gibi şeyler söylüyorsunuz. (Gürültüler).

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Reis Bey, söz istiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI NECMETTİN SADAK (Sivas) — Cevap vermek istiyorum. Sayın General Sadık Aldoğan, söze başlarken herzaman Yüksek Meclisimizi neşelendiren sevimli ifadeleri ile devam etmiş, fakat sonradan beni ve hepimizi hayrete düşüren hiddetli bir ifade ile bu kürsüden sorduğu suallerle ve yaptığı beyanlarla zamanın ve bu kürsünün ciddiyetine yakışmıyacak sözler sarfetmemiş olsaydı benimle bir şaka yaptığını zannedecektim.

Sayın General evvelâ bir sual sormama müsaade etsin: İfadeleri şahısları adına mı, yoksa partileri namına mıdır? General lûtfen cevap veriniz. (Soldan cevap ver sesleri).

REŞAD AYDINLI (Denizli) — Şahısları adınadır.

NECMEDDN SADAK — Hayır, bizzat general cevap versin.

Gl. SADIK ALDOĞAN (Afyon Karahisar) — Efendim, Parti adınadır.

DIŞİŞLERİ BAKANI NECMETTİN SADAK (Devamla) — Partiniz adına konuşuyorsunuz, pek güzel (Gülüşmeler, gürültüler).

Sayın General, Dışişleri Bakanı olduğum günden beri memleket içinde ve memleket dışında hiç kimse, yerli veya yabancı, bana şimdiye kadar, Türkiye'nin dış siyaseti nedir, izah eder misiniz, diye bir sual sormaya lüzum görmemiştir. Çünkü 25 senedir Türkiye Cumhuriyetinin dış siyaseti bu kadar sarih ve bu kadar açıktır. (Soldan bravo sesleri ve alkışlar). Eğer bir alfabeyi tekrar etmek kadar basit ve lüzumsuz olmazsa ve sizleri sıkmazsa iki kelime ile dış siyasetimizi izah edeyim.

Dış siyasetimizin temeli Atatürk'ün koyduğu o büyük vecizedir: «Yurtta sulh, cihanda sulh».

Yurtta sulhe ve cihanda sulhe varmak için herkesle iyi geçinmeye; memleketin ve milletin istiklâl ve hürriyetine, şeref ve haysiyetine riayet eden her devletle iyi geçinmeye bu şartlara riayet etmiyen devletlerle, bize bir tecavüz vâkı

olduğu takdirde bütün kuvvetimizle mücadele etmeye hazırlanan bir siyasettir.

Dış siyasetimizin esası milletlerin hürriyet ve istiklâline riayetkâr olan devletlerle bir safta bulunmaktır.

Dış siyasetimizin esası, memleketimizin hürriyetini, istiklâl ve selâmetini her vasıta ile korumak çarelerini aramaktır. Bugünkü dış siyasetimiz demokrasi, istiklâl ve hürriyet safında bulunan ve milletlerin ve insanların hak ve hürriyeti için mücadele eden büyük demokrasi safındaki devletlerle beraber bulunmaktır.

Lûtfen, şimdi sizden rica ediyorum, bu kürsüye geliniz, partinizin dış siyasetini izah ediniz. (Soldan şiddetli ve sürekli alkışlar, bravo sesleri).

Gl. SADIK ALDOĞAN (Afyon Karahisar) — Dışişleri Bakanının söylediğine teşekkür ederim, ben bunu ona söylettirmek istiyordum. (Bravo sesleri, gülüşmeler).

Hoşunuza gitti mi şimdi, ha; iyi.

Arkadaşlar; dış siyasette madem ki, bu kadar bâriz, bu kadar açık bir siyasi hedef sahibiyiz de, bunu niçin böyle ağzımızda geveleyip açıkça söylemekten çekiniyoruz. (Söylüyoruz sesleri).

Millet Partisinin de dış siyasetteki hedefi; Türk istiklâl ve hürriyetine uzanacak her kolu kırmaktan ibarettir.

Arkadaşlar; bunu böylece bir defa kabul ettikten sonra demek istiyoruz ki; mademki şeref, istiklâl ve hürriyetimiz için, ölümü dahi göze almıştır bu millet; hiçbir kimseden gidip de ittifak dilenmeye ihtiyacı yoktur. (Öyle birşey yok, asla sesleri). Bundan dolayıdır ki; bu mukaddes vazifenin ifası için bize yardım etmek istiyen milletlere teşekkür ederiz, minnettarız. Fakat bunu gayet açık olarak ortaya koymakta fayda vardır ve bu lâzımdır. Bu bakımdan Dışişleri Bakanına teşekkür ederim. Benim istediğim de bu idi, aziz arkadaşlar.

Arkadaşlarım; Evet; politika hedefi böyledir. Bizim de maksadımız ve bütün Türklerin maksadı budur. Yani bütün memleket hiçbir parti farkı olmaksızın kalbi yalnız bu noktada birleşiyor. (Bravo sesleri). Fakat her şeyin imkânlarla bağlı olduğunu ve bu muayyen ve mukaddes maksadın istihsali için birtakım vasıtalara müracaat etmek zorunda olduğumuzu, bunu tabiî kabul edenlerdenim. Yoksa alelıtlak hiçbir şey yapmamak tabiî doğru olmaz. Fakat her yaptığımız işin, her müracaat ettiğimiz vasıtanın mutlaka bu maksada uygun olması lâzımdır. Bu maksada uymıyan ve hakikatle kabili telif olmıyan vasıtalara müracaat hiçbir mâna ifade etmez.

BAŞKAN — Osman Nuri Köni.

OSMAN NURİ KÖNİ (İstanbul) — Arkadaşımız Sadık Aldoğan bâzı beyanatta bulundu, galiba bir sürçü lisan yaptılar, parti namına konuştuklarını ifade ettiler, ben bunu tekzip ediyorum (Soldan bravo sesleri, sürekli alkışlar ve gülüşmeler).

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur gündeme geçiyoruz.

5. — BAŞKANLIK DİVANININ KAMUTAYA SUNUŞLARI

1. — Maraş Milletvekili Dr. Kâmil İdil'in, yabancı memleketlere gönderilecek memurlar hakkındaki 4489 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan kanun teklifinin geri verilmesi hakkında önergesi (4/159)

Yüksek Başkanlığa

Yabancı memleketlere gönderilecek memurlar hakkındaki 4489 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesine dair olan Kanun teklifinin geri verilmesini saygılarımla rica ederim.

Maraş Milletvekili
Dr. Kâmil İdil

BAŞKAN — Geri veriyoruz.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Vergi Usul Kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/174)

BAŞKAN — Görüşülmesine devam ediyoruz.

İkinci Bölüm

Fatura ve fatura yerine geçen vesikalar

Faturanın tarifi

İKİ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblâğı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Faturanın şekli

İKİ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Faturada en az aşağıdaki malûmat bulunur :

1. Faturanın sıra numarası;

2. Faturayı çıkaranın ticaret unvan ve iş adresi;

3. Müşterinin ticaret unvanı ve adresi;

4. Emtianın veya işin nev'i, miktarı, fiyatı ve tutarı;

5. Satılan mallar faturanın tanziminden evvel teslim edilmişse teslim tarihi.

Gerçek kişilerde ticaret unvanı olarak tüccarın soyadı ve adı yazılır. Büyük ve tanınmış müesseseler için adres konmıyabilir. Müstehliklere perakende satış yapan tüccarlar, fatura verdikleri takdirde, bu faturalarda numara teselsülü mecburiyeti yoktur.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Fatura nizamı

İKİ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Faturanın çıkarılmasında aşağıdaki kaidelere riayet olunur :

1. Faturalar sıra numarası dâhilnde teselsül ettirilir. Aynı müessesenin muhtelif şube ve kısımlarında her biri aynı numara ile başlamak üzere ayrı ayrı fatura kullanıldığı takdirde bu faturalara şube ve kısımlarına göre şube veya kısmın isimlerinin yazılması veya hususi işaretle seri tefriki yapılması mecburidir.

2. Faturalar mürekkeple, makina ile veya kopyeli kurşun kalemi ile doldurulur;

3. Faturalar en az bir asıl ve bir örnek olarak çıkarılır. Bundan fazla örnek çıkarıldığı takdirde her birine kaçıncı örnek olduğu işaret edilir;

4. Faturaların baş tarafında iş sahibinin veya sahibi namına imzaya mezun olanların imzası bulunur.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Fatura kullanma mecburiyeti

İKİ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar sattıkları emtia veya yaptıkları işler için tüccar ve esnafa fatura vermek ve bunlar da fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

FAİK YILMAZİPEK (Bursa) — Efendim; 221 nci maddede birinci ve ikinci sınıf tüccarlara fatura vermek ve almak mecburiyetini koyuyoruz. Tatbikatta bâzı vakalara şahit olmaktayız. Meselâ herhangi bir yerden bir tüccar geliyor, mal alıyor, parasını verip hesabını görüyor. Şimdi siz faturayı hazırlayınız, ben malımı götüreyim, sonra gelir faturayı alırım diyor, fakat bir daha gelip faturasını almıyor. Malı satan faturayı vermeye, alan ise faturayı almaya mecbur diyoruz. Fakat satınalan faturasını almadıktan sonra malı satan tüccar bu mecburiyet vazifesini nasıl ifa edecektir. Bendeniz: (Sahipleri tarafından alınmıyan faturalar kopyelerine iliştirir) diye bir fıkra teklif ediyorum. Eğer sayın Komisyon bunu kabul ederlerse önergemi vermekten vaz geçerim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, faturalar zaten bir asıl, bir de suret olarak çıkacaktır. Binaenaleyh sureti varsa faturasını almış demektir. Bu vaziyette mesuliyet alana aittir.

BAŞKAN — Bu suretle sualinizin cevabı zapta geçmiş oluyor.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Malı satanın malı verdiğini ispat etmesine lüzum yoktur. Malı alan eğer fatura ibra etmek mecburiyetin-

de ise bu mecburiyetten satana bir zarar geleceğine bendeniz kani değilim.

YILMAZ İPEK (Bursa) — Millî Korunma Kanunun tatbikatında çok müşkülâta mâruz kaldık. Alıcı fatura almıyor, fakat sonradan satıcı müesseseye isnatta bulunuyor. Binaenaleyh satan müesseseyi bu suretle fatura vermek mecburiyetinden kurtarılsın.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Bu kanun tabiî halde tatbik edilecektir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Perakende satış vesikaları

İKİ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Birinci ve ikinci sınıf tüccarların perakende satışları ile müstehliklere yapılan satışlar aşağıdaki kayıtlardan her hangi biri ile tevsik olunur :

1. Kasa veya satış fişleri;

2. Kasa veya satış fişlerinin dökümlerini ihtiva eden günlük bordrolar;

3. Makineli kasaların kayıt ruloları ve rulosuzlarda günlük satış yekûnunun yazıldığı fişler;

4. II nci sınıf tüccarlarda satış bedellerini gösteren el defteri kayıtları (Bu defterlerin tasdiki ihtiyaridir).

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Bu madde ile ilgili olup evvelki celsede müzakeresi yapılarak kabul buyurduğunuz 185 nci maddedeki hükme göre, tek defter tutandan perakendeci tüccarların hasılâtını defterlerine kaydederken ne şekilde kaydedeceklerini sormuştum. Komisyondan aldığım cevapta bu şöyle izah edilmişti (Akşama kadar yapılan satışlar toptan olarak kaydedilebilecektir.) denilmişti. Şimdi bu 222 nci maddenin 4 ncü fıkrasında : (İkinci sınıf tüccarlar da satış bedellerini gösteren el defteri kayıtları.) denilmektedir.

Sayın Komisyonun evvelki verdikleri cevap bu hususlarda da tatbik edilecek midir? Bunu tavzih etmelerini rica ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu maddede perakende satış vesikaları, yani faturadan hariç olan vesikalar gösteriliyor. Arkadaşımızın tereddüt ettiği husus, yani el defterine akşam üzeri toptan yazabileceği hususudur. Bu defterler mükelleflere kolaylık olmak için kabul edilmiş vesikalar mahiyetindedir. Aynı zamanda bu defterlerin tasdiki da mecburi değildir. Fıkrada yazılıyor, toptan yazılabilecektir.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) —, Vuzuh bulması için rica etmiştim.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Birinci fıkrada «perakende satış» kaydından sonra «müstehliklere yapılan satışlar» tâbiri vardır, bundan maksat nedir, bu, perakendeye dâhil olmaz mı?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Müstehlike yapılan satışlar aşağıda gelecektir. Aynı şeydir, fark yoktur.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Aynı mânayı taşıyorsa, zaittir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Perakende satışlar yalnız müstehlike yapılmaz ki, diğerlerine de perakende satış yapılabilir.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Öyle olduğu için bana zait gibi geliyor.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Müstehlike yapılan satışlar mutlaka perakende addediliyor, bir de ayrıca müstehlike yapılmıyan perakende satışlar olabilir.

Onlar da maddeye girmiştir. Maksat budur.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. 222 nci maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Esnaftan alınan masraf puslaları

İKİ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Tüccarların esnafa yaptırdıkları işler için esnafa imzalattırılan ve işin mahiyeti ile bedelini ihtiva eden tarihli masraf puslaları, esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Müstahsil makbuzu

İKİ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Tüccarlar, fatura kullanmak mecburiyetinde olmıyan müstahsıllardan satın aldıkları mahsullerin bedelini ödedikleri sırada, iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalıyarak müstahsıla vermeye ve diğerini müstahsıla imzalatarak alıkoymaya mecburdurlar. Mal tüccar namına bir memuru veya bir mutavassıt tarafından alındığı takdirde makbuz

bunlar tarafından imzalanır. Yazma bilmiyen müstahsıllar bu makbuzu, varsa zatî mühürleriyle mühürlerler, yoksa parmak basmak suretiyle tasdik ederler.

Müstahsıldan avans üzerine yapılan mubayaalarda makbuz, malın teslimi sırasında verilir.

Müstahsıl makbuzunun tüccar nezdinde kalan nüshası fatura yerine geçer.

Müstahsıl makbuzunda en az aşağıda yazılı malûmat bulunur:

1. Makbuzun tarihi
2. Tüccarın soyadı, adı (veya unvanı);
3. Müstahsılın soyadı, adı ve yeri;
4. Satın alınan malın cinsi, miktarı ve bedeli.

Aynı müstahsıldan bir defada satın alınan ve bedeli 250 liraya kadar olan (250 lira dâhil) mahsuller için makbuz tanzimi yerine alınan mallar tarih sırasiyle ve yukarda 2, 3 ve 4 ncü fıkralarda yazılı malûmatı havi olmak şartiyle bir el defterine kaydolunmakla iktifa edilebilir.

Bu takdirde el defterleri kayıtları, muhasebe kayıtlarının müsbit vesikasını teşkil eder. Bu maddede yazılı makbuzlar hiçbir resim ve harca tâbi tutulmaz.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı?

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Efendim, bu maddenin birinci fıkrasının nihayetinde mühür ve parmak işaretine ait bir hükmü mahsus vardır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda mühür ve parmak işaretinin mutlak olarak muteber addedilemiyeceğine ait hüküm vardır .Şimdi bu kayıt buraya ilâve edildiğine göre, mühürün inkârı halinde hüküm ne olacaktır? Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 297 nci maddesindeki hüküm mahfuz mudur?

Şimdi efendim, bu Vergi Usulü Kanunu aradaki hukuki ihtilâfları, yani doğrudan doğruya verginin bünyesine taallûk edenlerin dışındakileri hal için tedvin edilmemektedir. Binaenaleyh mühür ve parmak işaretinin ne vakit muteber olacağına dair umumi ahkâm yani Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa bir hüküm konulmuş bulunmaktadır. Şimdi bu hükmü böyle mutlak olarak bırakırsak demek ki, vergiye taallûk etmesi bakımından mühürlü fatura mutlak olarak muteber olması icabeder. Hukuk Muhakemeleri Usulüne aykırıdır. Maksatları nedir, usul mahfuz mudur? Muteberiyet mutlak olarak kabul ediliyor mu? Mutlak olarak kabul ediliyorsa ticari ve hukuki ihtilâflar muteber değildir diyeceğiz. Vergi ihtilâflarında muteberdir diyeceğiz. Bunu izah etsinler.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Biz Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun maddesini tadil etmiyoruz. Oradaki hükümler mahfuzdur. Burada vergi mevzuatı bakımından bir kolaylık olsun diye bir hüküm koyduk. Binaenaleyh o hükümlerle bu hüküm tearüz etmiyor. Borçlar Kanunu, yahut Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre mühürlü, tasdikli olsun,, Oradaki unsurları taşısın diye ayrıca bir şekil kabul edilmedi.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Yani muteberdir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Evet bu kanuna göre muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Bölüm
Serbest meslek makbuzları

Makbuz mecburiyeti

İKİ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Özel kanunlardaki hükümler mahfuz kalmak kaydiyle serbest meslek erbabı aşağıdaki hallerde makbuz vermeye ve bunların bir örneğini muhafaza etmeye mecburdurlar :

1. Müşteri makbuz isterse;
2. Ücret ticari veya sınai bir işletme tarafından ödenmişse;
3. Alınan para 100 liradan fazla ise.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Makbuz muhteviyatı

İKİ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Serbest meslek makbuzlarına :

1. Makbuzu verenin soyadı, adı veya unvanı;
2. Müşterinin soyadı, adı veya unvanı;
3. Alınan paranın miktarı;
4. Paranın alındığı tarih;

Yazılır.

Bu makbuzlar hiçbir resim ve harca tâbi tutulmaz.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Dördüncü Bölüm
Ücretlere ait kayit ve vesikalar

Ücret bordrosu

İKİ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — İş verenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiden muaf olan ücretlerle götürü ücret üzerinden vergiye tâbi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz.

Ücret bordrolarına en az aşağıdaki malûmat yazılır:

1. Hizmet erbabının soyadı, adı;
2. Varsa vergi karnesinin tarihi ve numarası;
3. Vâhit ücreti (Aylık, haftalık, gündelik, saat veya parça başı ücreti);
4. Çalışma süresi veya ücretin taallûk ettiği süre;
5. Ücret üzerinden hesaplanan vergilerin tutarı.

Bordronun hangi aya taallûk ettiği baş tarafında gösterilir. Bir aya ait bordro ertesi ayın yirminci gününe kadar hazırlanıp tarihlenerek, müessese sahibi veya müdürü ile bordroyu tanzim eden memur tarafından imzalanır.

İş verenler ücret bordlarını, yukarıki esaslara riayet etmek şartiyle diledikleri şekilde tanzim edebilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Bordro yerine geçen vesikalar

İKİ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Genel, katma, özel bütçeli daire ve müesseselerle belediyelerin ve 3659 sayılı Kanuna tâbi müesseselerin ücret ödemelerinde kullandıkları vesikaları ücret bordrosu yerine geçer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Beşinci Bölüm
Diğer evrak ve vesikalar

Muhabere evrakı

İKİ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Tüccarların her nevi ticari muameleri dolayısiyle yazdıkları ve aldıkları mektuplar (Telgraflar ve hesap hulâsaları dâhil) muhabere evrakını teşkil eder. Gönderilen ve gelen muhabere evrakının, işlerinin icabına göre dosyada muhafaza edilmesi mecburidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Diğer vesikalar

İKİ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Tüccarlar evvelki maddelerin dışında kalan ve bir hüküm ifade eden veya icabında bir hakkın ispatına delil olarak kullanılabilen mukavelename, taahhütname, kefaletname, mahkeme ilâmları gibi hukuki vesikalarla ihbarname, karar örnekleri, vergi makbuzları gibi vergi evrakını dosyada muhafaza etmeye mecburdurlar.

Damga Resmi mükellefleri, bu resme ait kanunda saklanacağı beyan olunan kâğıtlarla belgeleri ve ilânları havi koleksiyon nüshalarını aynı suretle muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Şimdi efendim bu kabul edilen madde ile bu maddede muayyen evrak ve defatirin hıfzı mecburiyeti vardır. Ticaret Kanununda buna ait gayet güzel bir hüküm vardır. Bu evrak mücbir bir sebep tahtında yangın ve saire suretlerle zıyaa uğrarsa zıyaı takip eden günler zarfında - zıyaın üzerinden uzun bir zaman geçerse ispatı güç olur, bu güçlükten vatandaşı vikaye için zamanında mahkemeye müracaat edip zıyaı tevsik imkânını vatandaşa bahşetmiştir, Ticaret Kanunu. O müessesei hukukiye burada da cari midir, değil midir, diye soruyorum, zıya halinde zıyaın tevsiki işinde Ticaret Kanununun 80 ve mütaakip maddesi cari midir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL ÇOŞKUNOĞLU (Manisa) — Arkadaşımızın temas ettiği nokta; mücbir sebepler de, 13 ncü maddenin 4 numaralı bendinde yazılıdır: «Sahibinin iradesi dışındaki sebepler dolayısiyle defter ve vesikalarının elinden çıkmış bulunması». Binaenaleyh, bu gibi hallerde de mücbir sebep mevcut sayılacaktır. Umumi hükümler daima mahfuzdur.

BAŞKAN — Maddeyi Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Dördüncü Kısım
Vergi karnesi

Karne mecburiyeti

İKİ YÜZ OTUZ BİRİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı mükellefler vergi karnesi almaya mecburdurlar:

1. Esnaf Vergisine tâbi olanlar;
2. Vergi matrahları tamamen veya kısmen götürü usulde tesbit olunanlar;
3. Gelir Vergisinde en az geçim indiriminden faydalanmak istiyenler.

Durumu yukarda yazılı şartların birkaçına birden temas etse bile, bir mükellef tek vergi karnesi alır.

Genel, Katma, Özel Bütçeli daire ve müesseselerle belediyelerin ve 3659 sayılı Kanuna tâbi diğer müesseselerin kadro dâhili memurları vergi karnesi almazlar. Bunların dışında kalan müstahdemler hakkında karne alma mecburiyetinin uygulanma şeklini Maliye Bakanlığı tâyin eder.

Gelir Vergisi Kanunu gereğince verdikleri, (Yıllık beyanname) lerde aile durumunu gösterenler karne mecburiyetine tâbi değildirler.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Karnelerin alınması

İKİ YÜZ OTUZ İKİNCİ MADDE — Mükellefler vergi karnelerinin kendileri tarafından yazılması gereken kısımlarını doldurduktan sonra, vergi bakımından durumlarını kayıt ve tescil ve karneye işaret ettirmek üzere, bunları bağlı oldukları vergi dairesine ibraz ederler.

Mükellefiyete müessir olacak değişiklikler de yukarıki esaslar dairesinde karneye işaret ettirilir.

231 nci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı mükelleflerin doldurdukları karneyi vergi dairesine ibraz etmeleri veya değişikliği karneye işaret ettirmeleri müddeti, işe başladıkları veya değişikliğin vukubulduğu tarihten itibaren bir aydır.

En az geçim indiriminin uygulanmasında, karnedeki kayıtlar, bunların vergi dairesine tesçil ettirildiği tarihten evvelki zamanlar için nazara alınmaz.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Hüviyet tasdiki

İKİ YÜZ OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Gelir Vergisinde en az geçim indiriminden faydalanabilmek için karne almak mecburiyetinde olanlar, Medeni hal ve aile durumu hakkında vergi karnesine yazılmış olan bilgiler ve bunlarda vâkı olan değişiklikler mükellefin ikamet ettiği veya çalıştığı mahallenin muhtarına tasdik ettirilir. Buna imkân olmıyan hallerde mükellefin karneye yazdığı bilgilerin doğruluğu idari tahkikatla tesbit olunur ve karnenin tescili tahkikat neticesinde yapılır.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Doğruluk mesuliyeti

İKİ YÜZ OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Vergi karnelerine yazdıkları bilgilerin doğruluğundan mükellefler, iş verenler tarafından bu karnelere ilâve olunan kayıtlardan da iş verenler mesuldür.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Karnesiz hizmet erbabı çalıştıranların sorumluluğu

İKİ YÜZ OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Karnesi olmıyan veya karnesinde yazılı vergileri taksit zamanında ödememiş bulunan, götürü ücret usulüne tâbi hizmet erbabının vergi ve cezaları bunları çalıştıranlardan aranır.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Karnelerin şekli, resim ve harçları

İKİ YÜZ OTUZ ALTINCI MADDE — Vergi karnesinin şekli ve ihtiva edeceği malûmat Maliye Bakanlığınca tesbit olunur.

Gerek karneler, gerek bunların ihtiva ettiği kayıtlar hiçbir resme ve harca tâbi değildir. Tasdik dolayısiyle muhtarların elli kuruşu geçmemek şartiyle harç almaları caizdir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Beşinci Kısım
Muhafaza ve ibraz ödevleri

Defter tutmada muhafaza

İKİ YÜZ OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar, tuttukları defterlerle üçüncü kısımda yazılı

vesikaları, taallûk ettikleri yılı takip eden takvim yılından itibaren beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Esnafın fatura muhafazası

İKİ YÜZ OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanuna göre defter tutmak mecburiyetinde olmıyan esnaf, tüccardan satınaldığı mallara ait faturaları, mubayaa tarihi sırasiyle bir musannif veya zarf içinde, tanzim tarihini takip eden takvim yılından itibaren beş yıl süre ile muhafaza etmeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Salamon Adato.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Efendim, esnaf kendi yaptığı muameleleri deftere kaydetmeye mecbur değildir. Ancak vergi dairesinin tüccarlar nezdinde yapabileceği kontrolü kolaylaştırmak için böyle bir kayıt vazetmek zarureti olduğunu zannediyorum. Fakat tasavvur buyurunuz, defter tutmıyan bir esnaf kira mukavelesini müşkülâtla bir sene muhafaza edebiliyor. Bu madde ile esnafa ağır bir külfet tahmil edilmektedir. Bir marangoz tutkalını tüccardan alır, çivisini başka yerden alır, tahta ve kontrplâğını tedarik eder. Bütün bu mubayaata mütedair faturaları beş sene müddetle muhafaza edecek. Rica ederim, buna imkân yoktur. Bu evrakı muhafaza etmiyen esnaf tecziye edilecektir. Binaenaleyh kira mukavelesini bir sene müddetle muhafazadan âciz olan bir esnafı beş sene müddetle bir sene içinde alacağı faturaları muhafaza etmeye mecbur etmek her halde onları, tahammül edemiyecekleri bir yük altında bulundurmaktır. Tasavvur buyurunuz bir senelik dosya beş sene muhafaza edilecek beş sene sonra esnafın dükkânında bir tomar zarf bulunacaktır. Çünkü 1951 senesindeki faturaları 1965 senesine kadar muhafaza etmek icap edecektir.

Binaenaleyh öyle bir vaziyet hâsıl olacaktır ki bir küçük esnaf takatının fevkında daimî surette 10 senelik evrakı müsbitesini muhafazaya mecbur kalacaktır. Bu sebeple esnafın takatiyle mütenasip olmıyan bir vecibe tahmil etmekten ibaret olan bu maddenin kaldırılması lâzımdır.

Esasen tüccar bir kopyali fatura defteri tutmaya mecburdur, muamelesini yevmiye defterine kaydetmektedir, kendisinden bir mubayaada bulunan kimseye fatura vermeye mecburdur, bu itibarla tüccarın yapacağı muameleleri bunlarla tesbit etmek kolaydır. Vergi dairesine mensup olan bir memurun, kontrolörün işini kolaylaştırmak için küçük esnafa tahammülfersa bir külfet tahmilini doğru bulmuyorum, bu maddenin kaldırılması için bir önerge takdim ediyorum, kabulünü rica ederim.

G. K. S. KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Arkadaşımız Adato bu maddenin yalnız tüccarları mürakabe edebilmek bakımından konduğu noktasından hareket ederek mütalâasını söylediler. Halbuki madde yalnız bunun için konulmamıştır. Madde, hem bu bakımdan, hem de bu vesikayı saklıyacak olanlar, Esnaf Vergisinin hududu dâhilinde mi kalıyor, yoksa Gelir Vergisinin hududu dâhiline de giriyor mu, bunun da mürakabesi bakımından sevkedilmiştir.

Maddenin esnafa külfet yüklediği noktasına gelince; bundan evvel kabul buyurduğunuz 221 nci maddeye göre esnaf, tüccardan aldığı mal karşılığında fatura almak, tüccar da fatura vermek mecburiyetindedir. Binaenaleyh burada saklanacak fatura ve vesikalar, tüccardan aldığı mal karşılığında alması lâzımgelen faturalardır. Lâlettayin perakende satışa taallûk etmemektedir. Ne kadar mal alıyorsa o kadar vesika saklıyacaktır. Yani malı nasıl saklıyorsa ona taallûk eden faturayı da saklamak her halde külfet olmasa gerektir.

Faydaları: Esnaf Vergisi şümulü dâhiline giriyor mu, girmiyor mu ve vergilerin kontrolü bakımından lâzımdır. Esasen bugün bina ve sair vergilerle elektrik ve su masraflarına ait vesikaları halkımızın her tabakası saklamaktadır. Böyle ticaretle iştigal eden esnafın bu gibi vesikaları saklamaması için sebep yoktur.

Bu madde Gelir Vergisinin tatbiki bakımından çok mühim bir maddedir. Tayyi doğru değildir, vergi kaçırılmasına sebep olacaktır. Bu itibarla maddenin aynen kabulünü rica ediyorum.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Efendim; Adato arkadaşımız çok doğru ve çok yerinde konuştu. Esasen esnaf ya kira üzerinden ya gayrisâfi üzerinden belli vergilere tâbidir. Onların vergileri kendi kazançlariyle ölçülecek değildir. Bir esnafın esnaflıktan çıkıp da Gelir Vergisine tâbi olacak tacir vasfını iktisap edip etmediğini tâyin etmek için o esnafı beş sene

müddetle bütün alım faturalarını muhafaza ile mükellef tutmak ağırdır. Kaldı ki küçük tacirlerin defter tutmakla mükellef olmadıklarını Ticaret Kanunu tasrih etmektedir. Bu itibarla arkadaşımızın önergesi yerindedir. Kabul buyurulursa esnafı büyük bir külfetten kurtarmış oluruz.

ALİ RIZA ARI (İstanbul) — Sayın arkadaşlar, sözü uzatmak istemem. Fakat benden evvel söz alan iki arkadaşın noktai nazarını teyit etmek isterim. İstanbul'da ve diğer yerlede gördüğümüz realite bu esnaf hakkında ihdas edilen kararlar zannediyorum, vergi işini takip edeceklerin vazifesini kolaylaştırmak için yapılmıştır.

Tasavvur buyurunuz bizdeki esnafları. Bizde bâzı esnafın aşağı yukarı sığındığı küçük kulübeler vardır. Bunlar da tabiî zamanla inkişaf ve tekâmül eder. Ama bugün hakikaten bu bir külfet teşkil edecektir. Onun için benden evvel söz alan arkadaşların fikirlerine iştirak ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu madde olmadıkça Gelir Vergisinin tatbiki noksan ve denebilir ki hemen hemen imkânsız olacaktır, tüccarın, esnafın bu vergi bakımından kontrolü imkânsız olacaktır. Esnafın Gelir Vergisi şumulüne girip girmediği nasıl kontrol edilecek? Zaten bu gibi esnaf için defter tutmak mecburiyeti yoktur, kayıt tutmak mecburiyeti yoktur, hiçbir mecburiyet yoktur. Yalnız bir sene zarfında malı kimlerden almışsa bunların faturalarını saklıyacaktır. (Bir sene değil ki, beş sene sesleri). Evet saklama müddeti beş senedir benim bir sene demekten maksadım her sene aldığı malın faturasıdır. Her sene sonunda faturaları bir zarfa koyacak, beş sene saklıyacak. bu da basit birşeydir, bunu kabul etmediğiniz takdirde, tüccar için malını kaçırmak imkânı olacaktır. Esnafın Gelir Vergisi şumulü içine girip girmiyeceği de bu suretle anlaşılacaktır. Bugün köylülerimiz bile on senelik makbuzunu saklıyor.

ALİ RIZA ARI (İstanbul) — Efendim; saklamazsa ne yapacağız?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Saklamazsa cezası vardır.

ALİ RIZA ARI (İstanbul) — Dâva, ceza verme dâvası değildir. Ceza tarh edildiği zaman adam cezayı vermek için uğraşacaktır. Ruhsatsız olacaktır, birçok muameleler cereyan edecektir. Bildiğimiz bir realite üzerinde aksini iltizam edip durmakta bir mâna yoktur sanırım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Realite budur. Usulsüzlük cezası vardır. 333 ncü maddenin 3 numaralı bendinde yazılmıştır. Bunsuz Gelir Vergisi yürüyemez. Bendeniz son kelime olarak bunu arzediyorum.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

İzah ettiğim sebepler dolayısiyle 238 nci maddenin kaldırılmasını teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Salamon Adato

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Müsaade buyurun tekrar oya sunacağım, anlaşılmadı. Önergeyi kabul edenler lûtfen ayağa kalksınlar... Etmiyenler... Tereddüt hâsıl oldu.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Reis Bey söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Arkadaşım Sarıdal, bir tenekecinin aldığı şey, lehimdir, kezzaptır, yani iki üç kalemden ibarettir. Bakkalınki biraz kalabalıktır. Attar zaten kalktı, varsa pek azdır. Bunların hepsi duvara bir çengel takıp bunun üzerine eline geçecek kâğıdı iliştirsin. (Kâğıdı ya fare yerse sesleri).

Müsaade buyurun efendim, siz söylüyorsunuz, ticaretten bahsediyorsunuz, biz dinliyoruz. Ben de evimden bahsedeceğim. Kaç senelik su, elektrik, havagazı makbuzlarını kilerdeki çengele takarlar. Bunun hiçbir faydası olmazsa bile insanı kendi kendine getirir, avareliğe bir son verir.

BAŞKAN — Salamon Adato buyurun. Buyurun Adato.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Efendim, bir önerge hazırlamakla meşguldüm. Zannederim ki, Doktor arkadaşımızın dediği gibi çengele asarak maksat hâsıl olmaz; olur mu?

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Bu çengel bir dolaptadır, üzerine asar; bizim evde kilerdedir. (Gülüşmeler).

SALAMON ADATO (Devamla) — Doktor Beyin evi başka, bir demircinin dükkânı başka. Her halde bir fark vardır.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Demircinin de evi vardır.

SALAMON ADATO (Devamla) — Sözcü arkadaşım, bunun Gelir Vergisinin tesbiti bakımından lüzümlu olduğunu söylüyorlar. Bendeniz bu mülâhazayı nazara alarak kabul ediyorum. 5 senelik müddetin 2 seneye indirilmesini teklif edeceğim. (Doğru, doğru sesleri).

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Hiç olmazsa hafif bir presyon...

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, dâva, ne iki sene, ne dört sene, ne bir sene, ne beş sene dâvasıdır. Dâva, maddenin tasrih ettiği şekle ve bu kanun hükümlerine göre defter tutmak mecburiyetinde olanlar tuttukları defterleri, faturaları mübayaa tarihi sırasiyle bir müsennif veya zarf içinde, beş yıl müddetle muhafaza etme dâvasıdır.

Neden?. (Gürültüler.)

Efendim bu bir müruru zaman dâvasının hallidir. Çünkü bu kanuna göre takip edilecek ve kaçakçılık olabilecek fiiller, usulsüzlük olabilecek fiiller olabilecektir. Bütün bunların umumi nazariyat içinde tâbi olacakları müruru zaman müddeti 5 seneye girecektir. Kendisinin bir suçla muatap tutulduğu zamanda lehinde olan vesikaları saklaması elbette lâzımdır, kendisi için. Aleyhte olan vesikaları da maliye bakımından saklaması ve bunlara el attığımız zaman bulunması bu kanunun ifade ettiği mânayı sağlaması bakımından da lâzımdır ve mecburidir. Bunu bir sene veya iki sene ile tahdit etmeye imkân yoktur. Binaenaleyh gerek lehte ve gerek aleyhte olan vesikaların saklanmasında fayda vardır. Maddenin olduğu gibi kabulü doğru olur kanaatindeyim.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Arkadaşlar; bu kanun heyeti umumiyesi itibariyle gözden geçirilirse bu maddeye şiddetle ihtiyaç olduğu anlaşılır. Bu bakımdan ben Vehbi Sarıdal arkadaşıma iştirak etmiyorum. Çünkü o kadar mühim bir külfet değildir. Cemiyet içerisinde bunun nimet ve külfetlerinden faydalananlar olduğu gibi, bunun külfetini de yüklenmeleri de tabiîdir. Mükellefin lehine bir hükümdür. Bu külfet de nihayet fatura ve sair belgeler bir zarf içerisinde saklanmaktan ibarettir. Bugünkü vergi anlamı bakımından bu da basit bir külfetten başka birşey değildir. Bu en küçük esnaf ve hattâ hepimizin yapması lâzımgelen şeylerdendir. Bizim her şeyde olduğu gibi vergi işlerinde yani fatura ve sairenin saklanması işinde de lâübaliliğimiz vardır. Bundan vatandaşlar çok mutazarrır olmaktadır.

Muayyen makbuzların muayen müddet zarfında elinde tutmaması yüzünden Maliyenin bir hatasını tashih imkânları azalır. Hatayi tashih etmek bir parça da vatandaşa düşer. İçtimai, hukuki her türlü tâbirle ifade edilebilecek şekilde şu müessesenin yaşaması lâzımdır. Binaenaleyh ben bunda fayda görüyorum. Müddet bahsinde arkadaşım Sahir'in görüşüne iştirak ediyorum. hıfız mecburiyeti prensipi kabul olunursa 5 senelik müddet asla indirilemez. Takrirlerin reddi fikrindeyim izah ettikleri gibi indiremeyiz. Ya iki seneyi kaldırırız veya olduğu gibi kabul ederiz.

BAŞKAN — Vehbi Sarıdal.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Efendim, tasarıda elde edilmek istenilen maksat şu olsa gerektir. Bir senelik cirosu 60 bin lirayı geçen esnafı arayıp bulmak istiyorlar. Küçük sanat işlerinde de kırk bin lirayı aşanları görmek istiyorlar. Kunduracı, saraç, demirci ve saire küçük sanayi erbabı acaba sene sonunda 40 bin lirayı ve küçük tacirler 60 bin lirayı geçen bir iş yaptı mı? Yapmadı mı? Vergi idaresince Gelir Vergisi bakımından bunu anlamak için beş sene müddetle faturaları saklamak müşküldür. Bu takdirde, saydığım mahiyetteki esnaf beş sene müddetle bu faturaları ve evrakı saklıyamıyacak ve, Ali Rıza Arı arkadaşımın dediği gibi, kanunda gösterilen cezayı da deruhde eder.

Kaldı ki, esnaf tâbiri mutlak olarak zikredildiğine göre bunun gezginci esnafa da şâmil olduğu mânası çıkıyor. Yani gezginci esnaf aldığı meyva ve saire için faturayı beş sene müddetle saklıyacak mıdır?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Hayır.

VEHBİ SARIDAL (Devamla) — Onun için gezginci esnafın bundan müstesna olduğuna dair maddede sarahat olmak lâzımdır. Gezginci esnaf dışında olan adlarını söylediğim esnaf için 40 bin 60 bin liralık bir ciro yapıp yapmadığını bilmek arzu edildiğine göre bunu temin

edecek bir kayıt maddeye konulursa belki bu kabîl esnafı bulup ayırmak mümkün olur. Fakat madde böyle mutlâk olarak kalırsa büyük şehir ve kasabalarımızdaki bu nevi esnafa ağır yükler yüklemiş olaacğız. Maddeyi lûtfen komisyon geri alsın, gözden geçirsin, burada arkadaşlarımızın da söylediklerini göz önüne alarak lüzumlu değiştirişleri yapsın. Bunu yaparlarsa çok yerinde olur kanaatindeyim.

G. K. S. KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu maddenin gezici esnafla alâkası yoktur. Saklıyacağı faturalar tüccardan aldığı mal hakkındadır. Tenekeci, yoğurtçu gibi olanların şuradan buradan alacağı mallar hakkında fatura saklamaya ihtiyaçları yoktur. Fakat tüccardan bir mal almışlarsa faturalarını saklıyacaklardır. Arkadaşım, verilen izahat üzerine, maddenin lâzımolduğuna kanaat getirdiler. Fakat ondan sonra müddet meselesine iliştiler. Gelecek maddelerde müddet meselesi kendiliğinden halledilecek ve buna neden lüzum olduğu anlaşılacaktır. Vergi cezaları zamanaşımı var, bunlar; kaçakçılıkta beş, kusurda üç, usulsüzlükte ise iki senedir. Biz âzami had olan kaçakçılığı esas alarak beş sene saklamasını kabul ettik. Bir esnaf tüccardan senede 3 parti, 5 parti mal almıştır. Bunların faturasını saklaması güç bir şey midir? Aynı zamanda maddenin vatandaşları intizama alıştırması bakımından terbiyevi bir tesiri de vardır, prensipini kabul ettikten sonra müddet ihtilâfına düşülmiyeceğini zannediyorum. Zira makbuzu bir sene saklasın dersek saklama maksadı zail olur.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Yalnız tüccardan alacakları diye tasrih edelim.

GEÇİCİ K. SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Zaten 241 nci maddede öyle yazılıdır.

BAŞKAN — Bir önerge vardır, okutacağım.

Yüksek Başkanlığa

238 nci maddede gösterilen müddetin iki seneye indirilmesini teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Salamon Adato

BAŞKAN — Önergeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmemiştir. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler.. Madde kabul edilmiştir.

Karnelerin muhafazası

İKİ YÜZ OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Mükellefler bu kanuna göre aldıkları vergi karnelerini, işin devam ettiği, en az geçim indirimi ile ilgili olanları bu indirimden faydalandıkları sürece muhafaza ederler.

Hizmet erbabına ait vergi karneleri iş verenler nezdinde, hizmet erbabı aynı zamanda birkaç yerde çalışmakta ise bunlardan yalnız biri nezdinde muhafaza edilir. (Vergi matrahları götürü olarak tesbit edilenler hariç).

İş verenler her ne suretle olursa olsun işten çıkan hizmet erbabına vergi karnelerini derhal geri vermeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Defter ve belgelerin ibrazı mecburiyeti

İKİ YÜZ KIRKINCI MADDE — Geçen maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler bu kısım gereğince muhafaza ettikleri her türlü defter, vesika ve karneleri muhafaza süresi içinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve tetkika arzetmeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer ödevleri

İKİ YÜZ KIRK BİRİNCİ MADDE — Vergi tetkik ve kontrolleri ve tahrir sırasında, mükellefler aşağıda yazılı ödevleri yerine getirmeye mecburdurlar.

1. Tetkika yetkili memura müessesenin durumuna göre, çalışma yeri göstermek ve resmî çalışma saatlerinde memurun müessesede çalışmasını sağlamak;

2. Tetkik ile ilgili her türlü izahatı vermek (Bu mecburiyet hem iş sahibine, hem de işletmede çalışan memurlara şâmildir);

3. Tetkika yetkili memurun, lüzumunda iş yerinin her tarafını gezip görmesini sağlamak;

4. Bina ve arazi tahrirlerinde iradı tahmin edilecek binayı ve kıymeti tahmin edilecek araziyi Tahrir ve Tadilât komisyonlarına gösterip gezdirmek, bu gibi gayrimenkullerin genel ahvaline, kullanış tarzına ve kirada ise kira miktarına mütaallik her türlü malûmatı komisyonlara vermek (Bu fıkrada yazılı mecburiyetler kiracılara da şâmildir).

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Kitap
Değerleme

Birinci Kısım
İktisadi kıymet değerleri

Birinci Bölüm
Değerleme Esasları

Değerlemenin tarifi

İKİ YZ KIRK İKİNCİ MADDE — Değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasiyle ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tesbitidir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Değerleme günü

İKİ YÜZ KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Değerlemede esas

İKİ YÜZ KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Değerlemede, iktisadi kıymetlerden her biri tek başına nazara alınır. Teamülen aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı toplu olarak değerlemek caizdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Değerleme ölçüleri

İKİ YÜZ KIRK BEŞİNCİ MADDE — Değerleme, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır :

1. Maliyet bedeli;
2. Borsa rayici;
3. Tasarruf değeri;
4. Mukayyet değer;
5. İtibarî değer;
6. Vergi değeri.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Maliyet bedeli

İKİ YÜZ KIRK ALTINCI MADDE — Maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilûmum masrafların yekûnunu ifade eder.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Borsa rayici

İKİ YÜZ KIRK YEDİNCİ MADDE — Borsa rayici, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden evvelki son muamele gününde borsadaki muamelelerinin vasati değerlerini ifade eder.

Normal temevvüçler dışında fiyatlarda bâriz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye takaddüm eden 30 gün içindeki vasati rayici esas olarak aldırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarruf değeri

İKİ YÜZ KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Tasarruf değeri, bir iktisadi kıymetin değerleme gününde sahibi için arzettiği gerçek değeridir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Mukayyet değer

İKİ YÜZ KIRK DOKUZUNCU MADDE — Mukayyet değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İtibari değer

İKİ YÜZ ELLİNCİ MADDE — İtibari değer, her nevi senetlerle esham ve tahvillerin üzerinde yazılı olan değerlerdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Emsal bedeli

İKİ YÜZ ELLİ BİRİNCİ MADDE — Emsal bedeli, gerçek bedeli olmıyan, veya bilinmiyen veyahut doğru olarak tesbit edilemiyen bir malın, değerleme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir.

Emsal bedeli sıra ile, aşağıdaki esaslara göre tâyin olunur :

Birinci sıra : (Vasatî fiyat esası) aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa,

emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan «vasati satış fiyatı» ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık satış miktarının, emsal bedeli tâyin olunacak her bir malın miktarına nazaran % 25 ten az olmaması şarttır.

İkinci sıra : (Maliyet bedeli esası) emsal bedeli tâyin olunacak malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, toptan satışlar için % 5, perakende satışlar için % 10 ilâve etmek suretiyle emsal bedelini bizzat tâyin eder.

Üçüncü sıra : (Takdir esası) yukarda yazılı esaslara göre tâyin olunmıyan emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine idarece takdir yolu ile tâyin edilir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin itiraz hakkı mahfuzdur. Ancak, bu itiraz verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz.

Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kâğıtlar olarak muhafaza edilir.

Borsalardan, ticaret ve sanayi odalarından alınan fiyatlarla kaza mercilerinin re'sen biçtikleri değerler emsal bedeli yerine geçer.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Muhterem arkadaşlar; bu değerleme faslının emsal bedelinin ne suretle hesap edileceğine dair şimdi okunan bu madde üç kısma ayrılmıştır.

Birinci kısım : Vasati fiyat esası üzerinden;

İkinci kısım : Maliyet esası üzerinden;

Üçüncüsü : Takdir esası üzerinden, değerleme yapılacağını göstermektedir.

Bu birinci kısım, yani vasati fiyat esası üzerinden yapılacak olan değerleme tatbikatta şu müşkülâtı arzeder :

Burada deniliyor ki; « Vasati fiyat esası » aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda, veya bir evvelki, veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan « vasati satış fiyat » ile hesaplanır diyor.

Peki; bir ay evvel ve ondan daha evvel satış yapmamışsa, bunu nereden çıkaracaktır? Tabiî, birşey yapamıyacaktır. Binaenaleyh, bunun tatbik kabiliyeti her vakit için mevcut değildir. Böyle bir hal karşısında mükellef ikinci bende baş vuracaktır. O da olmazsa üçüncü bende müracaat edecektir. Bunda da müşkülât vardır. Takdir esası; bunda da şöyle deniyor :

« Yukarda yazılı esaslara göre tâyin olunmıyan emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine İdarece takdir yolu ile tâyin edilir ».

Senenin son günü, bilânço çıkarılacak gün, demek oluyor ki birçok mükellefler mensup oldukları Maliye dairesine müracaat edecekler ve değerleme talebinde bulunacaklardır.

Zaten senenin son gününde ve o gün yapılması lâzımgelen bu muameleyi bu kadar kısa bir zamanda Maliye dairesi yüzlerce mükellefin talebi karşısında bu kıymetleri nasıl değerliyecektir. Bendeniz bunun tatbikatta büyük müşküller doğuracağını tahmin ediyorum.

Son fıkrada bir de şöyle bir hüküm var. « Borsalardan ve Ticaret odalarından alınan fiyatlar kazai mercilerin re'sen biçtikleri değerler emsal bedeli yerine geçer » diyorlar.

Bu son fıkra bir dereceye kadar ferahlatıcıdır. Yani mükellef icabederse bağlı bulunduğu borsa veya ticaret odasından elinde bulunan malın kıymetini tahmin ve tesbit ettirecek ve o değeri de bilânçosuna geçirecektir.

Şimdi bu, böyle olduğuna göre bendeniz bu son fıkrayı biraz vuzuhsuz buluyorum. Buna daha iyi bir vuzuh vermek için şöyle bir fıkranın eklenmesini rica ediyorum.

Mükellef yukardaki sıraya bakmaksızın (Çünkü sıraya bakacak olursa bu maddenin yazılış tarzına göre, önce birinci sonra ikinci, üçünkü, bu da olmadığı takdirde dördüncü bir sıraya baş vurmanın mükellef için çok sıkıcı bir şey olduğunu tahmin ediyorum. Bu bakımdan sıraya baş vurmada mükellefi serbest bırakalım. Bu dört şekilden hangisi kolay ve mümkün ise o esas üzerinde değerleme yapsın). Dilerse son fıkra hükümlerine göre değerlemeyi yapabilir.

Bunu rica ediyorum ki, maddeye bir vuzuh verilmiş olsun. Bu maksatla bir önerge veriyorum, nazara alınmasını rica ediyorum.

Bu «montaj» dan sonra «ve bilûmum tesis» kelimesinin ilâvesini rica ederim. Çünkü nihayet

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Bu maddede birinci, ikinci, üçüncü sıra olarak gösterilmiş olanlar sıra ile

mukayyettir. Fakat son cümlede gösterilen hal hiçbir sıra ile mukayyet olmaksızın mükellefin arzusuna göre müracaat edebileceği haldir. Bu noktada sizinle mutabıkız; yani dördüncü fıkranın başına «mükellef sıra ile mukayyet olmaksızın» ibaresini koyarız. «Borsalarda» kelimesinden evvel «mükellef yukardaki sıralara bakmaksızın borsaları ve..» diyebiliriz.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Mutabıkız. Önergeyi reye koysak olmaz mı?.

BAŞKAN — Maddenin son fıkrasının başına «borsalardan» kelimesinden evvel, teklif sahibinin isteği komisyonunkine uyduğu için, «mükellef yukarıki sıralara bakmaksızın..»

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (Devamla) — «Yukardaki sıralarla mukayyet olmaksızın».

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Olur, o da olur. Aynı şeydir.

BAŞKAN — «Mükellef yukardaki sıralarla mukayyet olmaksızın»; bu kaydın ilâvesiyle maddeyi oyunuza sunuyorum :

Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edildi.

Vergi değeri

İKİ YÜZ ELLİ İKİNCİ MADDE — Vergi değeri, arazide tahrir usuliyle tesbit edilen kıymet, binalrda Bina Vergisi Kanununa göre tesbit edilen sâfi iradın 10 mislidir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edildi.

İkinci Bölüm

İktisadi işletmelere dâhil kıymetleri değerleme

Gayrimenkuller

İKİ YÜZ ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — İktisadi işletmelere dâhil bilûmum gayrimenkuller maliyet bedelleri ile değerlenir.

Bu kanuna göre, aşağıda yazılı kıymetler gayrimenkuller gibi değerlenir :

1. Gayrimenkullerin mütemmim cüzüleri ve teferrüatı;
2. Tesisat ve makinalar;
3. Gemiler ve diğer taşıtlar;
4. Gayrimaddi haklar.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Gayrimenkullerde maliyet bedeline giren masraflar

İKİ YÜZ ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Gayrimenkullerde, maliyet bedeline, satınalma bedelinden başka, aşağıda yazılı masraflar girer :

1. Makina ve tesisatta Gümrük Vergileri, nakliye ve montaj masrafları;
2. Mevcut bir binanın satınalınarak yıkılmasından ve arsasının tesviyesinden mütevellit masraflar.

Noter, tapu, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellâliye masraf ve harçlarını maliyet bedeline ithal etmekte veya genel masraflar arasında göstermekte mükellefler serbesttirler.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, bu maddenin birinci fıkrasında «makina ve tesisatta Gümrük Vergileri, nakliye ve montaj masrafları» diyor.

bir makina gelince, bir makinanın nakliyesi, gümrüğü ve montajı ile iş bitmiş olmaz. Ayrıca tesis masrafı da lâzımdır. Bu bakımdan (tesis) kelimesinin ilâvesini rica ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Montaja dâhildir. Yani tesis masrafı maddede yer alan montaj masrafına girer.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Hayır montaja dâhil değildir. Montaja montör ücreti dâhildir. İlerde bir münakaşayı mucip olabilir. Bu bakımdan bunun içerisine (tesis) kelimesinin de ilâvesinde fayda vardır.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Efendim, aramızda bir fark yok. Montaj masrafı ne demektir, tesis demek değil midir? Tesis, diye ayrıca bir masraf mülâhaza buyuruyorsanız, söyleyin de ilâve edelim.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bir makina gelir, bir montör bunun montojını yapar, fakat bunun işliyebilmesi için birtakım elektrik tesisatına, şuna, buna ihtiyaç vardır ki bunların, bu tesis masrafları içine girmesi lâzımdır.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Montaj, tesis demektir. Tesis deyince buna ait bütün masrafları içine alır. Meselâ buyurduğunuz elektriğin gelmesi için lâzım olan malzeme ve teller de bu tesisin içindedir ki, bunlar, umumi masrafa dâhildir. Bu da o makinanın montajı demektir. Bütün bunları tesis kelimesinin içine koyduk mu, hükümde düşüklük olur. Zapta geçsin diye ar-

zediyorum. Montaj içersinde, makinanın işlemesi için yapılacak her türlü masraflar dâhildir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Tatmin edildim, zapta da geçmiştir.

BAŞKAN — Sözcünün izahları zapta geçmiştir. Bundan maksat, Makina işliyecek hale gelinciye kadar montaj ve tesis halidir. Arkadaşımız da tatmin edilmiş oluyorlar.

Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İnşa ve imal masrafları

İKİ YÜZ ELLİ BEŞİNCİ MADDE — İnşa edilen binalarda ve gemilerde, imal edilen makina ve tesisatta, bunların inşa ve imal masrafları, satınalma yerine geçer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Gayrimenkullerde maliyet bedelinin artması

İKİ YÜZ ELLİ ALTINCI MADDE — Normal bakım, tamir ve temizleme masrafları dışında, gayrimenkulü genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak artırmak maksadiyle yapılan masraflar, gayrimenkulün maliyet bedeline eklenir.

(Bir geminin, iktisap tarihindeki süratini fazlalaştırmak yolcu ve eşya yükleme ve barındırma tertibatını genişletmek veya değiştirmek suretiyle iktisadi kıymetini devamlı olarak artıran masraflar, maliyet bedeline eklenmesi gereken masraflardandır).

Gayrimenkuller kira ile tutulmuş ise, 1 ve 2 nci fıkralardaki masraflar bunların özel maliyet bedeli olarak ayrıca değerlenir.

Gayrimenkuller için yapılan masraflar hem tamir hem de kıymet artırma masraflarından terekküp ettiği takdirde, mükellef bu masraflardan maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir.

BAŞKAN — Cemil Alevli.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, bu maddenin son fıkrasına da bir kelimenin eklenmesini, rica edeceğim. Bu şu « gayrimenkuller için yapılan masraflar hem tamir, hem de kıymet artırma masraflarından terekküp ettiği takdirde, mükellef bu masraflardan maliyet bedeline eklenecek kısmı ayrı göstermek mecburiyetindedir. » Bendeniz şu tamirden sonra (ve tecdit) kelimesinin ilâvesini rica ediyorum. Çünkü tamir başkadır, tecdit başkadır. Bir makinede bir parça aşınabilir, o tamir edilebilir, fakat ikinci defada tamirine imkân olmıyacak derecede bozulursa o parça tecdit edilir. Onun için bu kelimenin ilâvesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Komisyonun bu hususta bir mütalâası var mı ?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Tamirin içinde tecdit de vardır, maksat yepyeni inşa ise bunu kabul etmeye imkân yoktur.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, işliyen bir makinenin yedek ve tecdit parçaları vardır. İşliyen makinenin bir parçası zamanla aşınırsa tamir edilebilir, o parça çıkarılır, neresi aşınmışsa orası tamir edilir, yeniden aşınırsa, yeniden tamir olunur. Eğer o parça kırılırsa o zaman yerine yenisi takılır, buna tecdit denir, bunda esasının tecdidi bahis konusu değildir.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — O yine tamirdir. Tecdit değildir.

CEMİL ALEVLİ (Devamla) — Hayır efendim, bir parçanın tecdididir, tecdit parçası da denir. Sanayide bu, bu şekilde kullanılır.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim, Cemil Alevli arkadaşımızın bahis mevzu ettiği bir parçanın yenilenmesidir. Bir parça yerine yeni bir parçanın takılması dolayısiyle yapılan bu tamiri tecdit olarak kabul edersek bir inşa mevzuubahis olması veya yeniden yapılması halinde bunu nasıl vasıflandırırız? (Tecdit) kaydı ilâve edilirse, faydalı olmıyacak ve birçok iltibaslara mahal verecektir. Fakat tecdidi biz burada bir parçanın yenilenmesi mânasına alırsak, elbette maddenin içine dâhil olacaktır. Ama tecdidi mutlak mânasında alırsak bu, yenibaştan inşadır.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bir parçayı değiştirirsek..

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — O parçanın değiştirilmesi tamirdir.

BAŞKAN — Şimdi arkadaşlar, bir parça tamir de edilebilir, kabili tamir halden çıkınca o parçanın yeni parça ile tecdit edilmesi lâzımdır. Bunun için bir önerge vardır. Komisyonun sarih mütalâasını dinliyelim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Şimdi arkadaşlar; bir makinenin, bir gayrimenkulün bir yerinden bir kısmı değişirse bu tamirdir. Ama bir makina baştan başa kaldırılmış ve değiştirilmiş, yerine ye-

niden konulmuşsa bu tecdittir, tecdit tamir kabilinden bir masraf olarak kabul edilemez. Tecdit bedeli aktifdeki kıymete ilâve edilmek icap eder. Şimdi Sayın Cemil Alevli bu suretle yepyeni alınmış olan bir makinayı veya gayrimenkule ilâve edilmiş bir kısmı tamir gibi masrafa ithal edilsin fikrinde midir?

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Masraf bahis konusu değildir, kıymetinin artması bahis mevzuudur.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Maliyet bedeline eklenecek kıymet ayrı gösterilir. İstinat buyurduğunuz fikir nedir? Tecdidi, tamir gibi telâkki etmeye burada imkân yoktur. Çünkü tecdit bedeli maliyet bedeline ilâve edilecek birşeydir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Sayın arkadaşlarım af buyursunlar, 3 ncü defadır bu mevzu için kürsüye çıkıyorum.

Arkadaşlar; sanayide işliyen öyle makinalar var ki, meselâ bir iplik makinasını ele alalım; üzerinde bin aded kirmeni var, bin aded de silindiri var. Bunların üzerinde ise kayışlar ve çuhalar vardır. Bunlar daima aşınır ve nihayet tamir edilir, cilâlanır, bir müddet de öyle çalıştırılır Fakat cilâ ile çalıştırılmasına imkân kalmayınca bunları keserler ve yeni baştan yenisini takarlar. Bu, bir tecdittir, tamir değildir. Sonra o kirmenler dönüyor, aşınıyor. Zamanla artık tamirle çalışmasına imkân kalmayınca, onu çıkarıp yerine yenisini takmak lâzımdır, makinenin günlük vazifesini yapmak için. Bu bir tecdittir, tamir değildir. Sanayide bunun yeri vardır. Müsaade buyursunlar da maddeyi bu şekilde kabul edelim.

Şunu da ilâve edeyim, heyeti umumiyesini tecdit değil, kısmen tecdittir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Sayın Cemil Alevli arkadaşımızın söylediği tamir değil, tecdittir. Yeni baştan değiştirmektir. Bu şekil olursa bu hususta sarfedilen parayı maliyete ilâve etmek lâzımdır. Tamir masrafı diye kabul edilemez. Bizim teklifimiz budur. Siz tecdidi maddeye koyarsanız, tecdit tabirine yeni gelen makine de girer bu da tâmir gibi masrafa girer, halbuki tecdit bedeli maliyete ilâve edilecek bir kıymettir.

BAŞKAN — Verilen önergeyi okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

İki yüz elli altıncı maddenin son fıkrasında «tamir» kelimesinden sonra «ve tecdit» kelimesinin ilâvesini rica ederim.

Gazianteb Milletvekili
Cemil Alevli

BAŞKAN — Tamirden sonra «ve tecdit» kelimesinin girmesini teklif eden önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Önerge kabul edilmedi.

256 ncı maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Demirbaş eşya

İKİ YÜZ ELLİ YEDİNCİ MADDE — Alât, edevat ve demirbaş eşya maliyet bedeli ile değerlenir. Bunların maliyet bedeline giren masraflar, satınalma bedelinden gayri, komisyon ve nakliye masrafları gibi özel masraflardır.

İmal edilen alât, edevat ve demirbaşlarda imal masrafları satınalma bedeli yerine geçer.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Satınalınan emtiada maliyet bedeli

İKİ YÜZ ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Emtia maliyet bedeliyle değerlenir. Emtianın maliyet bedeli değerleme günündeki satış bedelleri % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellef maliyet bedeline nazaran yerine 251 nci maddenin 2 nci sırasındaki usul hariç olmak üzere, emsal bedeli ölçüsünü tatbik edebilir. Bu hüküm 259 ncu maddede yazılı mamuller için de tatbik olunabilir.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim; Komisyondan birşey rica edeceğim. Acaba bu 258 nci maddede kitaplar dâhil değil midir? Tavzihinde fayda vardır. Komisyon bizi tenvir etsin.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Dâhildir efendim.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Teşekkür ederim. Zapta geçmiştir.

BAŞKAN — Şahin Lâçin.

ŞAHİN LÂÇİN (Afyon Karahisar) — Ben de bunu soracaktım.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, bu 258 nci maddede yine deminki görüşüp ka-

bul ettiğimiz değerleme meselesi tavzih edilmektedir. Ancak burada değerleme bahsinde bir emtianın kıymetinde düşüklük olduğu takdirde bu düşüklüğün tesbit edilebilmesi için lâakal % 10 nispetine baliğ olması hükmü konuyor. Bendeniz bunun doğru olmadığı kanaatindeyim. Çünkü % 10 olmaz da % 9,5 nispetinde bir düşüklük arzederse malın o günkü bedeli nazarı itibare alınmıyacaktır, vaktaki % 10 olsun.

Değerlemeden maksat nedir? Bir müessesenin, bir tacirin bir sene zarfında yapmış olduğu işten elde ettiği kazancını tesbit edip bilânçosuna geçirip maliyeye vergisini verebilmek için bu değerleme keyfiyetini yapması lâzımdır. Şimdi bu değerlemede hakiki kıymeti bulmalıdır ki hakiki kazanç veya zarar meydana çıksın. Burada % 10 düşüklük olmadıkça nazara alınmadığına göre, % 9,5 nispetinde bir değer düşüklüğü vâkı olsa, bu tacirin o değer düşüklüğünden mütevellit kârının çoğalması ve zararının azalması demek olacaktır. Maksadımız hakikate erişmektir. Hakikat o dur ki, o gün o malın hakiki değeri ne ise o değer esası üzerinden onu değerlendirip bilânçoya kayıt etsin. Bu bakımdan buradaki % 10 u kaldırmayı teklif ediyorum. Tacir malında bir düşüklük hissediyorsa demin kabul buyurduğunuz veçhile dört değerleme usulünden hangisini intihap ederse o usul dairesinde malını değerler ve bilânçosuna ilâve eder. Ama biz % 10 u bıraktığımız takdirde, % 9,5 a kadar kabul edilmiyecek, bu da mükellefin zararına olacaktır, doğru değildir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Bu hüküm en ziyade sene sonunda envanter yapıldığı zaman, yani mevcut malların kıymeti tesbit edilirken tatbik olunacak bir hükümdür. Hükümetin teklifinde envanter kıymetlerinin tesbitinde maliyet fiyatı esas tutulacak diye katî bir hüküm vardı. Bu komisyona geldi, komisyon da ticaret işlerinden anlıyan arkadaşlarımızdan bir Tâli Komisyon teşkil etti, sayın arkadaşımız da buna dâhildiler.

Bu komisyon arkadaşları dediler ki; bu maliyet fiyatı mutlak olarak durursa, kıymet tenezzülleri karşısında tahakkuk etmiş olan büyük ziyanları, mükellefin o seneki kârından mahsup edilmez ve büyük ziyan muhakkak olduğu halde mükelleften vergi alınır, binaenaleyh bu gibi ziyanların önüne geçmek için bir had tâyin edelim ve diyelim ki, normal fiyat temevvüçlerinin haricinde büyük bir fiyat tenezzülü olursa mükellef lehine bu kıymet tenezzülünü göz önünde tutalım ve bu gibi büyük fiyat tenezzüllerinde maliyet fiyatı yerine bu düşük kıymetleri kabul edelim.

Komisyon düşündü. Hükümetin maliyet kıymeti esasını kabul etmekle beraber fiyat artışlarında mükellef için bir fazlalık ve külfet kabul etmemekle beraber yalnız mükellef lehine ve normal fiyat temevvüçleri haricinde, fiyatlarda % 10 tenezzül olursa maliyet bedeli yerine bu düşük kıymet nazara alınsın dedi. Bu da o arkadaşların teklifiyle oldu.

Şimdi esas olarak kendileri de maliyet bedelinin envanterde esas olarak alınmasını kabul ediyorlar, bunda itirazları yoktur. Yalnız istiyorlar ki; her hangi bir tenezzül kıymet olursa olsun mükellef envanteri tenezzül etmiş olan kıymeti üzerinden tesbit etsin. Ama bunun hilâfını yani kıymet yükselmesinde maliyet kıymeti esasını değiştirmediğimiz gibi, normal fiyat değişiklikleri için de bunu yapmak doğru olmaz. Bir malın satışından hâsıl olan zarar, ancak satıştan sonra tahakkuk eder, satıştan evvel tahakkuk etmiş sayılmaz. Ve normal fiyat temevvüçleri nazara alınacak olursa bunun altından kalkmıya da imkân yoktur. Ne mükellef kalkabilir, ne de Maliye kalkabilir. Bizim hedefimiz mükellefi büyük fiyat tenezzülleri karşısında himaye etmektir. Bu itibarla % 10 dan fazla kıymet tenezzülü halinde bu normal fiyat tenezzülü dışında addettik. Böyle bir temevvüç olduğu takdirde bunlar nazara alınacaktır. Bu şekil hem maslahata ve hem de ticaret icaplarına ve hattâ mükellefin lehine bir hükümdür, diye mütalâa etmiş bulunuyoruz.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, Sayın Münir Birsel arkadaşımız bu tasarıdaki hükmün mükellefin lehinde olduğunu ifade ettiler. Bendeniz tamamen aksi kanatteyim. Mükellefin tamamen aleyhindedir. Meselâ; bir müessese bilânço yaptı ve bu % 10 nu da bu şekilde kabul ettiğimize göre, arada yüz bin liralık fazla fark meydana geldi. Bu fiyat farkından mütevellit vergi verecek ve arkasından da bu müesseseyi tasfiye edecek ve elindeki malı o günün değerine göre satacaktır. Bina-

enaleyh bu, mükellefin aleyhinedir. Değerlemede hakiki değeri ne ise onu bilânçoya alması lâzımdır. Kâzip bir değeri bilânçoya almak mükellefin aleyhinedir. Kaldı ki bundan evvel kabul buyurduğunuz 243 ncü maddede şöyle deniliyor : «değerlemede, iktisadi kıymetlerden vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymet esas tutulur». bu suretle değerlemenin tarifini yapıyoruz, bu tarife de aykırıdır. Bu bakımdan önergemin kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ve izah ettiğim sebepler dolâyısiyle 258 nci maddede yazılı (% 10 ve daha fazla) ibaresinin tayyını teklif ve rica ederim.

Gazianteb
Cemil Alevli

ALİ RIZA IŞIL (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar; Geçici Komisyon Başkanı Sayın Münir Birsel arkadaşımız buyurdular ki; bu iş komisyonda konuşulurken Ticaretle alâkası olan arkadaşlar bu işle tavzif edilmiş, bunlar bu şekilde bir hüküm tedvin ederek bize getirmişlerdir.

Hakikaten bu değerlendirme bahsi komisyonda uzun münakaşaları mucip olmuştur.

Değerleme şudur arkadaşlar; bir tüccar senenin son günü mevcudatını tesbit edecek, onları değerliyecek ve neticede kârını tahakkuk ettirecektir. Şimdi, senenin son günü faraza elinde her hangi bir mal mevcut, tütün diyelim, 50 bin 100 bin kilo tütünü mevcuttur. Bu tütünün farzedelim ki, kilosu 300 kuruştur, ama piyasada da 250 kuruşa düşmüştür. Şimdi bu adam maliyet fiyatı üzerinden mi değerlesin, yoksa piyasaya mı uysun? Bu mesele münakaşa edildiği zaman, filhakika Hükümetin 258 nci madde şeklinde bir teklifi yoktur, ama 251 nci madde de Hükümet tarafından bu şekilde teklif edilmiş değildi Hükümet yalnız maliyet üzerinden değerlendirmeyi teklif etmişti Hükümet, emsal, vasati fiyat ve takdir yoliyle değerleme şeklini bizim komisyondaki ısrarımız üzerine yeniden tedvin etti, getirdi.

Cemil Alevli arkadaşımın işaret buyurdukları ve takıldıkları noktaya gelince; tuhafiyeci ve manifaturacı için % 10 bir düşüklük normal bir düşüklük sayılabilir. Ama farzediniz ki bir tütün tüccarı ise veyahut pamuk tüccarı ise % 9 düşüklük varken % 10 düşüklük yoktur diye yüzde ondan başlatmak doğru mudur? Yüzde 9 düşüklük varken, % 10 düşüklük yoktur. Binaenaleyh sen bunu maliyet fiyatı üzerinden değerlendireceksin diyebilir miyiz? 500 bin kilo tütünün % 10 düşüklüğü yüz bin lira zarara tekabül ederse mükellef bir de bunun vergisini mi versin. Bu bakımdan bunun üzerinde durulmaya değer. Yukardaki madde hakikaten komisyonda bu işle alâkalı arkadaşlarımız tarafından birçok münakaşadan sonra bu şekli almıştır. Bendeniz bu ciheti tavzih etmek istedim.

O. K. SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Müsaade ederseniz bir iki noktayı açıklamak istiyorum.

243 ncü madde «Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.» Demekte ve 238 nci maddede, esas değerleme maliyet bedeli olarak kabul edilmiştir. Fakat komisyon mükelleflerin lehine olsun diye; «emtianın maliyet bedeli, değerleme günündeki satış bedellerine nazaran % 10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde mükellefçe maliyet bedeli yerine, emsal bedeli ölçüsü tatbik edilir» dedi. Bunun % 5 e indirilmesini ileri sürüyorlar. Bir kere değeri az olan mallarda yüzde beşin hesabı kolay değildir. Bununla beraber % 5 inme ve çıkma ufak temevvüçlerdir. Her zaman olabilir diğer taraftan bu kıyaslamaların sonu gelmez. Bunu % 4,5 a indirelim de denebilir. Şu halde % 1 e indirsek, % 2 ye indirsek ne olacak tatbik kabiliyeti kalmıyacak? Bu hususta komisyonda uzun uzadıya münakaşa oldu ve binnetice % 10 da karar kılındı. % 5, 6, 7 normal tahavvüller, düşüklükler olabilir dendi. Bilhassa değeri düşük olan mallarda bu gibi fiyat düşüklüklerinin tesbiti güç olur, mülâhazası ile % 10 esasını kabul ettik; bu nispet mükellefin lehine bir vaziyet ihdas etmektedir. Faraza % 5 e indirsek o zamanda buna karşı % 4,5 fikri ileri sürülür. % 2 mi yapalım? 50 kuruşluk bir mal da bu miktar neyi ifade eder? Bu, nihayet takdir meselesidir. Şüphesiz ki en isabetli takdir Yüksek Meclisin takdiridir. Komisyon bu nispeti % 10 olarak

kabul etmiştir, aynen kabul buyurmanız daha muvafıktır.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bir sual.

Ben % 5, % 3 diye bir teklif yapmadım, böyle birşey teklif ettiğimi hatırlamıyorum. Yalnız bir sual sordum, cevapsız kaldı. Bir mükellef sene sonunda % 10 farkla bilânçosunu yaptı ve bunun in'ikâsı olan vergisini de fazla olarak ödedi. Şimdi mevcut olmıyan, malın vergisini maliye mükellefe iade edecek mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Hayır. Esasen sebep yok.

CEMİL ALEVLİ (Devamla) — Şu halde elinde olmıyan bir kıymetin vergisini nasıl kabul ediyorsunuz? Mükelleften haksız olarak vergi alınmış oluyor.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Kıstası kabul ederseniz % 10, % 15 için de aynı şey mevcuttur. Ohalde bu itirazı yapabilirsiniz.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Ben, bu emsalin kaldırılmasını teklif ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — İsterseniz, doğrudan doğruya emsal diyelim. Böyle olmazsa nasıl tesbit edeceksiniz? Fakat malın değerinin düşmesi hallerinde madde hükmü mükellef lehindedir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Oradaki emsal cetveline göre tesbit edilecektir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Yüzde on fazla veya düşük olursa satış bedeli diye birşey mevzuubahis olur mu?

BAŞKAN — Muhavere oluyor. Cemil Alevli noktai nazarını kürsüden izah etsin.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim; bendeniz bir kere, nispetin yüzde 3 - 5 olmasını teklif etmedim. Önergem meydandadır.

Ben, Sayın Komisyondan şöyle bir sual sordum; cevabsız kaldı. Ben diyorum ki; bir müessese, bir mükellef, sene sonunda bilânçosunu yaparken elindeki mal mevcudunun değeri % 9,5 düşük olduğu halde, % 9,5 fazlasiyle hesap eder de bilânçosuna koyarsa, meydanda olmıyan bir kıymetin, meblâğın vergisini ödemiş olur. Arkasından bu müessese işini tasfiye ederse, maliye fazladan aldığı vergiyi geri ödeyecek mi, diye soruyorum, cevap vermiyorlar. Demek ki, maliye, meydanda olmıyan bir kıymetin vergisini almış oluyor, bu haksızlıktır, doğru değildir. Biz burada yep yeni bir kanun tedvin ediyoruz ve memlekette tatbik edeceğiz, onun için bu gibi müşkülleri bertaraf etmemiz lâzımdır. Bu itibarla meydanda olmıyan bir meblâğın vergisini istememiz lâzımdır, takririmin kabulünü rica ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Sayın Cemil Alevli'nin takriri kabul edilirse envanterde kıymet esası olarak maliyet bedelini kabul etmiyelim, esas piyasa kıymetidir diyelim. Buna razı mısınız Cemil Alevli? Rarı olamazsınız, bu şekilde piyasa bedelinin esas alınması da hakikaten kabul edilemez. Çünkü o vakit ne mükellef bunun altından kalkabilir ve ne de Maliye. Sizin istediğiniz piyasa kıymeti esas olsun, yalnız mükellef lehine ve yalnız Maliye aleyhine, normal fiyat tenezzülleri için böyle bir şey kabul edilemez. Normalin üstünde fiyat tenezzülleri için mükellef lehine bir hüküm kabul ettik, ve normal fiyat düşüklüğü haddi olarak bir had tesbit zaruri olduğu için % 10 nispetini bir had olarak kabul ettik. Şimdi siz, bunu kaldırırsanız «Piyasa fiyatı esastır» demek lâzımdır; başka türlü yürüyemez.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

(Cemil Alevli'nin önergesi tekrar okundu)

Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler.. Kabul edilmemiştir.

258 nci maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler.. Madde kabul edildi.

İmal edilen emtia

İKİ YÜZ ELLİ DOKUZUNCU MADDE — İmal edilen emtianın, (tam ve yarı mamul mallar) maliyet bedeli aşağıda yazılı unsurları ihtiva eder.:

1. Mamulün vücuda getirilmesinde sarfolunan iptidai ve hammaddelrin bedeli;
2. Mamule isabet eden işçilik;
3. Genel imal masraflarından mamule düşen hisse;
4. Genel idare masraflarından mamule düşen hisse;
5. Ambalâjlı olarak piyasaya arzedilmesi zaruri olan mamullerde ambalâj malzemesinin bedeli.

3 numaralı bentte gösterilen genel imal masraflarından her mamulün maliyetine giren hisse, bu masrafların yıllık yekûnu, aynı yıl içinde ödenen işçilik ücreti yekûnuna veya iptidai maddeler bedeli yekûnuna veyahut her ikisinin yekûnuna taksim edilmek suretiyle bulunan emsal üzerinden hesaplanır.

4 numaralı bentte gösterilen genel idare masrafları hissesi ayni esaslar dairesinde bulunabileceği gibi, işçilik ve iptidai madde bedellerine genel imal masrafları ilâve olunmak suretiyle elde edilen yekûna taksim edilerek bulunacak emsal üzerinden de hesaplanabilir.

Esas itibariyle tek mamul vücuda getiren müesseseler, mamulün maliyetini masraflar yekûnunu toplu olarak istihsal miktarı yekûnuna (Paket, aded, kilo, litre, metre ve sair gibi) taksim etmek suretiyle de tâyin edebilirler.

Yeni kurulan veya itibari sermayesi 200 000 liradan noksan bulunan sınai müesseseler mamullerinin maliyetini, normal satış fiyatlariyle kâr hadlerini göz önünde tutmak şartiyle daha basit usuller ile tesbit edebilirler.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edildi.

Kıymeti düşen mallar

İKİ YÜZ ALTMIŞINCI MADDE — Yangın, deprem ve su basması gibi âfetler yüzünden veyahut bozulmak, çürümek, kırılmak, çatlamak, paslanmak gibi haller neticesinde iktisadi kıymetlerinde önemli bir azalış vâki olan emtia ile maliyetlerinin hesaplanması mûtat olmıyan hurdalar ve döküntüler, üstüpü, deşe ve iskartalar emsal bedeli ile değerlenir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edildi.

Menkul kıymetler

İKİ YÜZ ALTMIŞ BİRİNCİ MADDE — Türk borsalarında kayıtlı olan Türk ve yabancı esham ve tahvilât borsa rayici ile; borsada kayıtlı olmıyan esham, tahvilât alış bedeli ile değerlenir.

Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılır ise bu rayiç yerine alış bedeli esas olur.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edildi.

Yabancı paralar

İKİ YÜZ ALTMIŞ İKİNCİ MADDE — Yabancı paralar borsa rayici ile değerlenir. 261 nci maddenin son fıkrası hükmü yabancı paraların değerlenmesinde de uygulanır.

Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tesbit olunur.

Bu maddenin hükmü yabancı para ile olan senetli veya senetsiz alacaklar hakkında da caridir.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edildi.

Alacaklar

İKİ YÜZ ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bilûmum tasarruf değerleriyle değerlenir.

Vâdesi gelmemiş olan senede bağlı alacaklar değerleme gününün kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde, senette faiz nispeti açıklanmış ise bu nispet, açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmî iskonto haddi uygulanır.

Bankalar ve bankerler ile sigorta şirketleri alacaklarını ya Cumhuriyet Merkez Bankasının resmî iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddi ile, değerleme günü kıymetine irca ederler.

BAŞKAN — Söz istiyen yok. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edildi.

İlk tesis ve taazzuv masrafları

İKİ YÜZ ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kurumlarda aktifleştirilen ilk tesis ve taazzuv masrafları mukayyet değeri ile değerlenir.

Bu değer, ilk tesis ve taazzuv için yapılan masraflardan fazla olamaz.

Kurumun tesis olunması veya yeni bir şubenin açılması veyahut da işlerin devamlı bir surette genişletilmesi için yapılan ve karşılığında maddi bir kıymet iktisap olunmıyan masraflar bu cümledendir.

İlk tesis ve taazzuv masraflarının aktifleştirilmesi ihtiyaridir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Aktif geçici hesap kıymetleri

İKİ YÜZ ALTMIŞ BEŞİNCİ MADDE — Gelecek bir hesap devresine ait olarak peşin ödenen masraflar ile cari hesap devresine ait olup da henüz tahsil edilmemiş olan hasılat,

mukayyet değerleri üzerinden aktifleştirilmek suretiyle değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kasa mevcudu

İKİ YÜZ ALTMIŞ ALTINCI MADDE — Kasa mevcutları itibari kıymetleriyle değerlenir; yabancı paralar hakkında 262 nci maddenin hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Borçlar

İKİ YÜZ ALTMIŞ YEDİNCİ MADDE — Bilûmum borçlar tasarruf değerleriyle değerlenir.

Vâdesi gelmemiş olan senede bağlı borçlar değerleme günü kıymetine irca olunabilir. Bu takdirde senette faiz nispeti açıklanmışsa bu nispet açıklanmamışsa Cumhuriyet Merkez Bankasının resmî iskonto haddinde bir faiz uygulanır.

Banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Cumhuriyet Merkez Bankasının resmî iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerleme günü kıymetine irca ederler.

Yabancı para ile olan senetli ve senetsiz borçları değerlemede 262 nci maddenin hükmü ayrıca uygulanır.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tahviller

İKİ YÜZ ALTMIŞ SEKİZİNCİ MADDE — Eshamlı şirketlerle iktisadi kamu müesseseleri çıkardıkları tahvilleri itibari değerleriyle değerlemeye mecburdurlar.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Pasif geçici hesap kıymetleri

İKİ YÜZ ALTMIŞ DOKUZUNCU MADDE — Gelecek hesap devrelerine ait olarak peşin tahsil olunan hasılat ile cari hesap devresine ait olup henüz ödenmemiş olan masraflar mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Karşılıklar

İKİ YÜZ YETMİŞİNCİ MADDE — Hâsıl olan veya husulü beklenen fakat miktarı kat'iyetle kestirilmiyen ve teşebbüs için bir borç mahiyetini arzeden belli bâzı zararları karşılamak maksadiyle hesaben ayrılan meblâğlara karşılık denir.

Karşılıklar mukayyet değerleriyle pasifleştirilmek suretiyle değerlenir.

Amortisman kayıtları hakkındaki özel hükümler mahfuzdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Maliyet bedeli yerine emsal bedeli alınan haller

İKİ YÜZ YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bu bölümde yazılı olmıyan veyahut yazılı olup da kendi ölçüleriyle değerlenmesine imkân bulunmıyan iktisadi kıymetlerden Bina ve Arazi Vergi değeriyle, diğerleri varsa borsa rayici, yoksa mukayyet değerleri, o da yoksa emsal bedeliyle değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Serbest meslek erbabı ile özel hastane ve okullar tesisatı

İKİ YÜZ YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Serbest meslek erbabı ile özel okul ve hastane gibi yerleri işletenlerin amortismana tâbi tuttukları tesisat, demirbaş eşya ve gayrimenkulleri değerlemede de bu bölümün hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Bölüm

Servetleri Değerleme

Esaslar

İKİ YÜZ YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bir vergiye matrah olan servetin veya servet unsurlarının değerlenmesinde bu bölümde yazılı esaslar cari olur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ticari sermaye

İKİ YÜZ YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Vergilendirilecek, bir servete dâhil ticari sermayenin unsurlarından bulunan emtia, gemiler ve taşıtlar, tesisat ve makineler, demirbaş eşya, senetli ve senetsiz alacaklarla borçlar, esham ve

tahvilât ve diğer menkul malları değerlemede ikinci bölümün hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Esham ve tahvilât

İKİ YÜZ YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Ticari sermayeye dâhil olmıyan esham ve tahvilâttan Türk borsalarında kayıtlı olanlar borsa rayici üzerinden, borsada kayıtlı olmıyanlar emsal bedelleri ile değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Menkul mallar

İKİ YÜZ YETMİŞ ALTINCI MADDE — Ticari sermayeye dâhil olmıyan ev eşyası, mücevherat, sanat eserleri gibi menkul mallar emsal bedelleri ile değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Haklar

İKİ YÜZ YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Tescile tâbi bilûmum hakların değeri, tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen bedeldir.

Tapu sicilinde bedeli gösterilmiyen haklarla birinci fıkranın dışında kalan bilûmum haklar (sınai ve edebî mülkiyet hakları ile imtiyazlar dâhil) emsali bedelleri ile değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Alacak ve borçlar

İKİ YÜZ YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Ticari sermayeye dâhil olmıyan bilûmum alacak ve borçlar tasarruf değerleri ile değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bina ve arazi

İKİ YÜZ YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Ticari sermayeye dâhil olsun veya olmasın, bilûmum binalarla arazi vergi değerleri ile değerlenir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yetki

İKİ YÜZ SEKSENİNCİ MADDE — Bu bölümde yazılı emsal bedelleri ile alacak ve borçların tasarruf değerleri 66 ncı maddede yazılı Takdir Komisyonu tarafından tesbit edilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

15 dakika oturuma ara veriyorum.

Kapanma saati : 17,03

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 17,35

BAŞKAN — Başkanvekili Cevdet Kerim İncedayı

KÂTİPLER : Cenap Aksu (Kocaeli), Naim Atalay (Çorum).

BAŞKAN — Yoklama yapıyoruz.

7. — YOKLAMA

(Afyon seçim çevresinden yoklamaya başlandı).

BAŞKAN — Ekseriyet hâsıl olmuştur. Oturumu açıyorum. Görüşmeye başlıyoruz.

İkinci kısım
Vergi Değerleri

Birinci Bölüm
Gayrisâfi iratların tesbiti

Tahmin esası

İKİ YÜZ SESEN BİRİNCİ MADDE — Binaların vergi değerine esas tutulan gayrisâfi iratları Tahrir ve Tadilât Komisyonlarınca bu bölümdeki yazılı esaslar dairesinde tahmin olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Gayrisâfi irat

İKİ YÜZ SEKSEN İKİNCİ MADDE — Bir binanın yıllık gayrisâfi iradı, o binanın bulunduğu mahalde cari olan normal kiralara nispetle sahibinin kiraya verdiği takdirde alabileceği kira bedelinden ibarettir.

Gayrisâfi iradın takdirinde; bina kiraya verilmiş ve kira bedeli yukardaki fıkra dairesinde emsalinin cari olan normal kiralarına uygun bulunmuş ise bu bedel esas tutulur. Aksi halde aşağıda yazılı esaslar gözetilmek suretiyle gayrisâfi iradın takdiri yapılır:

1. Normal şartlar dâhilinde ve genel surette binanın bulunduğu mahalde cari olan kiraların seviyesi;

2. Aynı neviden bulunan binaların getirdiği irat;

3. Binanın mevkii;

4. Binanın büyüklüğü, kat sayısı ve her kattaki oda ve daire adedi;

5. Dahilî taksimatı itibariyle kullanış durumu veya harap veya mamurluk derecesi;

6. Asansör, kalorifer tesisatı bulunup bulunmadığı;

7. Kullanış tarzı.

Fabrika, değirmen ve imalâthanelerin iratlarının takdirinde içerlerinde bulunan sabit istihsal tesisatı dahi nazara alınır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı?

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Encümenden bu fasıldaki bütün maddelere şâmil olmak üzere umumi bir sual soracağım. Bir de sabit tesisatın izahını rica edeceğim. Umumi kısım şu. Bundan evelki tahrire ait kısımda fiyatların normal zamanlarda devamlı ve umumi şartlara göre tesbit edileceğini tasrih etmiştik, bu maksatla tadil tekliflari kabul edilmişti. Normal ve umumi kelimelerini bundan evvelki fasıl tadilâtında verilen mâna şart ve kayıtları dâhilinde anlamayı tabiî görüyorum. Bu doğru mudur? Bu bir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Anlıyamadık efendim, kürsüden söylerlerse..

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Efendim, bina ve arazi kıymetlerinin tadil ve tahririne ait kısımda: Tesbit edilecek fiyatlar normal, devamlı ve umumi şartlara göre tesbit edileceğini ve bu şartların nazara alınacağını Heyeti Celileniz kabul etmiş ve bu fasıllara birkaç kelime ilâve yapılmıştı. Bu fasıldaki muhtelif maddelerde de umumi, normal ve şart kelimeleri vardır. Buradaki umumi ve normal kelimelerini anlayışta Heyeti Celilenin yukardaki arazi ve bina

tadil ve tahrir bahsinde olduğu gibi anlıyoruz. Öyle midir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Evet öyledir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Sonra devamlı tesisattan bir gayrimenkulün heyeti umumiyesiyle birlikte nazara alınacaktır deniyor.

Bu devamlı tesisattan maksat meselâ tezgâh veya diğer başka benzeri binalara kabili nakil ve binnetice binadan ayrıca olarak menkul halinde kiraya verilmesi mümkün tesisler değil, binaya bağlı, binadan ayrılamaz kısaca gayrimenkul tesislerdir. Öyle mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Evet efendim. Öyledir. Zaten bunlar bugünkü mevzuatla halledilmiş şeylerdir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edneler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yıllık irat

İKİ YÜZ SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Gayrisâfi iratlar yıllık tahmin olunur. Şu kadar ki, mevsimlik olarak kiraya verilmesi veya ikamet edilmesi mûtat olan binaların bu müddete ait iratları yıllık sayılır.

Yılın belli zamanlarında işliyebilen değirmenler ile belli mevsimlerde çalışan fabrika ve imalâthanelerin ve mevsimlik işliyen otel, banyo, plâj gibi gayrimenkullerin işletme süresine ait iratları da keza yıllık sayılır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Rayiç

İKİ YÜZ SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Gayrisâfi iratların tahmininde, binanın bulunduğu birlikte genel tahririn başladığı, tadilât halinde tadilâtın yapıldığı yılda cari rayiçler esas tutulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiş.

Masraflar

İKİ YÜZ SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Gayrisâfi iradın tahmininde, vergi, resim ve harçlar için indirme yapılmaz.

Ancak komisyonlarca kira mukavelelerinin tetkiki sırasında su ve elektrik sarfiyatı, teshin masrafları ve buna benzer masrafların kiraya veren tarafından deruhde edildiği görülürse, kira bedeli bu gibi masraflar çıktıktan sonra nazara alınır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Mefruşatsız tahmin

İKİ YÜZ SEKSEN ALTINCI MADDE — Değirmen, fabrika ve imalâthane tesisatı hariç olmak üzere gayrisâfi irat mefruşatsız binaya göre tâyin olunur.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Mütemmimat

İKİ YÜZ SEKSEN YEDİNCİ MADDE — A) Belediye teşkilâtı bulunan yerlerde belediye sınırları içindeki binaların ve belediye teşkilâtı bulunmıyan yerlerde köyü teşkil eden binaların işgal eylediği saha dâhilindeki binaların mütemmimatından olan arazi ve arsalar;

B) Her nerede olursa olsun, ticaret ve sanata tahsis edilmiş olan ve bunlarla birlikte aynı işte kullanılan arazi;

İrat takdirinde binaya tâbidir.

Bina ile sınırlanmış olup kullanış tarzı itibariyle de bina ile birlik teşkil eden avlu, bahçe ve sair arazi binanın mütemmimatındandır.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

İfraz ve şüyu

İKİ YÜZ SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Aşağıda kayıtlı bina kısımları için iratlar ayrı ayrı tahmin olunur:

1. Bir çatı altında bulunup da kullanış tarzı ve kapıları ayrı olan bina kısımları (Apartman daireleri ve ticaret hanlarının ayrı ayrı kullanılabilen odaları bu kabildendir);

2. Sahipleri arasında ifraz ve taksim edilmiş olan binaların müfrez kısımları (İfraz olunmayıp şayian tasarruf olunan binaların iratları binanın genel heyeti itibariyle tahmin olunur).

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Komisyondan bir hususun tavzihini rica edeceğim.

Bu «İfraz ve şüyu» matlabını taşıyan 288 nci maddenin 1 nci bendinde «Bir çatı altında bulup da kullanış tarzı ve kapıları ayrı olan bina kısımları» deniyor. Meselâ bir apartımanın bir odası bir dişçiye veya bir doktora ve saireye verilmiş, kiralanmış ise, irat tesbitinde ne olacaktır? Şimdiye kadar benim bildiğim şu idi; bu oda için ayrı bir irat tesbit ediliyordu. Bunu izah ederler mi?

GEÇİCİ K. SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Arkadaşımın bugün bildiği gibidir. Kapısı, merdiveni ayrı olmak şartiyle. Binaenaleyh burada esas olarak alacağımız, dairedir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Odalar da vardır. Tatbikatta bir doktor bir apartman kiralıyor, bunun içinden bir odasını muayenehane yapıyor, Maliyeye müracaat edip bu odanın iradı gayrisâfisini takdir ettiriyor, vergisini veriyor, «Apartman gibi» kelimesini silerseniz bu maksat hâsıldır.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Eğer bu tatbikatı ortadan kaldırmak istiyorsanız ifade buyurun.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Komisyon bu şekilde tesbit etmiştir. Bir teklif varsa Yüksek Meclis takdir buyurur.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Bir teklifim yoktur. Yalnız biraz daha tenvir ederlerse memnun oluruz. Bir odanın iradının bir odanın üstüne yüklenmesini adalete uygun bulmuyorum. Tatbikat zaten malûmunuzdur. Bu noktayı tenvir etsinler.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Efendim, esas olan dairedir. Fakat ayrı bir oda bir doktora veya avukata verilmişse, bu nazara alınacaktır. Esasen daire olsun oda olsun kirası belli ise ve ayrı kiraya verilmişse ona göre, kiralar belli değilse emsaline nazaran kirası tesbit olunacaktır.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Kapısı bir olsa da, olmasa da caizdir değil mi?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Apartmanın kapısı bir olsa da, olmasa da caizdir.

FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Efendim, binaların iradının takdirinde, apartman halinde veya ticaret hanları halinde bulunan binalarda apartman dairelerinin ve ticaret hanları odalarının ayrı ayrı kiraya verildiğine göre, her birinin getirdiği kirası belli ise ona göre, getirdiği kiralar belli değilse emsali nazarı dikkate alınmak suretiyle getireceği kirası tâyin ve tesbit olunur. Bunların her birinin ayrı ayrı numarası tahrir varakasına konmak suretiyle, bir numaralı, iki numaralı ilâhir dairelerin getireceği kiralarına göre gayrisâfi iratları tesbit edilir ve bunların toplamı yapılır ve bu suretle bu apartmanın umumi gayrisâfi iradı tahmin edilir. Bina Vergisi hükmü ve tatbikatı böyledir.

Binaenaleyh, müstakil bir bina olarak apartman nazarı itibara alınır. Bina Kanununun 12 nci maddesi ve bu maddeyi tavzih eden nizamnamenin 18 nci maddesinde buna dair uzun uzadıya izahlar vardır. Bir çatı altında bulunup da kapıları ve istimal tarzı ayrı bulunan binaların ayrı ayrı iratlar tahmin olunur diye hükümler vardır. Burada apartman dairesi ve ticaret hanlarının odaları müstakil bina halinde nazarı dikkate alınmaz. sokağa, caddeye açılmış kapıları olmadığı için istimal tarzları kısmen ayrı olsa da apartman daireleri, ticaret hanları odaları müstakil farzedilmez, müstakil bina halinde değildir. Bugünkü vergi kütüklerinde vergi matrahı olarak esas kayıtları; bir ticaret hanıdır, ticaret hanı odaları ayrı ayrı değildir. Fakat tahrir varakasında, Kazanç Vergisi bakımından müracaat icabederse muktazi malûmatı orada bulmak bizim için mümkündür. Bu metin kabul edilirse, iki mahzur hâsıl olacaktır; her apartman dairesi ve ticaret hanlarının her odası müstakil bir bina halinde ele alınacak ve bugüne kadar mevcut olan bütün kuyudat yeni baştan ele alınmak suretiyle her birine yeniden ayrı ayrı irat konacak ve kayıt tesis olunacaktır. Birinci mahzur bu

İkinci mahzura gelince; Yüksek Heyetiniz çok iyi hatırlıyacaktır ki, belediye vergi ve resimleri kanunu müzakere edildiği zamanda, Yüksek Heyetinizin kabulüne iktiran etmşti, tenvirat ve Tanzifat Vergisi, şimdiki adiyle Aydınlatma ve Temizleme Resmi için mütedenni nispet üzerinden bir tarife kabul olunmuştu; bin liraya kadar sâfi iradı olan binalarda, yüzde beş, bin liradan üstü için yüzde iki buçuk tesbit edilmiştir. Eğer komisyonun Yüksek Heyetinize arz ve teklif ettiği bu metin kabul olunursa, belediye Vergi ve Resimleri Kanununda kabul edilen mütedenni esası hemen, hemen yok olacaktır.

Yani bir ana kanunla mükellefin lehine olarak kabul ettiğimiz bir hüküm Usul Kanununa konulan bir hükümle kendiliğinden bertaraf edilmiş olacaktır.

Onun için bendeniz parantez içindeki apartman daireleri ve ticaret hanları odaları kaydının kaldırılmasını teklif ediyorum ve bir takrir takdim ediyorum.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu günkü tatbikatta filhakika bir apartmanın bir kül halinde iradı takdir ediliyor. Bunun esası budur. Arkadaşımızın dediği gibi, bu yeni hükümle de bir apartmanın bir bina içinde bulunan dairelerine kapıları ve kullanış tarzları ayrı olmak şartiyle ayrı ayrı irat takdir ediliyor. Bu mevzuu muhterem arkadaşımızın ortaya atması üzerine komisyonda uzun uzadıya münakaşa ettik. Neticeyi bu, talep değiştirmiyor. Teknik arkadaşların verdikleri izahatı da dinledik, bunu komisyon ekseriyeti kabul etmedi. Ama bu kanun kabul edildiği takdirde ayrı ayrı her daire için irat takdir edilecek, onun toplamı üzerinden tahakkukat yapılacaktır. Binaenaleyh bir fark husule gelmiyor. Bu şekil daha elâstiki ve fiiliyata daha uygun olarak komisyonda kabul edildi. Buhran ve Müdafaa vergilerinin tahakkuku bakımından da buna lüzum vardır. Arkadaşların noktai nazarı komisyonda kabul edilmedi. Yüksek Meclis hangi noktai nazarı kabul ederse madde ona göre yazılır.

VEHBİ SARIDAL (Niğle) — Bir sual soracağım: Bundan evvel geçen maddede Bina vergisinin tâyininde matrahı bulmakta binanın katları, daireleri bütün evsafı nazarı dikkate alınır diye kabul etmiştik. Şimdi burada o hümü biraz daha tevsi ederek apartman daireleri ticaret hanlarının odaları gibi ifraz kaydını koymak Fahri Tiritoğlu arkadaşımızın dediği mahzurları tevlit eder. Bunlarda bir tek vergi tarhedilmelidir, bu vergi tarhedilirken binanın evsafına göre büyük mikyasta vergi olabilir bu başka bir şeydir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Bundan evvelki madde umumi ölçüdür. O umumi ölçüye göre apartman dairelerinin iratları takdir edilirken yine umumi ölçü nazarı dikkate alınarak takdir edilecektir. Burada bir apartmanın ayrı ayrı daireleri nazarı itibare alınacaktır.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Ayrı ayrı irat takdir ve ayrı ayrı vergi tarh olunacak değil mi? Bu çok yanlış bir şey olur, her biri için ayrı muamele doğru olmaz.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Reis bey müsaade ederseniz bir şey arzedeyim.

Arkadaşlar, netice bir gibi görülür ama hakikatta iki tarafa da kırtasi külfetler tahmil eder. Kadastral sisteme tâbi olan bir binanın kül olarak her tarafı görülür, gezilir, irat takdir edilir. İrat takdirindeki karineleri bundan evvel gördünüz.

Eski Bina Kanununda mevcut olanlardan biraz daha geniştir. O madde de kabul edildi.

Bir bina bazan kat kat kiraya verilir, bazan kül halinde, otel halinde kiraya verilir, bazan resmî daireye kiraya verilir. Ama bünyesi itibariyle ayrı kiraya vermeye elverişli kısımlar da vardır. Bu itibarla ayrı ayrı yazmak, hem tebliğ ve tebellüğü, hem de her iki taraf için kırtasi muamelenin çoğalmasını icabedecektir. Verginin mükellefi birdir, binanın sahibidir. İtirazı, temyizi ona racidir. Bunları ayrı ayrı yazıp da şekiller namına, yahut da bir şagili varsa heyeti umumiyesini yine o şagil namına neticelendirmekte ne fayda vardır? Ameli bir fayda görmüyorum bendeniz. Olabilir, bir katı yazıhane olur, yani Gelir Vergisine tâbi doktor, avukat yazıhanesi olur, onun için de kanunda kâfi hükümler vardır, yalnız o kısmın ifrazı için derhal muamele yapılır. Halen tatbik edilen muamele de budur.

Bendenizce beyhude külfet tahmil etmemek için, Fahrettin Tiritoğlu arkadaşımızın takririni Komisyon alsın, bir defa tetkik etsin, aklıma gelmiyen bir mahzur görüyorlarsa ozaman evet deriz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Önergeyi Komisyona alıyoruz efendim.

FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Efendim; Yüksek Heyet nazarı itibara alır da öyle giderse daha iyi olur.

BAŞKAN — Takriri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Apartman daireleri ile ticaret hanlarının odaları kullanış tarzları itibariyle ve kapıları sokağa açılan ayrı ve müstakil birer bina mahiyetinde olmadıklarından ve şimdiye kadar te-

sis edilen vergi kayıtlarında apartman ve ticaret hanları, Bina Vergisi Kanununun 12 nci maddesi hükmüne göre bir bina halinde yazılmış olduğundan 288 nci maddenin 1 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde kabul buyurulmasını arz ve teklif ederim.

Balıkesir Milletvekili
Fahrettin Tiritoğlu

Madde : 288
Fıkra : 1

Bir çatı altında bulunup da kullanış tarzı ve kapıları ayrı olan bina kısımları.

BAŞKAN — Bu kadarla kalsın, diyorsunuz değil mi?

FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Evet efendim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Müsaade buyurursanız arzedeyim, eğer methali bir ise tamamen bir bina sayılır. Fakat bir çatı altında ayrı ayrı methalleri varsa; meselâ dükkân, mağza gibi, bunların ayrı olması zaruridir. Zaten madde Komisyona verileceğine göre ona göre tanzim edilecektir.

BAŞKAN — Önergeyi serdedilen mütalâalarla oya sunuyorum - Komisyona verilmesi nazarı itibara alındığı takdirde - nazarı itibara alınmasını kabul edenler... Etmiyenler... Önerge, serdedilen mütalâalarla nazara alınmak şartiyle Komisyona verilmiştir.

İrat ve kıymet münasebeti

İKİ YÜZ SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Tahrir (Genel tahrir ve tadilât) esnasında, bir binanın gayrisâfi iradını tahmin için kâfi vasıta ve karine bulunmadığı takdirde, binanın satılması halinde elde edilecek kıymet tahmin olunur ve bu kıymetin % 10 u sâfi irat olarak kabul edilir.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Efendim, bu 289 ncu madde gayrisâfi iratların tesbiti başlığı altında bulunan birinci bölüme dâhildir zannediyorum. Son satırdaki % 10 u sâfi irat olarak kabul edilir diye bir kayıt vardır. % 10 unun gayrisâfi olarak kabul edilmesi lâzımdır. Bu bölümde mevcut hükümlerin istihdaf ettiği gaye gayrisâfi varidatın tâyini keyfiyetinden ibarettir. Binaenaleyh gayrisâfi varidatı tâyin etmek icabettiğine göre burada gayrisâfi iradı gösterilmiyen % 10 kabul edilirse binanın sâfi iradı ne olabilir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Gayrisâfi olacak.

SALAMON ADATO (Devamla) — Sâfi irattan bahseceğimize gayrisâfi iradı gösterelim. Bu itibarla eğer bu maddeyi aynen kabul edecek olursak ve bu maddenin maksadı karine mevcut olmadığı takdirde gayrisâfi varidatı tâyin etmek olduğuna göre sâfi irat yerine gayrisâfi iradı gösterelim. Neden ayrıca bir hesap yapmak mecburiyeti hâsıl olsun?

Sonra bir binanın iradını bugünkü maliyet fiyatına göre % 10 olarak tâyin etmek doğru değildir. Devlet tahvilleri % 7 getiriyor. Devlet tahvilâtında ne kadar olsa, paranın kuvvei iştiraiyesinin kaybolması ihtimali olduğu için bir devlet tahvilâtını % 7,5 faizle almak yarın bir tehlike arzedebilir. Bir gayrimenkul bu tehlikeyi arzetmez. Binaenaleyh devlet, % 7,5 faiz verdiği halde bir binanın % 10 getireceğini tahmin etmek yerinde olmasa gerektir. Bugün maliyet fiyatı yüksektir. Harbten evvel 50 bin liraya inşa edilen bir bina bugün 200 ve yahut 250 bin liraya yapılabilmektedir. 250 bin liraya yaptırılan bir binanın senede % 10 faiz nispetinde gelirini temin edecek kirayı ödiyebilecek kiracılar çok değildir. % 10 harbten evvel makûl bir nispetti. Devlet tahvillerinin faizini ve inşaat maliyetini göz önünde tutacak olursak bu nispeti gayrimenkul sahipleri lehine indirmek zarureti vardır.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Bir sual efendim; benim anladığıma göre normal şartlarla satış ihtimalini göz önüne alarak bunu karine olarak almışlardır, ben böyle anlıyorum, komisyonun da anladığı bu mudur, değil midir? Yani, normal şartlar dâhilindeki satış ihtimali.,

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Evet..

Salamon Adato arkadaşıma mâruzatım şu olacaktır: Bir bina kiraya verildiği surette gayrisâfi iradı kirasıdır. Sâfi iratla gayrisâfi irat arasındaki fark Bina Vergisi Kanununda izah edilmiştir. Aynı hükmü Usul Kanununda da almış bulunuyoruz. Bir binanın emsaline nazaran getirebileceği kira o binanın gayrisâfi iradıdır. Gayrisâfi irattan halen mer'i olan Bina Vergisi Kanunu hükmüne göre % 20 si itfa ve idame masrafı ve amortisman bedeli olarak çıkarılır. Geri kalan % 80 i sâfi iradıdır.

Bu nokta Yüksek Heyetinizin malûmu olduktan sonra sâfi iratla kıymet arasındaki münasebeti arzediyorum. Sâfi iradın 10 misli bundan evelki 252 nci maddede kabul buyurduğunuz veçhile ve halen tatbik edilmekte olan Bina Vergisi Kanununun hükmüne göre sâfi iradın 10 mislidir. Yani sâfi iradı on emsaliyle darbederiz binanın kıymetini buluruz. Kira karinesi, emsal karinesi ve diğer karineler bulunmadığı surette o binanın gayrisâfi iradını takdir etmek imkânı olamıyacağından satıldığı takdirde alım, satım bedeli tâyin ve tesbit olunur. Yani hakiki kıymeti takdir edilir. Bugün mer'i olan Bina Vergisi Kanunun 14 ncü maddesi bu esası izah eder. Tatbikat da böyledir. Binanın gayrisâfi iradının takdirine imkân olmazsa, kâfi delâil bulunmazsa o zaman hakiki kıymet takdir olunur. Hakiki kıymetin % 10 u da sâfi irattır. Arkadaşım mâruzatımı yanlış anladılar on yılda amorti esasını ortaya koydular. Bir bina kıymeti 12,5 yılda amorti edilir. Biz bu esası kabul ettik.

BAŞKAN — Önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

289 ncu maddenin son fıkrasında yazılı (sâfi) yerine «gayrisâfi» kelimesinin yazılmasını ve % 10 nispetin % 7 ye indirilmesini teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Salomon Adato

BAŞKAN — Önergeyi nazarı dikkate alanlar... Almıyanlar... Nazarı dikkate alınmamıştır.

289 ncu maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

İkinci Bölüm
Arazi kıymetlerinin tesbiti

Tahmin esası

İKİ YÜZ DOKSANINCI MADDE — Arazinin vergi değerine esas tutulan kıymetleri, Tahrir ve Tadilât komisyonlarınca bu bölümde yazılı esaslar dairesinde tahmin olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yoktur. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Arazi kıymeti

İKİ YÜZ DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Arazinin tahmin olunacak kıymeti alelâde alım satım kıymetidir.

Arazi kıymetinin tahmininde aşağıdaki esaslar nazara alınır:

1. Normal şartlar dâhilinde ve genel surette arazinin bulunduğu birlikte arazi satış kıymetlerinin seviyesi;
2. Aynı neviden arazinin satış kıymetleri;
3. Arazinin mevkii;
4. Ziraatte kullanılan arazinin yetiştirme kuvveti, sulaklık derecesi, ziraatin nev'i;
5. Arazinin büyüklüğü veya küçüklüğü;
6. Meskûn yerlere, iskele ve istasyonlara yakınlığı.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yoktur. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Kıymet rayiçleri

İKİ YÜZ DOKSAN İKİNCİ MADDE — Arazi kıymetinin tahmininde genel tahririn başladığı, tadilât halinde tadilâtın yapıldığı yılda cari satış kıymetleri esas tutulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yoktur. Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler... Madde kabul edildi.

Kıymet - kira münasebeti

İKİ YÜZ DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Tahrir (Genel tahrir ve tadilât) esnasında arazinin alım, satım kıymetlerinin tâyini mümkün olmazsa, o yerin kiraya verilmesi halinde getireceği kira tahmin ve bunun 10 misli arazinin kıymeti olarak kabul edilir.

BAŞKAN — Söz istiyen?

ZİYA ERSİN CEZAROĞLU (Tekirdağ) — Efendim; Usul Kanununu yaparken, binadan sonra tabiatiyle Arazi Vergisine geldik. Binada; irattan vergi aldık, araziye gelince; kıymete gittik.

Bugün yaşıyan usulümüzde; arazinin kıymetinden vergi alınmaktadır ama bütün maliyeciler ve Yüksek Heyetiniz bilir ki, kıymet üzerinden vergi almak pek müstesna ahvale tahsis edilmiştir ve hiç doğru bir şey değildir. Ben isterdim ki, bu Usul Kanunu çıkarken, hiç olmazsa arazinin ilerde kadastrosu yapılıncıya kadar muvakkaten kıymetinden vergi alınır diye bir şey kabul edilsin.

Elimde önergem yoktur. Komisyonda da çalıştım. Bunu söylemeden geçemiyeceğim. İkinci müzakeresinde takrir ile tashih talep edeceğim.

FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Efendim; biz Usul Kanunu ile Arazi Vergisi

Kanununun usule mütaallik olan hükümlerini, kaidelerini buraya almış bulunuyoruz. Arazi Vergisi diğer hükümleri ile yaşamaktadır. Arkadaşımın mütalâası, hakikaten yerindedir. işletilmemekte bulunan arazi dahi bugünkü rejime göre, kayıtlı kıymetleri üzerinden vergi ile mükellef tutulmakta, rantı, geliri nazarı dikkata alınamamaktadır. Arazi Vergisi Kanununu da yeni modern vergi telâkkilerine uygun bir hale koymak komisyonumuzca da çok temenniye şayandır. Yani arazinin hasılatı, geliri vergi için esas olarak alınmalıdır. Bu reformu, tamamlayıcı esası inşaallah Hükümet Yüksek Meclise arz ve takdim eder. Ve bu suretle hiç hasılat vermiyen, ölü bir kıymetten vergi almak gibi devam eden gayri âdilâne bir esasın bu şekilde önüne geçilmiş olur.

BAŞKAN — Bir teklif yoktur, başka söz isistiyen de yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Arazide kira

İKİ YÜZ DOKSAN DÖRDÜNCN MADDE Bir arazinin getireceği kiranın bilinmesi icabeden hallerde arazi kıymetinin onda biri, emsal kirası sayılır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Üçüncü kısım
Amortismanlar

Birinci bölüm
Mevcutlarda amortisman

Amortisman mevzuu

İKİ YÜZ DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — İşletme bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye mâruz bulunan gayrimenkullerle 253 ncü madde gereğince gayrimenkul gibi değerlenen iktisadi kıymetlerin, alât, edevat ve demirbaşın ve sinema filmlerinin birinci kısmındaki esaslara göre tesbit edilen değerinin, bunların kullanılabilecekleri süre zarfında yokedilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Arazide amortisman

İKİ YÜZ DOKSAN ALTINCI MADDE — Boş arazi ve boş arsalar amortismana tâbi değildir. Ancak:

1. Zirai işletmelerde vücude getirilen meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllüklerle incir bahçeleri ve bağlar gibi zirai tesisat;

2. İşletmede inşa edilmiş olan her nevi yollar ve harklar.

Amortismana tâbi tutulur.

Dr. FUAD UMAY (Kırklareli) — Kavaklık dâhil midir?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Dâhildir tabiî. (Gibi) edatiyle bunu anlamak mümkündür.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Normal amortisman

İKİ YÜZ DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Amortismana tâbi iktisadi kıymetlerin değeri ilgili Bakanlıkların ve ilgili meslekî teşekküller ve meslek gruplarının mütalâası alınarak Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilân olunan nispetler üzerinden yokedilir.

Amortisman nispetlerinin isabetinde:

1. Belli iş ve sanat kolları ayrı ayrı nazara alınır;

2. Amortismana tâbi kıymetlerin tecrübeye dayanan vasati ömürleri hesaba katılır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madenlerde amortisman

İKİ YÜZ DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı maddi değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri, ilgililerin müracaatları üzerine bunların büyüklük ve mahiyetleri göz önünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye ve Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarınca tâyin olunacak nispetler üzerinden yokedilir.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Fevkalâde amortisman

İKİ YÜZ DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Amortismana tâbi olup :

1. Yangın, deprem, su basması gibi âfetler neticesinde değerini tamamen veya kısmen kaybeden;

2. Yeni icatlar dolayısiyle teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelen;

3. Cebrî çalışmaya tâbi tutuldukları için normalden fazla aşınma ve yıpranmaya mâruz kalan;

Menkul ve gayrimenkullerle haklara, mükelleflerin müracaatları üzerne ve ilgili bakanlıkların mütalâası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı tâyin olunan « Fevkalâde ekonomik ve teknik amortisman nispetleri » uygulanır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Amortisman nispetlerinin itibar tarihi

ÜÇ YÜZÜNCÜ MADDE — Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilân olunan amortisman nispetleri ilânların yapıldığı, ayrı ayrı tesbit edilen nispetler ilgililerin müracaatta bulunduğu hesap devresinden muteberdir.

İcabında, normal amortismanlar nispetleri 297 nci maddede yazılı usul dairesinde değiştirilebilir. Şu kadar ki, bir kere tesbit edilen nispetlerin yürürlük süresi 3 yıldan az olamaz.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Amortismanın uygulama sureti

a) Nispet bakımından

ÜÇ YÜZ BİRİNCİ MADDE — Mükellefler, usulü dairesinde tesbit edilen nispetleri aşmamak şartiyle, amortismanları diledikleri nispetler üzerinden hesaplıyabilirler; şukadar ki, uygulamaya başladıkları amortisman nispetlerini mütaakıp faaliyet yıllarında değiştiremezler.

300 ncü maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre amortisman nispetlerinin değiştirilmiş olması hali bundan müstesnadır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Süre bakımından

ÜÇ YÜZ İKİNCİ MADDE — Amortisman süresi kıymetlerin aktife girdiği yıldan başlar bu sürenin yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan nispete bölünür.

Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede nazara alinabilir.

Amortismanın her hangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yoktur. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Amortisman hesapları

ÜÇ YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu bölüm gereğince hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartiyle taallûk ettikleri değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması caizdir.

BAKŞAN — Söz istiyen? Yoktur. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

İkinci Bölüm

Alacaklarda ve sermayede amortisman

Değersiz alacaklar

ÜÇ YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kazai bir hükme veya alacaktan vazgeçildiğini gösteren kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkân kalmıyan alacaklar, değersiz alacaktır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yokedilirler.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, bu maddede değersiz alacakların ne suretle zarara geçirileceği ifade edilmekte ve denmekte ki, «kazai bir hükme veya alacaktan vazgeçildiğini gösteren kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkân kalmıyan alacaklar». Bu tâbirden bir şey anlamadım.

Öyle tacirler var ki;, hesabı cari üzerinden veresiye verdiği müşterisi vardır. Müşteriyi sağlam telâkki etmezse veresiye satış yapmaz. Fakat o gün için sağlam olan müşteri, almış olduğu malın bedelini veremiyecek duruma girer. Hiçbir vesika da yoktur. Kendi hesabı carisinde de yazılıdır ve borçlu da bunu ödiyecek durumda olmadığına göre, ne suretle tevsik edecektir? Bunu lûtfen izah etsinler. İlerde bir müşkülât olmasın.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, madde değersiz alacakların ne şekilde amorti edileceğini gösteriyor. «kazai bir hükme..» Bunda bir ihtilâf yoktur. «Alacaktan vaz geçildiğini gösteren kanaat verici bir vesikaya deniyor.» Arkadaşımız bunu soruyorlar. Bu hale misal istiyor bu tatbikatta tecelli eder. Meselâ karşılıklı olarak noter huzurunda birbirlerini ibra etmeleri yahut da bir bina ipotek edilmiş, borçlunun başka alacak bir şeyi de yoktur. İpotek edilen bina da yanmıştır veya harabolmuştur, ortada kalan arsa bedelinden başka bir şey yoktur. İşte bunlar kanaat verici vesikalar olarak maddede yer alabilir. Biz bunu umumi tâbirle buraya koyduk, daha ziyade tatbikat tâyin edecektir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim, bendeniz bunun ipotek muamelesi ile değil, daha ziyade ticari muamele ile alâkadar olması lâzım geleceği kanaatindeyim. Buna mukabil buyurdular ki; noter huzurunda birbirlerini ibra ederler. Fakat borçlu borcunu ödememiş ve bu yüzden alacaklı ile arası da bozulmuş, bunu ne suretle tevsik edecek?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Eğer alacaklı ile borçlu notere gitmiyorsa, bunu her zaman tevsik edebilir. Buna dair aşağıdaki maddelerde hüküm mevcuttur. Orada isterse alacaklı icraya müracaat edebilir bu alacak da ya senetli veya senetsiz olur. Ona göre umumi hükümlere nazaran işlem yapar.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) —Ben o maddeleri gözden geçirdim arzettiğim misale dair hiçbir hüküm görmedim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — İcraya her iki şekilde de müracaat edebilir. Zaten aşağıdaki maddelerde buna dair hüküm vardır, gelecektir. İster senetli ister senetsiz alacak olsun borçlu borcunu kabul ederse, ödemek için icraca ödeme emri tanzim edilir, değilse mahkemeye müracaat eder, ilâm üzerine yine lacağını icra marifetiyle tahsil ettirir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bu duruma göre bütün alacaklıların borçluları için mahkemeye müracaat adip ilâm almaları lâzımdır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Bütün değil, lüzumu halinde.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim, 304 ncü maddede kazai bir hükme veya alacaktan vaz geçildiğini gösteren kanaat verici bir vesikanın, şimdi komisyon sözcüsünün izahında notere tasdik ettirilmesi lâzımdır dediler. Bendeniz buna bir misal vereceğim. Toptancı bir tüccar diğer bir tüccara bin liralık mal sattı. Neticede küçük tüccar zarar ediyor. Fakat tüccar bunun zarar etmemesini arzu etmediği için, ben sana falan faturadan şu kadar tenzilât yapmayı kabul ediyorum diye bir mektup gösterdiği takdirde ne olacaktır? Bunu yüksek nazarlarınıza arz ederim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, arkadaşımızın verdiği misal bu maddeye girer. Noter huzurunda vermiş olduğu vesikayı ben bir misal olarak söyledim. Kanaat verici olmak şartiyle söyledikleri de bu maddeye girer.

BAŞKAN — Veziroğlu, alâkalısınız da onun için size söyliyorum :«Noter senedini bir misal olarak söyledim, buyurduğunuz vesika da emniyete salih ise, o da muteber olacaktır» diyorlar.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Maksat hâsıl olmuştur..

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... 304 ncü madde kabul edilmiştir.

Şüpheli alacaklar

ÜÇ YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Şüpheli alacaklar şunlardır :

1. Dâva veya icra safhasında bulunan ihtilâflı alacaklar;

2. Vâdesi 3 defa uzatıldığı halde tahsil edilememiş olan senede bağlı alacaklar;

3. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmiyen senetsiz alâcaklar;

4. Veresiye üzerine geniş müşteri kütlesiyle muamelede bulunan tüccarların şüpheli alacak vasatisini, son hesap devresinde aynı mahiyetteki alacaklara uygulamak suretiyle ayıracakları miktarlar (bu fıkradaki şüpheli alacak vasatisi, geçmiş son iki yıl içinde tahsil edilememiş bulunan, veresiye muamelelere mütaallik, alacakla-

nın aynı süreye ait ve aynı mahiyetteki muameleler yekûnuna nispet edilmesi suretiyle bulunur.)

Yukarda yazılı şüpheli alacaklar için, değerleme gününün (tasarruf değeri) ne göre pasifte karşılık ayrılabilir. Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu ve 4 ncü fıkraya göre ayrılmış ise hangi yıla taallûk ettiği karşılık hesabında gösterilir.

Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri zaman, karşılık hesabından indirilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Vaz geçilen alacaklar

ÜÇ YÜZ ALTINCI MADDE — Konkordato veya sulh yoliyle alınmasından vaz geçilen alacaklar, borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır. Bu hesabın muhteviyatı alacaktan vaz geçildiği yılın sonundan itibaren üç yıl içinde zararla itfa edilmediği takdirde kâr hesabına naklolunur.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Sermayenin itfası

ÜÇ YÜZ YEDİNCİ MADDE — İmtiyazlı işletmelerde, tesisatın imtiyaz süresinden sonra bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikal etmesi imtiyazname gereğinden bulunduğu, imtiyaz mukavelenamesinde de sermayenin itfası için yıllık belli bir nispet veya miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde, bu nispet veya miktar üzerinden sermaye itfa olunur.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İlk tesis ve taazzuv masraflarının itfası

ÜÇ YÜZ SEKİZİNCİ MADDE — Kurumların aktifleştirildikleri ilk tesis ve taazzuv masrafları,mukayyet değerleri üzerinden müsavi miktarlarda ve beş yıl içinde itfa olunabilir.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Üçüncü Bölüm
Özel Haller

Amortismana tâbi malların satılması

ÜÇ YÜZ DOKUZUNCU MADDE — Amortismana tâbi iktisadi kıymetlerin satılması halinde alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kâr ve zarar hesabına geçirilir.

Amortisman ayrılmış olanların değeri, ayrılmış amortisman çıktıktan sonra kalan değerdir.

Devir satış hükmündedir.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Amortismana tâbi malların sigorta tazminatı

ÜÇ YÜZ ONUNCU MADDE — Yangın, deprem, sel, su basması gibi âfetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa uğrıyan amortismana tâbi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kâr veya zarar hesabına geçirilir.

Şu kadar ki, alınan sigorta tazminatı ile ziyaa uğrıyan malların yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur, veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa, bu takdirde tazminat fazlası, yenileme masraflarını karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta tutulur.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Emtia sigorta tazminatı

ÜÇ YÜZ ON BİRİNCİ MADDE — Emtia kıymetlerinde vukua gelen zayiat dolayısiyle alınan sigorta tazminatları bunların değerlerinden fazla olursa bu fazlalık kâra alınır.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Dördüncü Kitap
Ceza Hükümleri

Birinci Kısım
Genel Esaslar

Vergi cezaları

ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Bu kanu-

na göre «Vergi cezası» ile cezalandırılacak fiiller şunlardır :

1. Kaçakçılık veya
2. Kusur veya
3. Usulsüzlük;

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL ÇOŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu maddede cezalandırılacak fiiller kaçakçılık, kusur ve usulsüzlük diye târif edilmektedir. Bunlar birer vasıftır. Bu maddeyi (Bu kanuna göre kaçakçılık veya kusur veya usulsüzlük yapanlar bu kitapta yazılı vergi cezalariyle cezalandırılırlar) şeklinde tadil ediyoruz.

BAŞKAN — Maddenin bu şeklini okutuyorum.

ÜÇ YÜZ ON İKİNCİ MADDE — Bu kanuna göre kaçakçılık veya kusur veya usulsüzlük yapanlar bu kitapta yazılı vergi cezalariyle cezalandırılırlar.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Efendim, bu yeni kanuna göre beyanname vereceklerin adedi çoğalmaktadır. Bu Usul Kanunu hükümlerinin tahmil ettiği vecibeleri idrak etmeye müsait olmıyan bir çok mükellefleri içine almaktadır. Kaçakçılık cürmünün tecziye edilmesini anlarız. Kusurun, ağır olması şartiyle de, bir müeyyide ile tecziye edilmesi yerinde olur. Fakat 400 küsur maddelik bir usulde vergi ziyaına sebebiyet vermek, maksadı olmadığı halde mücerret bir maddesine vâkı olacak bir muhalefet usulsüzlük olarak telâkki ediliyor ve muhalefetten dolayı mükellefe bir ecza tertip ediliyor. Vakaa komisyon âlicesaplık göstermiştir. İlk usulsüzlük cezayi müstelzim olmıyacaktır. Fakat mükellef bu hükümleri öğreninciye kadar kaç defa cezaya duçar olacaktır. Sayın Maliye Bakanı bâzı tenzilât icrası teklifine karşı hassasiyet gösterdiler. Fakat bu usulsüzlük sayesinde Hazineye birçok paralar girecektir, lâkin maksat ceza vermek değil. Hakikaten mükellef böyle kasden yapılmıyan bir ihmalden dolayı veyahut da kanuna vukufsuzluktan dolayı bir kuruşa dahi mahkûm olsa büyük bir ıstırap duyar.

Gerekçede Almanya'dan bahsediliyor, İngiltere'den bahsediliyor. Maalesef, mükelleflerimizin büyük bir kısmı Almanya'daki gibi terbiyeye mâlik değildir. Binaenaleyh, mükelleflere bu hükümleri tatbik etmek zannederim ki, hiç de doğru bir hareket olmaz.

Bu itibarla, kanunun meriyete girmesinden iki sene sonra usulsüzlük cezalarının tatbikını kabul edelim ve hattâ usulsüzlük cezalarını kanundan kaldıralım.

BAŞKAN — Sahir Kurutluoğlu.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim, kaçakçılık ve kusur vergi ziyaına sebebiyet veren fiilü hareketlerin bir ceza müeyyidesi ile karşı karşıya konmasıdır.

Usulsüzlük cezasına gelince; bu, aşağı yukarı bir ihmalin ceza ile karşılanmasından ibarettir. Gelir Vergisinin tatbikatına esas olacak kayıtların, beyannamelerin, defterlerin tutulup tutulmamasında mükellefi ihtiyarına terk etmemek ve vergi esasını teşkil edecek bâzı muayyen formalitelere intibakı temin etmek için konan cezadan ibarettir. Arkadaşımız buyurdular ki; bu iki sene tatbik edilmesinden Gelir Vergisinin iki sene müddetle tatbikattan kaldırılması demektir. Gelir Vergisi kanununu iki sene müddetle tatbik etmemek demektir. Çünkü muayyen mükellefiyetlere riayetsizlik iki sene zarfında hiçbir müeyyideye bağlanamıyacak ve bu suretle herkes beyanname vermiyecektir. Kaldı ki buyurdukları şekilde 400 küsur maddelik Usul Vergisi Kanununun bütün maddelerini mükellefin kabulü veya âdemi kabulü ile alâkası yoktur. Bir maddede usulsüzlük neden ibarettir diye tadat edilmiş, derecelendirilmiştir. Bu tadadi fiilleri yapmıyanlar bir ceza müeyyidesi ile karşı karşıya kalacaklardır. Elbette bir vergi esasının yerleştirilmesi için bu gibi müeyyideleri zaruridir. Bunların tadadi olarak kanunda yer alması lâzımdır ve bu cezalar da bugün mevkii meriyette olduğu gibi yüzde 20 fazlalık şeklinde değil, mutedil hadler dâhilinde mükellefi vergi usulüne intibak ettirecek hükümlerdir ve kanunda yer almasında fayda vardır.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Arkadaşın, usulsüzlüğe mütedair misal olarak defter tutmamak, beyannamesini vaktinde vermemek gibi hâdiseleri ileri sürdüler.

Halbuki defter tutmıyan bir tüccar usulsüzlükle değil, vergi ziyaına sebebiyet vermiş gibi takip edilecektir. Beyannamesini vaktinde vermiyen bir kimse usulsüzlük değil, yine, vergi ziyaına sebebiyet vermiş gibi bir kusurdan dolayı muateb olacaktır. Binaenaleyh ikin-

ci fasla giren hâdiseleri misal olarak göstermesinler.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, Sahir Kurutluoğlu arkadaşımız da burada izah buyurdular. Buradaki usulsüzlük cezası bu kanunla vergilendirme ile alâkalı işler için tâyin edilmiştir, cezası 333 ncü maddededir ve ağır değildir. Teknik arkadaşların verdikleri izahata göre, bugünkü tatbikatta tatbik edilen cezalar bunun katkat, üstündedir. Meselâ bunlardan amortisman cetvelinin beyannameye bağlanmamış olması bugün, verginin % 50 nispetinde artırmayı icabettiren bir ceza ile cezalandırılmıştır.

Halbuki komisyon ilk sene tatbik edilmemek şartı ile bu esastan inhiraf ederek usulsüzlüğü hafif cezalarla cezalandırmıştır. Usulsüzlük cezalandırılmazsa ne olacaktır. Faturasını almıyan, faturasını saklamıyan mükellefin cezalandırılması imkânı hâsıl olmıyacak ve Gelir Vergisinin tatbikatında bir gedik açılacaktır ve binnetice kanun hükümlerinin çoğu müeyyidesiz kalacaktır. Bu itibarla arkadaşımızın teklifi doğru değildir.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Ben Sahir Kurutluoğlu arkadaşımın verdiği misalde uygunsuzluk görmedim. Burada der ki; mutlak olarak defter tutmamak beyanname vermemek kaçakçılık suçu teşkil etmez. Kaçakçılık..

SALAMON ADATO (İstanbul) — Ben kaçakçılıktan bahsetmedim, usulsüzlükten bahsettim.

FEYZULLAH USLU (Devamla) — Usulsüzlüğe girer, Meğer ki kaçakçılık kasti ile vergi ziyaına sebebiyet vermek suretiyle kaçakçılığa girer. Bu, 333 ncü maddenin iki numaralı bendinde açıktır. Yani Sahir Kurutluoğlu arkadaşımın izahı yerindedir.

Sonra arkadaşlar, burada vergi ziyaına sebebiyet vermemekten ibaret olan usulsüzlüklerin müeyyidesiz bırakılması bir hatadır. Bunu bırakmak demek, bu kanunu bırakmak demektir. Çünkü onun, bütün maddelerinin işlemesinde çok mühim rolü vardır. Bu müeyyide maddelerinin yapılması lâzımdır. Lâzım olduğuna dair emri ifade eden hükmün müeyyideleri yerindedir, faydalıdır, lâzımdır.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim, Feyzullah Uslu arkadaşım, söyliyeceklerimin mühim kısmını söyledi. Bir cümle ilâve etmek isterim : Bir usul vazediyorsunuz, bu usule riayete icbar edecek bir hüküm yoktur, bir usul yoktur. Usulün, usulsüzlüğü, bir ceza tehdidi altında olmak lâzımdır.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum :

Sayın Başkanlığa

312 ve mütaakıp maddelerde yazılı «usulsüzlük» lerden dolayı ceza alınmaması için hükümler vazedilmek üzere maddenin komisyona iade edilmesini teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Salamon Adato

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Etmiyenler. ..Kabul edilmedi.

312 nci maddeyi tashihli şekliyle oyunuza sunuyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Küçüklerin ve kısıtlıların sorumsuzluğu

ÜÇ YÜZ ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Velâyet ve vesayet altında bulunanlar veya işlerinin idaresi bir kayyuma tevdi edilmiş olanlar kendilerine izafeten veli, vasi veya kayyumun vergi kanunlarına aykırı hareketlerinden dolayı sorumlu olamazlar. Bu hallerde vergi cezası veli, vasi veya kayyumdan aranır.

BAŞKAN — Yalnız şu ciheti açıklıyayım. Bundan evvel reye koyduğum madde tasarıdaki madde değildir. Komisyonun hazırlayıp verdiği ve okuttuğum maddedir.

313 ncü madde hakkında söz istiyen var mı?

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Burada bir yazılış hatası var. Burada «kayyum» yazılmış, bu «kayyım» olacaktır.

BAŞKAN — Kayyım olarak imlâsını düzeltip 313 ncü maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Tüzel kişilerin sorumluluğu

ÜÇ YÜZ ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde Vergi Kanununa aykırı hareketlerin cezası tüzel kişiler adına kesilir.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Damga Resmi cezalarında sorumluluk

ÜÇ YÜZ ON BEŞİNCİ MADDE — Damga Resmi uygulamalarında gerek nispî, gerek maktu resimlerle ilgili cezadan sorumlu olanlar birden fazla olduğu takdirde, yekdiğerine müracaat hakları mahfuz kalmak üzere, müteselsilen sorumlu tutulurlar.

BAŞKAN — Söz istiyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Tek fiil ile çeşitli suç işlenmesi

a) Muhtelif vergi zıyaına sebebiyet verilmesi

ÜÇ YÜZ ON ALTINCI MADDE — Kaçakçılık veya kusurda cezayı istilzam eden tek bir fiil ile başka neviden birkaç vergi zıyaa uğramış olursa her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Bir sual; gerçi bu sualim bu maddeye doğrudan doğruya taallûk etmiyor ama, dolayısiyle taallûk ediyor. 314 ncü maddede «Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde vergi kanununa aykırı hareketlerin cezası tüzel kişiler adına kesilir» diyor.

Kaçakçılıktan dolayı tüzel kişi nasıl kaçakçılık cezasına uğrar?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Tüzel kişilerin organları şahsan mesul müdür, diye sorduklarına göre, tabiatiyle onun organlarının, yaptığı kanuna aykırı hareketlerin cezası tüzel kişiler adına kesilir.

Ancak ayrıca iştirak maddesi gelecektir. orada da kaçakçılık için organların iştiraki nispetinde cezaları vardır.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Yani cismani cezalar organlara aittir değil mi? Cezayi nakdiler ayrıdır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Vergi cezaları ayrıdır. Tüzel kişiler için esasen cismani ceza düşünülemez.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Eimiyenler... Kabul edilmiştir.

b) Muhtelif cezayı istilzam etmesi

ÜÇ YÜZ ON YEDİNCİ MADDE — Cezayı istilzam eden fiil ile kaçakçılık ve usulsüzlük veyahut kusur ile usulsüzlük birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece en ağırı kesilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı?

EMİN HALİM ERGUN (Ankara) — Efendim, bu vergi cezaları hükümleriyle yeni esaslar tesbit etmiş bulunuyoruz. Mütaakıp maddelerde umumi Ceza Kanunumuzda yazılı şekiller gibi bâzı hükümler mevcuttur. Bundan evvel kabul ettiğimiz 316 ncı maddede: Tek bir fiil ile başka neviden birkaç vergi zıyaına uğramış olursa her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir, deniliyor.

Şimdi müzakere edilmekte olan 317 nci maddede de muhtelif cezayı istilzam eden fiil ile kaçakçılık, usulsüzlük, ve kusurla usulsüzlük birleşirse bunlardan en ağırına ceza verilir, deniyor.

Bunu takip eden maddede : Her fiile ayrı ayrı ceza verilecek ve bâzı fiillerin birleşmesi halinde de birisi için ceza verilir bir miktar da artırılır, deniliyor.

Şimdi, 317 nci madde ile onu takip eden maddenin vasfı farikı burada katî şekilde tebarüz ettirilmiş değildir. Bu keyfiyetin tatbikatta müşkülât doğuracağı kanaatindeyim. Sayın Komisyon Sözcüsünün bunu burada izah etmesi mümkün olabilir ama bu Heyeti muhteremenizi işgal eder. Bu madde tatbikatta müşkülât doğuracak bir maddedir, müsaade ederseniz madde komisyona verilsin, üzerinde yeniden düşünülerek bu maddenin diğer maddelerle karışmamasını temin eden hükümler konsun.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Mütaakıp maddeyi de alsınlar hattâ.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu maddenin lâyıkiyle anlaşılabilmesi için bundan evvelki maddenin matlabını tetkik etmek lâzımdır. Tek fiilden mütevellit suç işlenmiş olması 316 ve 317 de ifade edilmektedir. Bunları, yani bu iki madde yekdiğerinden (A) ve (B) harfleriyle ayrılarak birbirinin hükmünü tamamladığı gösterilmiştir. A - tek fiil ile çeşitli suç işlenmesi hali 316 ncı madde ile cezalandırılmış ve B - ile mükellef cezayı istilzam etmesi halinde: ise 317 nci madde uygulanacaktır.

(Madde 317 — Cezayı istilzam eden fiille kaçakçılık ve usulsüzlük veyahut kusur ile usulsüzlük birlikte işlenmiş olursa bunlara ait cezalardan sadece en ağırı kesilir.) denmiştir. Meselâ bu kanunda defterin ibraz edilmemesi usul-

züzlük cezasını istilzam ettirir. Fakat defterin ibraz edilmemesinden dolayı vergi zıyaı varsa, kusur veya kaçakçılık cezasını icabettirir. Bu takdirde usulsüzlük cezasını bırakacağız, kaçakçılıksa buna en ağır vergi cezasını vereceğiz. Madde bunu göstermektedir. Muhterem arkadaşımın başkaca tereddüt ettiği bir nokta var mı bilmiyorum. Bendenizce yoktur. Misalini de arzettim.

BAŞKAN — Başka mütalâa var mı?

EMİN HALİM ERGUN (Ankara) — Efendim; bu misallerden bendeniz birşey anlıyamadım. Eğer heyeti muhtereme anlamış ve kaani olmuşsa ben talebimden vaz geçerim. Bundan evvel kabul buyurulan madde:

«Kaçakçılık veya kusurda cezayı isilzam eden tek bir fiil ile başka neviden birkaç vergi zıyaa uğramış olursa her vergi bakımından ayrı ayrı ceza kesilir» der.

Şimdi görüştüğümüz maddede «kaçakçılık için usul, kusur veya usulsüzlük yapılırsa en ağır ceza verilir» der. Bundan sonraki maddede gene bunların tekrarı halinde bu şekilde cezalar verilir, der.

Bunun tatbikatının ne şekilde olacağını biz kendi aramızda halletmezsek yarın tatbikatta müşkülâta mâruz kalırız, zannederim.

317 nci madde yazılış tarzı itibariyle maksadı ifade etmemektedir. Tek bir fiil ile işlenen suçun müteaddit olması ahvaline mi, maksurdur, yoksa mütaaddit suçun işlenmesi ve suçun ayrı ayrı olması tek bir fiil mi addediliyor? Bu, tebarüz ettirilmemiştir. Müsaade buyurursanız bunun üzerinde biraz düşünmek lâzımdır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL ÇOŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, maddeden kastettiğimiz mânayı arzettim. Fakat arkadaşımızın tereddütleri vardır. Bu kastettiğimiz mânayı vuzuhlandırmak ve tereddütleri izale etmek için maddeyi Komisyona iade etmenizi rica ederim.

BAŞKAN — 317 nci madde Komisyona verilmiştir.

Fiil ayrılığı

ÜÇ YÜZ ON SEKİZİNCİ MADDE — Kaçakçılık veya kusur veyahut usulsüzlük mahiyetinde olup ayrı ayrı işlenmiş bulunan fiillerden dolayı, her fiil için ayrı ceza kesilir. Şu kadar ki:

1. Aynı takvim yılı içinde türlü kaçakçılık fiilleri işlenmiş olursa bunların hepsi, en az cezanın hesaplanması bakımından bir fiil sayılır.

2. Aynı takvim yılında aynı neviden birden fazla usulsüzlük yapıldığı takdirde, bunların hepsi için tek bir ceza kesilir ve bu cezaya, usulsuzlüklerin birden fazlasının her biri için bu cezanın dörette biri eklenir. Ancak bu suretle hesaplanacak vergi cezalarının yekûnu o usulsüzlük nev'i için kanunda gösterilen cezanın iki katından fazla olamaz.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Bir numaralı bendi bir misal ile izah etmelerini rica edeceğim. Burada en az ceza falan diye birçok şeyler var.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL ÇOŞGUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bunun numarası aşağıda gelecektir. 325 nci maddedir. 325 nci maddeyi tetkik ederken bunun ışığı altında kaçakçılık yapan mükelleflere kaçırdıkları verginin üç katı tutarında vergi cezası kesilir.

Şu kadar ki; bu ceza mükelleflerin ticari ve meslekî işlerinden dolayı tâbi oldukları veya sorumlu bulundukları vergilerde :

1. Birinci sınıf tüccarlar için 500 liradan,

2. İkinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı için 250 liradan;

3. Diğer mükellefler için 50 liradan; az olamaz. Bu haddi, en az ceza haddi diye, atıf yapmak suretiyle tâyis ediyoruz.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim;, bu maddenin bir numaralı bendi bendenizi tereddüde düşürdü.

«Aynı takvim yılı içinde türlü kaçakçılık fiilleri işlenmiş olursa bunların hepsi, en az cezanın hesaplanması bakımından bir fiil sayılır» diyor.

Bendenizce bu madde vuzuhsuzdur. Eğer komisyon kabul ederse, daha vazıh bir metin getirsin. Bunda fayda vardır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; maddenin komisyona alınmasına muvafakat ediyoruz.

BAŞKAN — Bu madde de diğer madde ile ilgilidir. Komisyona veriyoruz.

Tekerrür

ÜÇ YÜZ ON DOKUZUNCU MADDE — Kaçakçılık, kusur veya usulsüzlükten dolayı cezalandırılan ve cezası da kesinleşen bir kimse, aynı neviden bir fiili cezanın kesinleştiği tarihi takip eden yıldan başlamak üzere kaçakçılıkta beş yıl, kusurda üç yıl, usulsüzlükte iki yıl zarfında tekrar işlerse, cezası : Kaçakçılıkta yarısı,, kusurda üçte biri, usulsüzlükte dörtte biri nispetinde artırılır.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Üçüncü satırda «yılda» kelimesi «yılın başından» olacaktır.

BAŞKAN — «yılın başından» diye tashih ediyoruz.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Komisyondan bir ricada bulunmak istiyorum.

Ceza zaten tertipli, dereceli ve hakikaten mükellefi korkutacak kadar bir çokları ağırdır.

Şimdi böyle burada 2, 3 sene, 5 sene demektense - akılda kalması da zordur - hepsini bir rakama irca etmekte bir fayda görmezler mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; bir cezayı icabettiren fiiller aynı ağırlıkta değildir. Bu sebeple kaçakçılık için beş, kusur için üç, usulsüzlük için iki seneyi tekerrürde esas kabul ettik. Hepsini iki sene kabul edersek, âdilâne olmaz. Usulsüzlüğü yapanla kaçakçılığı yapan aynı zaman aşımına tâbi olacaktır. Hepsini beş sene yapsak bu sefer usulsüzlükle kusurun aleyhinde olur. Teklifin kabul edilmemesini rica ediyorum.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Doğrudur, ben de kabul ediyorum.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim, komisyondan bir şey rica edeceğim. Bu maddede şöyle bir tâbir var; bunu hukuk tekniği içinde mütalâa edince değiştirilmesi lâzımgeldiği kanaatindeyim. Diyor ki :

«Özel kanunlarda yazılı cezalara tâbi suçlar bakımından içtima ve tekerrüre esas tutulmıyacağı gibi....»

(O maddeye gelmedik sesleri).

İçtima ve tekerrürde esas tutulan suç değil, suça verilen cezadır. «Özel kanunlarda bu cezalardan dolayı içtima ve tekerrür esas olmaz» denirse daha hukuki olur.

BAŞKAN — Söylediğiniz madde 320 nci maddedir, biz 319 ncu maddedeyiz.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Bendeniz 320 nci madde zannetmiştim.

320 nci maddede söz rica edeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — 319 ncu maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edildi.

Suçlarda birleşme

ÜÇ YÜZ YİRMİNCİ MADDE — Kaçakçılık, kusur ve usulsüzlük fiillerine ait ceza karar ve hükümleri, gerek genel ceza hükümlerine, gerek diğer özel kanunlarda yazılı cezalara tâbi suçlar bakımından içtima ve tekerrüre esas tutulamıyacağı gibi mezkûr kanunlarda yazılı suçlara ait ceza hükümleri de bu kanunda yazılı suçlar bakımından içtima ve tekerrüre esas tutulamaz.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Efendim, muhterem heyetin affını dilerim. Acele etmişiz.

320 nci madde hakkında iki mâruzatım olacaktır.

Bir tanesi bu maddede yazılı içtima ve tekerrüre esas olamaz tâbirleri bize gösteriyor ki, bu kanunun derpiş ettiği fiillerin cezası ve esbabı mucibedeki yazılı sebepler Usul Kanununun ihdas ettiği cezalar hukuki mahiyetlerinden çıkıp tazmini mahiyetlerini terkedip bu kanun çerçevesi içinde ceza mahiyetini iktisap etmektedir. Bu itibarla daha az daha lehte, daha hafif bir ceza mahiyetinde tecelli edecek ahvalin diğer hususi kanunlarda veya umumi kanunlarda bir ceza müeyyidesine tâbi tutulmuş ise, Ceza Kanunumuza göre lehte olan bir cezanın tatbiki zarureti ortaya çıkacağından, Devletten vergi kaçırmak için evrakta sahtekârlık gibi bir fiilin, bu kanunda lehte olması itibariyle sadece para cezası ile cezalandırılacak ve alelâde bir sahtekârlık suçu ise Ceza Kanunumuzun 345 nci maldesine gireceğinden bir sene hapis cezası ile tecziye edilecektir. Yani burada daha ağır bir fiilden dolayı daha hafif bir ceza müeyyidesi altında bir cezaya tâbi tutulmaktadır. Bu itibarla komisyon; Ceza Kanununun ayni zamanda suç saydığı hükme tâbidir şeklinde bir tadile muvafakat ederler mi?

İkincisi; demin arzetmiş olduğu suçlar tâbirinde, bu kanunlarda yazılı suçlara ait ceza hükümleri de, bu kanunda yazılı suçlar bakımından içtima ve tekerrüre esas tutulamaz denme-

sinde fayda mülâhaza ediyorlar mı?

Bu iki noktadan komisyon nasıl bir fayda mülâhaza etmektedir?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Muhterem arkadaşımın söylemiş olduğu noktai nazara iştirak ediyorum. Son satırdan bir satır evvelki hükmün «suçlara ait ceza hükümleri de bu kanunda yazılı suçlar» olarak değil, «bu kanunda yazılı kaçakçılık ve saire yapan» diye yazılacaktır.

İkincisine gelince : Bu kanunda, kaçakçılık, kusur ve usulsüzlük yapan bir şahıs dahi ağır yahut hafif, her ne şekilde olursa olsun bu cezayı görecektir. Buradaki takibat vergi cezası bakımındandır. Yoksa Türk Ceza Kanunundaki hükmü kaldırmaz.

Bu fikri ifade için şu şekilde bir fıkra hazırladık : Bu kanunda vergi cezasiyle cezalandırılan fiiller ayni zamanda Türk Ceza Kanununa göre suç teşkil ettiği takdirde vergi cezasiyle cezalandırılmaları Türk Ceza Kanunu mucibince ayrıca takibat icrasına mâni olmaz. Mamafih maddeyi komisyona alsak daha iyi olur.

BAŞKAN — 320 nci maddeyi komisyona veriyoruz.

Vergi zıyaı

ÜÇ YÜZ YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Vergi zıyaı, mükellefin vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi yüzünden verginin zamanında tahakkuk ettirilmemesini veya eksik tahakkuk ettirilmesini ifade eder.

Bu gibi hallerde verginin sonradan tahakkuk ettirilmesi vergi cezasını kaldırmaz.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Beyannameleri bekleme müddetinin vergi zıyaını mucip sayılmıyacağı

ÜÇ YÜZ YİRMİ İKİNCİ MADDE — Beyannameli mükellefiyetlerde tahakkuk muamelesi yapılmak için beyanname yerme süresinin sonundan itibaren 15 gün beklenir. Beyanname bu süre için verilirse vergi zıyaı olmamış sayılır.

Veraset ve intikal Vergisinde mükellefe tebliğ edilmek şartı ile yeniden 15 günlük bir mühlet verilir; Bu hususta da yukarıki hüküm cari olur.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

En az ceza haddi

ÜÇ YÜZ YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunda açıkça yazılı olmıyan hallerde vergi veya kıymet miktarları üzerinden hesaplanan vergi cezaları 25 kuruştan az olamaz.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Reis Beyefendi, bu kısmın sonuna bir madde eklenmesi için bir teklifte bulunacağım :

Efendim, teakup edecek maddeler meyanında tatbikatı kolaylaştırıcı sair hükümler vardır. Fakat Ana Yasada mevcut olmakla beraber sarih olarak, mükellefin tereddüt ettiği hususlarda mal memuruna müracaat ettiği takdirde cevap alabileceğini âmir hususi bir hüküm yoktur. Şöyle bir maddenin konulmasını teklif ediyorum :

(Maliye teşkilâtı mükelleflerin bu kanunla ilgili bilgi edinme yazılı dileklerini cevaplandırmaya mecburdurlar. Bu suretle verilmiş bilgilerde zuhulün sübutu halinde mükellef ceza hükümleriyle muatep tutulamaz.)

Eğer aşağıda daha münasip bir yere konmasını dermeyan ederlerse mutabıkım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Bir mükellef, ben şu işi yapıyorum doğru olur mu dedi. Farzedelim ki memur olur dedi. Kanun eğer onu suç saymışsa, memurun olur demesi kâfi midir? Onun için böyle bir malûmatı vermek mecburiyetini maddeye koymaya lüzum olmadığı kanatindeyim. Vergi bakımından olur fakat, ceza bakımından doğru olmaz.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Efendim; muhterem arkadaşımın cevabı beni tatmin etmiş değildir. Kendilerinin ileri sürdükleri misal kıyas maalfarıktır.

Düşününüz ki, usulsüzlük diye, kasta makrun olamdan yapılacak olan kusur diye bir çok şeyleri malî suç addediyoruz ve ceza tehdidi altında bulunduruyoruz. Kazanç Kanunun ilk tatbikı sırasında, tatbikatta Maliyede böyle birçok hâdiseler olmuş sualler sorulmuştur. Her hangi bir noktada tereddüt ediyor, mahallî defterdara soruyor, mahallî defterdar me-

muruna veriyor, muamele yapılıyor. Aradan bir sene, iki sene geçiyor, bir hesap uzmanı geliyor. Bu muamele yanlıştır diyor. Yanlış dediği zaman bu muamele eğer zamanaşımı mevcut değilse vergisini versin, fakat ceza ile mükellef tutmak haksızlık olur. Bunun tatbikatını, kontrolünü kendilerine vereceğimiz adamın bilmediği yerlerde mükellefin mazur görülmesi icabeder.

Bu mülâhaza ile hususi âmir bir hükmün kabulünü teklif ediyorum, kabulünde fayda olacağına kaniim, yüksek tasvibinizi rica ederim.

Yüksek Başkanlığa

323 ncü maddeden sonra aşağıdaki maddenin kanuna eklenmesini teklif ederim :

MADDE — Maliye teşkilâtı mükelleflerin bu kanunla ilgili bilgi edinme yazılı dileklerini cevaplandırmaya mecburdurlar. Bu suretle verilmiş bilgilerde zühulün sübutu halinde, mükellef ceza hükümleriyle muatep tutulamaz.

Manisa Milletvekili
Faik Kurdoğlu

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Arkadaşımızın endişelerini halleden aşağıda 346 ncı madde vardır; yanılma. Kaçakçılık mahiyetinde olmamak şartiyle aşağıda yazılı hallerde ceza kesilmez :

1. — Yetkili makamların mükellefe yazı ile yanlış izahat vermiş olmaları. Yani, ya kendisi birşey yazmış veya birşey yazmışlar, mükellef de ona tebaiyet ederek bir muamele yapmıştır, kaçakçılık olmamak şartiyle mükellefe ceza verilmez.

Eğer şimdi arkadaşımızın teklifini kabul edecek olursak kaçakçılığı da bunun içine almak lâzımdır.

İkinci fıkra şudur :

« 2. — Bir hükmün uygulanma tarzı hususunda yetkili makamların görüş ve kanaatini değiştirmiş veya bu hükme ait bir içtihadın değişmiş olması. »

Meselâ bir itiraz komisyonu bir hâdise hakkında bir karar vermiştir. Fakat o karar bilâhara değişmiştir. Bu kararın değişmesiyle ilgili olmıyan mükellef muamelesini evvelki karara göre yapmıştır, sen niçin bu ikinci karara göre muameleni tanzim etmedin diye cezaya uğramıyacaktır, kaçakçılık hali müstesna.

3. — İkinci sınıf tüccarlarla esnaftan bilgi seviyesi düşük olanların kanun hükümlerini veya bunların uygulanmasını bilmemeleri veya bu hususta yanılmış olmaları;

4. — Müphem, tefsire mütehammil bulunan hususlarda mükelleflerin yanılmış olmaları;

Yukarda üç ve dört numaralı fıkralarda yazılı hallerin maliyece tesbit ve mükellefe yazı ile ihtarından sonra yapılması yanılma sayılmaz.

Görülüyor ki mükellef lehine ne yapmak lâzımsa komisyon düşünmüş ve yapmıştır.

Kaçakçılığa gelince : O ayrıdır.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Müsaade eder misiniz reis bey ?

EMİN HALİM ERGUN (Ankara) — Efendim, bu maddeden sonra Sayın Kurdoğlu arkadaşımın bu kısma eklenmesini istediği husus, üzerinde durmaya ve düşünmeye değer mahiyettedir. Bunu mütaakıp gelecek hükümlerde yanılmak ve saireye mütaallik bâzı fıkralar mevcutsa da bu tamamen arkadaşımın ifade ettiği maksadı ihtiva etmemektedir. Son zamanlarda tedvin ettiğimiz bu vergi kanunlarının şümulü, mahiyeti ve ehemmiyeti bakımından birçok mükellefler maliye dairelerine baş vurmak mevkiindedirler. Ve maliye dairleri, vergi daireleri de bunların sorularını cevaplandırmak ve kanunun tatbikatını teshil etmek mevkiindedirler.

Burada, bilhassa resmen verilen cevabın yanlış olarak verilmiş olması ve mükellefin ona itimaden o yanlış yolda muamelesini yapması şüphesiz cezayı istilzam etmemelidir. Bununla beraber bir maliye memurunun yahut vergi dairesinin mükellefe sen defterde tahrifat yap demesi de tasavvur edilemez. Onun için muhterem arkadaşımın bu teklifini komisyona havale buyurun, bunun üzerinde düşünülsün. Bendeniz bu teklifi üzerinde düşünmeye ve tetkika değer bulurum.

Mâruzatım budur.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Efendim, büyük bir reform yapıyoruz, 600 maddelik kanun çıkarıyoruz. Burada mükellefe vergi dairelerine müracaat edip kendisinin aydınlatılmasını istemek hakkını tanımalıyız ve bu hakkı tanımakla hem mükellefin ve hem de Maliye teşkilâtının doğru yolda yürümesi imkânını temin ederiz. Ancak bu teklifi olduğu gibi kabul etmek mümkün olmıyabilir. Maliye dairesinin hangisine bu müracaatı yapmalıdır, yazı ile mi yapmalıdır? Bu

madde hakikaten tetkika şayandır. Ben rica ediyorum, kabul buyurun bunu Encümene verin, fakat nazarı dikkate almak suretiyle değil, encümenin bu teklifi alıp tetkik etmesi için.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Fakat ayrı madde teklif ediyor.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Biz de ayrı madde olarak getirmek üzere bu maddeyi Komisyonda tetkik ederiz.

(Kurdoğlu'nun önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Arkadaşlar; Komisyon Başkanı şimdi bitirdiğimiz faslın sonuna bu mütalâa esası içinde, bir madde eklenmesine Komisyonca kani olduklarını bildirdiler. Ama bunun, yani önergenin aynı olarak değil, yani bundan mülhem olarak merci tâyin eden bir madde eklenmesini kabul ediyorlar. Buna göre bu hükmü tasvibinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. Fakat bu esas dâhilinde değil, bundan mülhem olarak Komisyon icabını teemmül ile bir madde yapacaktır.

İkinci Kısım
Vergi Cezaları

Birinci Bölüm
Kaçakçılık

Kaçakçılığın tarifi

ÜÇ YÜZ YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Mükellefin veya sorumlunun vergiyi kaçırmak kastı ile aşağıdaki şekillerde vergi zıyaına sebebiyet vermesi kaçakçılıktır.

1. Çift defter kullanmak;

2. Sahte vesika tanzim etmek veya bilerek kullanmak;

3. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defter kayıtlarını veya vesikaları tahrif etmek;

4. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan tasdikli defterlerin sahifelerini yokederek yerlerine başka yapraklar koymak veya hiç yaprak koymamak;

5. Mevhum adlara hesap açmak ve her türlü hesap ve muhasebe hileleri yapmak;

6. Bu kanuna göre tutulması mecburi olan defter ve vesikaları yoketmek veya gizlemek;

7. Bir takvim yılı içinde üçten fazla muameleye taallûk etmek ve bu muamelelerden dolayı gizlenen vergi matrahının miktarı 2 500 liyayı ve bu suretle gizlenen matraha isabet eden vergi, ödenecek verginin % 10 unu aşmak suretiyle satış bedeli, ücret, komisyon, faiz, iştirak hissesi, kira bedeli gibi hasılâtı bu kanuna göre tutulması mecburi olan defterlerden hiç birinde veya beyannamede göstermemek; (hasılatın defter veya beyannameden birinde gösterilmiş olması halinde bu fıkra hükmü tatbik olunmaz. Defter tutmaya mecbur olmıyanlar hakkında yalnız beyannamede gösterilmiş olup olmadığına bakılır.)

8. Vergilendirme ile ilgili olaylar hakkında vergi idaresince yazı ile istenilen bilgiyi idareyi yanıltacak şekilde yalan veya eksik vermek (sual ile cevabın yazılı olması veya mükellefin imzasını havi tutanakla tesbit edilmiş bulunması şarttır.)

BAŞKAN — Ahmed Veziroğlu.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim, ne gibi haller kaçakçılıktır? Bu madde sekiz fıkra ile tesbit edilmektedir. İlerde gerek vergi memurlarını ve gerekse mükellefleri tereddüde sevketmemek için tasrihinde fayda vardır diye arzediyorum. Kaçakçılık maksadiyle olmıyan ve ötedenberi birçok tüccarların muavin defteri diye kullandıkları bâzı defterler vardır ki, bunların kullanılmasında zaruret vardır. Meselâ yevmiye defterini daha temiz bir halde tanzim etmek için evvelâ müsvedde yevmiye defteri tutar. Sonra yevmiye defterinden kasa hesabını defterikebire nakledilir. Fakat tüccar daha izahatlı bir şekilde ayrıca bir kasa defteri daha tutar. Bu gibi hallerde kaçakçılık gayesine mâtuf olmıyan ve vergi zıyaına sebebiyet verecek şekilde mübayeneti görülmiyen defterlerin bu hüküm dışında addedilmesi lâzımdır. Bendeniz bunu böyle anlıyorum, sayın komisyon da tavzih ederlerse memnun oluruz.

Sonra, 6 ncı fıkrada bu kanuna göre tutulması mecburi olan defter ve vesikaları (yoketmek) veya (gizlemek) deniliyor. Bendeniz bunu 240 ncı madde ile alâkalıdır diye anlıyorum. 240 ncı maddeye göre bir vergi memuru bir hesabı tetkik etmek istediği zaman tüccardan defter veya sair evrakı yazılı olarak talep edecektir. Bu maddenin hilâfına hareket ettiği takdirde tüccar, gizlemek veya yok etmek mânasına alınacaktırf. Böyle anlıyorum, böyle midir, değil midir?

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Ben de aynı mahiyette rica edeceğim. Bu çift defter tutma meselesinde bazan ecnebilerle münasebette bulunanlar bir de ecnebi lisaniyle defter tutmaktadırlar. Çift defter tutmada, maddenin başındaki kaçakçılık unsurlarını ihlâl etmemek şartiyle 10 tane defter tutabilir, bu kaçakçılık ve vergi yolsuzluğunu ihtiva ve istihdaf etmemek şartiyle çift defter tumak değildir. Böyle anlıyoruz, bunu komisyon teyit etsin.

ALİ RİZA IŞIL (Trabzon) — Arkadaşlar; Kaçakçılık fiili, Hükümetin bidayette teklif ettiği tasarıda (kaçakçılık) bir de (vasıflı kaçakçılık) namiyle ikiye ayrılmıştı. Fakat komisyonda uzun münakaşadan sonra böyle takdire dayanan bir kaçakçılıktan ziyade yalnız vasıflı kaçakçılığı kaçakçılık addetmeyi muvafık bulmuştuk.

Şimdi burada sırasiyle sayılan fiiller muhakkak ki, tam mânasiyle bir kaçakçılık vasfı ve delilidir. Çifte defter kullanmak... Niçin? Vergi kaçırmak kastiyle. Fakat demin arkadaşlarımın buyurdukları gibi bir müsvedde defteri tutmak, ikinci bir yevmiye defteri tutmak değildir. Doğrudan doğruya iki tane tastikli ve birbirinin aynı olmıyan bu hareket tasnifli sahte defter tutmaktır. Şüphesiz hiçbir suretle müdafaası kabil olmıyan bir kaçakçılıktır.

Bunların hepsi iyi ben zaten 7 nci fıkra üzerinde konuşmak istiyorum. Komisyonda da bir kısım arkadaşlarla bu fıkraya muhalif kalmıştık; muhalefet sebebini arzedeceğim. 7 nci fıkra diyor ki; bir takvim yılı içinde mükellef vergi matrahından her hangi bir miktarı gizler veyahut deftere kaydetmez veyahut da beyannamesinde göstermezse ve zıyaa uğrattığı vergi vereceği verginin yüzde onunu aşarsa kaçakçılık sayılır. Biz daima takdirden kaçarken uzun ihtilâflara yol açacak bir hüküm kabul etmiş oluyoruz. Takdir buyursunuz ki Gelir Vergisinin bugün kabul ettiğimiz hükümlerine göre geniş bir mükellef zümresini beyanname hududu içine alıyoruz. Bunların içinde bugünkü durumları defter tutmaya müsait olanları da vardır, olmıyanları da vardır. Hattâ müsait olmıyanların nispeti % 80 i teşkil eder. Bunların içinde işletme defterleri tutacak olanlar da vardır. Binaenaleyh bir takvim yılında unutmuş da faraza üç faturayı deftere kaydetmemiş ve bu kaydedilmiyen faturaların mecmu miktarı 2 500 lirayı aşmış olursa ne olacak? Sen kaçakçısın diyeceğiz. Ama kasıt var mı, yok mu? Haydi bakalım uzun bir muamele ve bir ihtilâf yolu. Onun için bendeniz bu hükmü vasıflı telâkki ettiğimiz kaçakçılık meyanında kabul etmiyorum. Bunun bu maddeden çıkarılması için de bir önerge takdim ediyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — maddenin baş tarafı;

«Mükellefin veya sorumlunun vergiyi kaçırmak kastı ile aşağıdaki şekillerde vergi zıyaına sebebiyet vermesi kaçakçılıktır.

Burada iki unsur vardır, vergi zıyaı ve kasıt.

Binaenaleyh çift defter tutmuş, eğer kastı vergi zıyaı değilse ve bir kaçakçılık kastı yoksa, isterse on defter tutsun, kaçakçılık mevzuubahis değildir. Bu Ahmed Veziroğlu arkadaşımızın birinci suali.

İkinci suali:

Ayrı ayrı defter tutmamış ama defterleri yok etmiştir. Bu takdirde de eğer vergi kaçakçılığı kastı yoksa yine girmez. Eğer vergi zıyaı kastı varsa kaçakçılığa girer.

Sayın Faik Kurdoğlu arkadaşımız, Ahmed Veziroğlu arkadaşımızın sorduğu birinci suali sordu. Bâzı ecnebi şirketleri yabancı dille defter tutarsa bu kaçakçılık mı olacak? Eğer, yabancı dille defter tutmakta vergi kaçakçılığı kasti yoksa, bu şekilde defter tutma, kaçakçılık cezasını mucip değildir.

Ali Rıza Işıl arkadaşımızın temas ettiği 7 numaralı bent; bir kere 7 numaralı bent, bâzı kayıt ve şartlarla kaçakçılık teşkil eden kısımlara aittir. Doğrudan doğruya bâzı vesikaların kaydedilmemesi veyahut bulunmaması, kaçakçılık cezasını icap ettirmiyor. Bunu da Komisyonda uzun uzadıya konuştuk. Kendileri de bulundular. Defterine yanlış geçirmiş veyahut bu defterde kaçakçılık yapılmış, meselâ, 300 - 500 lira vergi zıyaına sebebiyet verilmiş, bu kaçakçılığa girmesin mi? Bir fatura icabında 100 bin liralık bir satışı ihtiva edebilir, böyle bir satıştan dolayı bir vergi zıyaı varsa kaçakçılık olmadı mı diyeceğiz? Efendim defter tutmadı, diğer unsurlar da yok, vergi kaçakçılığı olmadı denilebilir mi?

İşte komisyon bunu nazarı itibara alarak şu

suretle hüküm koymuştur: «Bir takvim yılı içinde üçten fazla muameleye taallûk etmek ve bu muamelelerden dolayı gizlenen vergi matrahının miktarı 2 500 lirayı ve bu suretle gizlenen matraha isabet eden vergi, ödenecek verginin % 10 unu aşmak suretiyle..» ilâh. denmiştir. Bu şartların hep birlikte bulunması lâzımdır, birinin bulunması kâfi değildir. 7 numaralı bent bütün endişleri kaldırıyor. Bu itibarla ve bilâhara komisyonun gördüğü lüzum üzerine ve bâzı hâdiseler zikredilmek suretiyle bu bent kabul edilmiştir. Arkadaşım zannediyorum ki bunun üzerinde ısrar etmezler. Maddenin başkaca tetkik edilecek bir yeri de yoktur.

Vergi zıyaı ve kaçakçılığı mücerret olarak kabul etmiyoruz. Kaçakçılığı Maliye ispat edecektir. Mükellef kendisi ben kaçırmadım diye iddia ve ispat edecek değildir.

Maddede bir noksan var; mânasına tesir ediyor. Bu 7 numaralı bendin altıncı satırında (Mecburi olan defterlerden birinde..) deniyor, buraya «hiç» kelimesi konacaktır, (Hiç birinde) olacaktır.

BAŞKAN — Sual var.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim, iyice anlıyamadım, özür dilerim.. 6 ncı fıkrada gizleme ve yoketmekten bahsediliyor. Yani bir defterin yok olduğunu veya gizlendiğini anlamak için, bir Maliye memurunun ayni fıkrayı tatbik etmesi için evvelâ mükelleften yazılı olarak talebetmesi lâzımdır kanaatindeyim. Yani 240 ncı maddenin hilâfına hareket ettiği takdirde onu gizlemiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Gayet tabiî. Şifahen istenmiş, yazılı olarak vermiş.

240 ncı madde konuşulurken bunu arzetmiştik. Cezai müeyyideye esas olmak üzere bu yazılı sistem vardır. Yazı ile istiyecek. Vermedi. O takdirde vergi kaçakçılığı kastını ispat etmek şartiyle kaçakçılık tatbik edilecektir.

ARİF ÇUBUKCU (Ankara) — Acaba bir mahzur görürler mi? Bu birinci fıkrada «Çift defter tutma» nın baş tarafına «Birbirinin aynı olmıyan çift defter kullanmak» desek yani «Birbirinin aynı olmıyan» kelimelerini ilâve etsek..

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Çift defter tutmak mecburiyetinde kaçakçılık kastı olmadıkça, vergi zıyaı kastı olmadıkça kaçakçılık olmıyacağını ifade ettik. Madde bunu izah ediyor. Ama birbirinin aynı olur olmaz, böyle takyit etmek doğru olmaz kanaatindeyim.

ARİF ÇUBUKÇU (Ankara) — Birbirinin aynı olmaması çok şey ifade eder, fakat aynı olursa hiçbir şey ifade etmez. Bir, iki, üç defter tutabilir, nitekim bu harb esnasında birçok bankalar çift defter tutmuşlardır, yangın ve saireye karşı tedbir alarak.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Birbirinin aynı olmıyan çift defter kullanmak mı, diyorsunuz?. Aynı olmazsa zaten kaçakçılık olur.

ARİF ÇUBUKÇU (Ankara) — Birçokları bunu başka türlü anlıyabilir. İki defter tutuyor, birbirinin aynı olmaması, kaçakçılık olabilir. Fakat iki defter de aynı olduğu halde sen kaçakçısın denebilir. Bu itibarla bunlara meydan vermemek için bu defterlerin birbirinin aynı olmaması lâzımdır

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Bir müessese bir tane değil dört tane defter tuttuğuna göre, hepsi aynı olduğu halde, bu sefer sen kaçakçısın diyemeyiz. Bizim burada bakacağımız verginin zıyaı meselesidir. Bunları arayacağız.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Bu ibareyi koyalım.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Tatbikatta mahzurlar doğurabilir.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Aynı tâbiri içinde şekil itibariyle, rakam itibariyle usulsüzlük itibariyle mi?. Çünkü kaçakçılık vergi zıyaına sebebiyet vermektir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Efendim bu madde yalnız erbabı ticareti ilgilendiren bir madde değildir. Gelir Vergisinin dairei şümûlüne giren ve bütün vatandaşları ilgilendiren bir maddedir. Meselâ, bir memur vatandaş maaş alıyor, bir de gayrisâfi iratlı evi veya dükkânı vardır, irat alıyor. Bundan dolayı beyanname verecektir. Binaenaleyh şimdi bu gibi beyanname verecek mükellefin hepsi de şu maddenin içinde zikredilen yedinci fıkranın şümulüne girecektir ki, bendenizde bunun üzerinde duracağım. Bu fıkra mucibince kira bedelinin birini sehven unutmuş ve yazmamış olan mükellefe kaçakçı mı diyeceğiz?. Bu

doğru değildir. Bu sebeple yedinci fıkranın tayyı çok yerinde olur.

Sonra sahte vesika tanzim etmiş, ve bu kanuna göre tutmaya mecbur olduğu defterler üzerinde tahrifat yapmış olan bir kimse kaçakçıdır. Bunlara bir şey demiyorum. Ama yedinci fıkra muhtevası sehven de kasten de yazılmıyabilir. Kâmil Coşkunoğlu arkadaşım diyorlar ki; vergi ziyaına sebebiyet vermemek şartiyle kaçakçılık sayılmaz. Zaten böyle bir şeyin vukuu vergi ziyaına sebebiyet verecektir, ama bu, kasten mi yapıldı, sehven mi yapıldı? Burada durmak lâzımdır. Ve nihayet takdire gidecek bu mükellef bunu unuttu da mı, yoksa bililtizam mı kaydetmedi? Bunu takdirle tâyin etmek kolay bir şey değildir.

Bir nokta daha var, bunun aydınlatılmasında fayda mülâhaza ediyorum. Deniliyor ki : Her türlü hesap ve muamele hileleri. Bunlar nelerdir? Bunların tavzih edilmesi yerinde olur. Umumi mânada hesap hilesi diye bir mefhumun kanuna girmesi tatbikatta geniş mikyasta müşkülâtı bâdi olabilir. Bunlar ne gibi şeylerdir, bunu izah etmek icabeder, ve şunlardır demek yerinde olur.

Arif Çubukcu arkadaşımızın teklif ettikleri birbirlerine benzemiyen defterler meselesi; şimdi bâzı bankalar birbirlerine benziyen defterler tutarlar, bir bankanın muhtelif yerlerde şubeleri vardır, bunlar ayrı ayrı defterler tutarlar. Ama bunların kayıtları birbirlerine uygun oldukları için kaçakçılık konusuna girmez. Çift defter, aynı hesabı iki deftere kaydedip bu defterlerde başka başka miktarlar ve şekiller de kaydedilmiş olmasıdır. Binaenaleyh böyle aynı hesapları aynı şekilde ihtiva eden defterleri çift defter telâkki etmek doğru olmaz.

ALİ RIZA IŞIL (Trabzon) — Efendim, bendeniz deminki mâruzatımla kaçakçılığın sabit ve vasıflı fiillere hasredilmesini arzetmiştim. Sözcü arkadaşımız işi başka şekilde mütalâa ettiler, Perakende iş yapan küçük tacir bir takvim yılı içinde üç muameleyi defterine geçmemek suretiyle bilmiyerek bir hata yapabilir. Fatura kopyasında mevcut olan herhangi bir satışı defterine geçmemiş olabilir. Defterlerinde mevcut olduğu halde beyannamesine sene sonunda noksan geçmiş olabilir, bu gibi hataları kaçakçılık sayarsak mükellefler için çok ağır olur. Bu itibarla bendeniz 7 nci fıkranın tayyını teklif etmiştim. Demin sözcü arkadaşımız buyurdular ki, defterlerinin hiçbirinde değilse ve bu da kaçakçılık kasdiyle yapılmışsa bunu kaçakçılık telâkki edelim. Arzettiğim gibi, fatura kesmiş ama deftere intikal ettirmemiştir Fakat kopyasında mevcuttur. Buna ne buyururlar? Defterlerinde mevcuttur ama beyannamede noksan göstermiş ve bu noksan verginin % onunu geçmek suretiyle bir noksanlık yapmıştır, o zaman ne olacaktır? Bu cihetler tamamen takdire kalmaktadır. Kaçakçılık gibi mühim bir suçun hududu içinde bu hükümleri bırakmaktan ise bu suçların kusura alınmasının daha uygun olacağı kanaatindeyim.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Ali Rıza Bey arkadaşımın tamamen aksini düşünmekteyim.

2500 lira haddin konduğunu dahi hayretle karşılarım. Bu itibarla kaçakçılık sayılabilecek bir şeyi umumi mutlak olarak kabul etmek lâzımdır. Şimdi yukarda tadat ettik. Bilhassa şunu belirteyim, vergi hikâyesi malûm. Bundan evvel de vergi kaçakçılığından şikâyet ederdik. Vergi kaçakçılığını irtikâp eden kötü ruhlu insanlar için bu kayıt konmuştur. Böyle bir zihniyet ve tıynette olmıyan iyi ve dürüst insanlar için bu kayıtlar esasen mevzuubahis değildir. Bunlar namusluları koruyucudur. Binaenaleyh âmme hizmetine iştirak etmeyip, kazancını yalnız cebine indirmek istiyenler için tatbik edilecek hükümlerdir. Binaenaleyh, burada yalnız 2 500 lira değil, bir lira dahi müstelzimi mücazattır. Yukardaki kayıtlar defter ve sair kısımlardır. Bunun dışında yapılacak irtikâp için niçin bunu kabul etmiyelim?

Sonra Ali Rıza arkadaşımın endişesi de vârit değildir. Defterde yok da faturada var. Netice itibariyle kaçakçılık kastı olmadığı takdirde esasen mesele yoktur. Bu sebeple ben bu kaydı rakamla tahdidi dahi doğru bulmuyorum. Binaenaleyh, bence yerindedir, endişe vârit değildir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; madde yukardan aşağı okunursa «gizlenen vergi matrahının miktarı 2 500 lirayı ve bu suretle gizlenen matraha isabet eden vergi, ödenecek verginin % 10 nunu aşmak suretiyle..» Demektedir, vergi bazan aylık ve bazan da senelik olur. Muamele Vergisin-

de aylıktır. Kazanç veya Gelir Vergisinde seneliktir.

FAİK YILMAZİPEK (Bursa) — Mükellefin senelik Kazanç Vergisi nispeti % 10 dur, kaçakçılık mühim bir damgadır, biz komisyonda böyle konuşmuştuk, burada iş değişmiş, maliye mümessili arkadaşımızla da konuştuğum zaman senelik mükellefin verecegi vergi % 10 u geçerse kaçakçılıktır, böyle şey olur mu? Tevile gitmiyelim.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; her vergi mahiyeti itibariyle senelik olmaz. Veraset Vergisi senelik midir, bir insan hayatında belki bir kere verir, veya vermez.

Sonra; Muamele Vergisi. Her ay verilir. Gelir Vergisinde ise senede bir kere beyanname verilir, vergisi de aynı senede ödenir.

FAİK YILMAZİPEK (Bursa) — Efendim; konuşmamızın Veraset Vergisi ile ne alâkası var? Konuştuğumuz mevzu Gelir Vergisidir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bir sual.

Hesap ve muhasebe hilelerinin zikredilmesi mahzurlu mudur?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Kaç numara?

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Beş numarada.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Evet. Mevhum adlarla hesap açmak ve her türlü hesap ve muhasebe hileleri yapmak.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bunlar nelerdir?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Muhasebe ve hesap hilelerini arkadaşım da takdir buyururlar ki, burada tadat etmeye imkân yoktur. Meselâ satar, satmadım der. Veya yüz liraya sattığını seksen liraya satmış gibi kayda geçirir.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Burada bir hata yaparca o da hile mi addedilecek, bunu kim takdir edecek?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Bu yetkiyi, Takdir komisyonlarına verdik, biliyorsunuz. Onlar takdir edecek.

CEMİL ALEVLİ (Gazianteb) — Bu hüküm tatbikatta çok ihtilâflara yol açar.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Maliye kaçakçılıkta karar almadan ceza kesmiyor

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Takdir hususunda diğer adlî makamlarda olduğu gibi, yani malî kaza mercileri takdir meseleleri üzerinde durmıyacaktır tabiî.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Takdir meselesi üzerinde durmıyacaktır. Kaçakçılık Maliyece değil Takdir komisyonlarınca takdir edilecek ondan sonra Maliyece cezası kesilecektir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Şimdi Takdir komisyonu bir hakkı takdirde bulundu. Diğer takip edecek olan malî komisyonlar bu hakkı takdirin istinat ettiği esaslara göre kanaatlere varabileceklerdir. Bu gayet tabiîdir, aksi halde çok feci olacaktır.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Bu var efendim, daha sonra gelecektir.

FAİK KURDOĞLU (Manisa) — Yani esas kabul edilmiştir, değil mi?

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Var, gelecektir.

ALİ RIZA IŞIL (Trabzon) — Efendim, bendeniz...

BAŞKAN — Önergeniz vardı, onun dışında bir izah mı yapacaksınız?

ALİ RIZA IŞIL (Devamla) — Evet, demin konuşan Feyzullah Uslu arkadaşımız buyurdular ki, bu fıkra daha ziyade namuslu tüccarları ve namuslu vatandaşları müdafaa etmek için konulmuş bir hükümdür. Şüphesiz ki, biz de aynı maksat üzerinde konuşuyoruz. Aynı zamanda buyurdular ki, fatura kopyasında kayıtlıdır ve hiç vergi ziyaına meydan verilmiş değildir; binaenaleyh bu fıkra hükmüne girmez. Ama hâdise böyle değildir, mükellef sene sonunda beyanname vermiştir, iki sene sonra yapılan tetkikte matrah noksanı tâyin ve tesbit edilmiştir; yahut defterlerinde bu kaydın noksan olduğu tezahür etmiştir. O anda bu mükellef kaçakçıdır, çünkü vergi ziyaına sebebiyet verdiği iki sene sonra tetkikle meydana çıkmıştır. Benim mâruzatım bu şekildedir, yoksa her hangi bir defterde kayıtlıdır da beyannamede noksan gösterilmiştir. Şüphesiz kasıt olmadığından kaçakçılık telâkki edilmemesi lâzımdır. Ama bu fıkra hükmü böyle değildir.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Mutlak ziyaa sebebiyet vermek, kaçakçılık değildir.

BAŞKAN — Rica ederim, muhavere yapmayınız. Söz istiyorsanız vereyim.

ALİ RIZA IŞIL (Devamla) — Zıyaa sebebiyet vermiştir. Zira mükellef sene sonunda beyannamesini vermiştir ve bu beyanname üzerinden vergi ödemiştir. Bir yahut iki sene sonra yapılan tetkikatta noksan verdiği görülürse kaçakçılıktır. Ama bu mükellef zühulen deftere iki, üç fatura geçirmemiş olabilir. Kendi kanaatimce bu maddenin bu fıkrası kaçakçılık bahsi üzerinde birçok suçlu olmıyan kimseleri lüzumsuz yere ihtilâflı bir duruma sokacaktır, demin arzettiğim gibi.

Takdir Yüksek Heyetindir.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar; 324 ncü maddenin ilk umumi hükmünü nazarı dikkate almak lâzımdır. O vakit münakaşalara meydan kalmaz. Madde umumi hüküm olarak diyor ki; «Mükellefin veya sorumlunun vergiyi kaçırmak kastı ile aşağıdaki şekillerde vergi zıyaına sebebiyet vermesi kaçakçılıktır.» Umumi hüküm budur. Bundan aşağıdaki kısım şekli, teferruatı tesbit etmektedir. Bu itibarla artık aşağıdaki teferruatı tesbit eden bentlerde de ayrıca kasıt aramanın mânası yoktur. Kaldı ki; bir malî yıl içinde dört defa bu işi yapacak, ondan sonra kaçakçılık addolunuyor. Bir malî yıl içinde birincide unuttu, ikincide unuttu, üçüncüde unuttu, dördüncüde unuttu, yakalandığı zaman artık dördüncü defada da, benim bunda kastım yoktur derse bu yürümez arkadaşlar. İmkânları bahşediyor, diyor ki; sana üç defa hata imkânı veriyorum. Yani sana bir tolerans gösteriyorum. Bundan sonrasına da müteyakkız ol. Senin vazifen vergi ile mükellef olmaktır. Yakalandığın zaman hata oldu diye kendini kurtarmaya hakkın yoktur. Bir anonim şirketle yeni işe başlamış genç bir adamı nazara alırsak bunlar çifte defter tutuyorlar. Fakat anonim şirket bir sene zarfında üç defadan sonra yakalandığı zaman anonim şirket hata etti diye muaftır... Olur mu böyle şey? Halbuki öbür tarafta o genç belki de hakikaten hata etmiştir. Ama kanun ona üç defaya kadar müsaade ediyor. Bu hüküm bu gibi kaçakçıları himaye için konmuş değilidr. Ona verilen hüsnüniyeti sonuna kadar muhafaza etmesi şarttır. Üçüncü defasından sonra yakalandı mı, cezaya artık sen müstehaksın, demektir. Bu itibarla burada bir kasıt var mı diye işi süzgeçten geçirmek maddenin ruhunu ihlâl eder. Aksi takdirde namuslu mükellef karşısında namussuz mükellefe birçok imkânlar bahşetmiş oluruz. Onun için bunu nazarı dikkate almak lâzımdır.

BAŞKAN — Önergeleri okutuyorum.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Efendim, kanunun yedinci fıkrasında «bir takvim yılı içinde üçten fazla muameleye taallûk etmek ve bu muamelelerden dolayı gizlenen vergi matrahının miktarı 2 500 lirayı» denilmektedir.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Üç şarttan feragat, 2 500 yok, üç defada ifa edecek.

İSMAİL SABUNCU (Devamla) — Ohalde mesele yok.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arzettiğim veçhile üç yüz yirmi dördüncü maddenin yedinci fıkrasının kaldırılmasını teklif ediyorum.

Trabzon Milletvekili
Ali Rıza Işıl

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Yüksek Başkanlığa

324 ncü maddenin (1) sayılı fıkrasının «Birbirinin aynı almıyan çift defter kullanmak» şekline konulmasını arz ve teklif ederim.

Ankara
Arif Çubukcu

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Yüksek Başkanlığa

Arz ve izah ettiğim sebeplerden dolayı 324 ncü maddenin Komisyona verilmesini arz ve teklif ederim.

Gazianteb Milletvekili
Cemil Alevli

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Kaçakçılıkta ceza

ÜÇ YÜZ YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Kaçakçılık yapan mükelleflere kaçırdıkları vergi-

nin üç katı tutarında vergi cezası kesilir.

Şu kadar ki, bu ceza mükelleflerin ticari ve meslekî işlerinden dolayı tâbi oldukları veya sorumlusu bulundukları vergilerde:

1. Birinci sınıf tüccarlar için 500 liradan;
2. İkinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı için 250 liradan;
3. Diğer mükellefler için 50 liradan;

Az olamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kaçakçılığa iştirak

ÜÇ YÜZ YİRMİ ALTINCI MADDE — Ayrı ayrı maddi menfaat gözetmek şartiyle birkaç kişi kaçakçılık yaptıkları takdirde bu fiili irtikâp edenlerin veya doğrudan doğruya beraber işlemiş olanların her biri hakkında evvelki maddelerde yazılı vergi cezaları kesilir.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim bu madde hakkında sayın komisyonun tavzihte bulunması için söz almış bulunuyorum.

Bu maddeye göre ayrı ayrı menfaat gözetmek şartiyle birkaç kişi bir kaçakçılık yaparlarsa bu takdirde bu fiili irtikâp edenler hakkında veya doğrudan doğruya bu suçu beraber işiemiş olanlar hakkında tatbik edilecek ceza bendenizin anladığıma göre, meselâ bir şirkette kaçakçılık irtikâp edilmişse, (ceza üç mislidir) ve bin lira yerine üç bin lira alınacaktır. Bunlardan bir mükelleften 3 bin lira alıncak ve şirket 10 kişiden müteşekkil ise 3 er binden 30 bin lira alınacaktır. Böylemi dir, tavzihini rica ederim.

G. K. S. KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, bu maddenin hedefi; ayrı ayrı maddi menfaat gözetmek şartiyle birkaç kişi kaçakçılık yaptıkları takdirde bu fiili irtikâp edenler veya beraberce işlemiş olanların ayrı ayrı vergi cezasına çarptırılacağını tesbit etmektir. Meselâ bir mükellef mal satmış, birisi de almış. Satan diyor ki, ben bunu defterime kaydetmiyeceğim, öteki de diyor ki, ben de kaydetmiyeceğim. Bu suretle bir vergi zıyaına sebebiyet veriyorlar. Her birisi için ayrı ayrı kaçakçılık cezası alınacaktır.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler.. Etmiyenler,, Kabul edilmiştir.

Kaçakçılığa teşvik

ÜÇ YÜZ YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Bir mükellefi kaçakçılık yapmaya azmetirenlere - kaçakçılık tekemmül etmiş olmak şartiyle - işlenen fiil için kanunda tâyin olunan ceza kesilir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kaçakcılığa yardım

ÜÇ YÜZ YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Ayrı bir menfaat gözetmemek suretiyle, kaçakcılık olduğunu bildiği bir fiilin işlenip tamamlanmasını fiiliyle kolaylaştıranlara bu fiil için kanunda tâyin olunan cezanın dörette biri kesilir. 348 nci maddede pişmanlık şartlarına uygun olarak keyfiyetten ilgili makamları haberdar edenlere ceza kesilmez.

FEYZULLAH USLU (Manisa) — Efendim, «ayrı bir menfaat gözetmemek suretiyle» diye başlıyan bu kısım için bir misal vermelerini rica ediyorum. Nedir ayrı bir menfaat gözetmemek?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; misali gayet basittir. Bir müessesede muhasebeci ayrı bir menfaat gözetmemiş, fakat kaçakçılığa iştirak etmiştir. O müessesenin memuru olarak iştirakinin cezası buradadır.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

İkinci Bölüm

Kusur

Kusurun tarifi

ÜÇ YÜZ YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Kusur, kaçakçılık sayılan haller dışında her hangi bir suretle vergi zıyaına sebebiyet verilmesidir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kusurda ceza

ÜÇ YÜZ OTUZUNCU MADDE — Kusur işliyen mükelleflere zıyaa uğrattıkları verginin % 50 si tutarında vergi cezası kesilir.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — 330 ncu maddeye göre kusur işliyen bir mükellefe kusurdan doğan verginin % 50 nispetinde ceza tarhedilecektir.

Kaçakçılık kastı olmaksızın her hangi, bir an-

layış farkı olarak bir hata işlerse ve matrahı noksan gösterirse. Matrahı noksan göstermek şöyle olabilir : Meselâ mükellef kendi noktai nazarına göre masrafa geçirilmesi lâzımdır diye bir hesabı masrafa geçirdiği takdirde matrah bu suretle noksan gösterilmiş olacak ve maliyenin kontrolünde meydana çıktığı zaman % 50 vergi cezası tahakkuk ettirilecektir. Maddenin yazılış şekline göre bir anlayış farkından yani, kastolmadan kusur suretiyle bir hesap hatası demektir.

Binaenaleyh, % 50 ceza çoktur, âdilâne değildir. Bunun % 10 a indirilmesini teklif ediyorum.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ KÂMİL COŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim; kaaçkçılıktan maada vergi zıyaına sebebiyet veren halleri kusur telâkki ettik. Bunda kasıt da olması mümkündür ve hattâ kasıt, kusur tâbirinde mündemiçtir ama, bâzı tatbikat mahzurları doğuracağı bu vasfı vermek için bu şekilde kabul edilmiştir. Beyanname vermemekle, faturayı kaydetmemekle vergi zıyaına sebebiyet vermemişse, bugünkü mevzuata nazaran cezası çok hafiftir, kusur sayılıyor. Arkadaşımızın söylediği gibi yanılma ve hata halleri kanunda ayrıca zikredilmiştir, bilhassa yanılma cezayı istilzam etmiyecek. Bu hal, 346 ncı maddede gelecektir, biraz evvel arzetmiştim, bu itibarla maddenin aynen kabulünü rica ederim.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim; kabul buyurduğunuz 329 ncu maddeye göre kusur, kaaçkçılıktan sayılmamaktadır.

Kusur, kaçakçılık olmıyacağına göre bu yüzde 50 ceza âdilâne değildir. Bu gibi kusurların cezasız bırakılması da doğru değildir. Onun için yüzde elli yerine yüzde on kabul buyurulacak olursa mükellefler için mağduriyeti de mucip olmamış olur.

BAŞKAN — Vehbi Sarıdal.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Burada kullanılan (kusur) kelimesini komisyon düşünerek ve yapılmaması lâzımgelen bir şeyi, kaçakçılık kastı olmaksızın yapmamak mânasına aldığını zannediyorum. Öbürü zühuldür. Kusur ile zühul arasında bir fark vardır. Kusur da kasıt aramak lâzımgelir. Kusuru acaba o mânada mı telâkki ediyorlar?

SÖZCÜ KÂMİL ÇOŞKUNOĞLU (Manisa) — Efendim, kusur, yine vergi zıyaına sebebiyet veren fiiller olacaktır. Vergi zıyaına sebebiyet vermedikçe usulsüzlüğe girecektir, bilmiyorum arkadaşımın sormak istediğini.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Görülüyor ki; vergi zıyaına sebebiyet vermiştir, ama bunda kasıt yoktur.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Biz kasıt telâkki ediyoruz. Kaçakçılık kastı olan halleri tadat ederek onlara kaçakçılık dedik.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Bu mânada zuhul, kasıt aynı şeydir.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Devamla) — Aynı şey telâkki edin veya etmeyin bizim bakacağımız nokta kaçakçılık sayılmıyan bir fiilde vergi zıyaı varsa kusurdur.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Kastı ne mânada anladınız?

KÂMİL CŞKUNOĞLU (Devamla) — Kusurda kasıt, kaçakçılık diye sayılan ve vergi zıyaına sebebiyet veren hallerin dışında, vergi zıyaına sebebiyet veren diğer hallerdir.

VEHBİ SARIDAL (Niğde) — Bu çok geniştir. Komisyon bunu bir daha teemmül etsin.

AHMED VEZİROĞLU (Afyon Karahisar) — Söz istiyorum. Fakat vakit geçtiği için, yarına bırakılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Efendim vakit gelmiştir.

Yarın saat 14,30 da toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 20,03

8. — SORULAR VE CEVAPLAR

1. — Afyon Karahisar Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun, Aşkale ilcesiyle dolaylarında açlık olup olmadığı, varsa ne gibi tedbir alındığı hakkındaki sorusuna Başbakan Şemsettin Günaltay'ın yazılı cevabı (6/316)

Yüksek Başkanlığa

Erzurum İlinin Aşkale İlçesine bağlı-

Köylerin adı:	Hane adedi	Nüfus adedi
Şakav köyü	55	258
Tazegül köyü	32	159
Koşapınar köyü	33	75
Karabıyık köyü	12	65
(El yazısı olduğundan okunamadı)	45	241
Yekûn	177	798

Beş köyde 177 hanede 798 nüfusun; ve

Topalçavuş köyünde 23)
Yeniköyde 36) (Bunların nüfusu
Merdiven köyünde 37) yazılmamıştır).
Pırtın köyünde de 47) ki

Ceman (9) köyde 320 hane, ortalama bir hesapla (1 600) nüfus vatandaşın aylardan beri açlık içinde kıvrandıkları, bu yerlerden alınan yazılardan anlaşılmıştır.

Bu yıl yurdumuzun her yerinde görüldüğü gibi; Aşkale'deki kışın fevkalâde kuvvetli ve sürekli oluşu ve esasen 1948 mahsullerinin de doyurucu olmamasından, ortakçılık ve işçilikle maişetlerini sağlıyan bu köylerin halen açlık içinde çırpındıklarından; keyfiyeti 1948 yılı onuncu ayında ve bir vatandaş vasıtasiyle, Aşkale'den doğrudan doğruya Başbakanlık Yüksek Makamına dahi dilekçe ile arzettirdiklerini ve aradan aylar geçmesine rağmen (5 . IV . 1949 tarihli yazılarında ifade ettiklerine göre) halen yardım görmediklerinden, insan kılığından çıkan perişan hallerinin önlenebilmesi için de ancak en seri vasıta ile yardımlarına yetişilmesiyle mümkün olabileceğini; bildirerek temennide bulunmaktadır.

1. — Yukarda arzettiğim Aşkale'deki açlık vâki midir? Vâkı ise Hükümet ne gibi tedbir almış ve şimdiye kadar ne gibi yardım yapmıştır?

2. — Bugüne kadar alınmış bir tedbir yoksa, bu yerlerdeki açlık durumu hakkında en seri bir vasıta ile tahkikat yaptırılmasını ve açlıktan inlediklerini bildiren bu vatandaşlara âcil yardımda bulunulmasına buyruk verilmesini ve neticenin Sayın Başbakan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ve rica ederim.

Afyon Milletvekili
Ahmed Veziroğlu

Sayı: 77-964, 6-1561

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Gn. Kâtiplik Kanunlar Md. 4965-2871 sayılı ve 19 . 4 . 1949 tarihli yazı karşılığıdır.

Afyon Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun, Aşkale ilcesi ile dolaylarında açlık olup olmadığı ve varsa ne gibi tedbir alındığı hakkındaki yazılı sorusu üzerine bâzı incelemeler yapılmasına lüzum hâsıl olduğundan yazılı cevabın on gün içinde verilebileceğini arz ve keyfiyetin soru sahibine bildirilmesine müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

Sayı: 77-964, 6/1757

10 . 5 . 1949

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

27 . 4 . 1949 tarihli ve 77-964, 6/1561 sayılı yazıya ektir.

Afyon Milletvekili Ahmed Veziroğlu'nun, Aşkale ilcesi ile dolaylarında açlık olup olmadığı ve varsa ne gibi tedbir alındığı hakkındaki yazılı soru önergesi üzerine hazırlanan cevabın ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan
Ş. Günaltay

1948 yılı istihsali Erzincan'dan itibaren Kars'a kadar çok düşük olduğundan bu iller içindeki halkın iaşesini sağlamak üzere Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından Erzurum, Erzincan, Kemah, Aşkale, Hasankale, Horasan, Tercan, Sarıkamış ve Kars'da stoklar tesis edilmiş ve istiyen yerlere bedeli karşılığında hububat satışı yapılmıştır.

Bu illerde ve Karadeniz bölgesinde ve yurdun diğer yerlerinde kendi gücleriyle iaşelerini sağlıyamıyacak duruma düşmüş olan muhtaç vatandaşlara gerekli yardımların yapılması için icabeden valiler emrine Kızılay eliyle Hükümetçe para gönderilmiştir.

Aşkale'de 9 köyde 1600 vatandaşın açlık içinde çırpındıkları hakkında Başbakanlığa bir müracaatta bulunulduğuna dair hiçbir kayda rastlanmamıştır. İçişleri Bakanlığınca yaptırılan tetkikatta, Aşkale'de açlık bulunduğu tesbit edilememiştir. Bugüne kadar bu mevzuda ilce halkından kaymakamlığa veya valiliğe hiçbir müracaat olmamıştır. Bu ilceye Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından yılbaşından Nisan sonuna kadar 121 ton yemeklik hububat tahsis yapıldığı gibi halen ilce Ofisi ambarında 1200 ton buğday mevcut olup istiyenlere Ofis fiyatı üzerinden serbestçe satılmaktadır.

Toprak sahibi olmayıp yarıcılıkla geçinen mahdut miktardaki köylünün, yeter mahsül alamamasından dolayı yıllık ihtiyacını tamamiyle karşılıyamadığı anlaşıldığından bu vatandaşların iaşelerini kolaylaştırmak üzere bu defa Kızılay vasıtasiyle valilik emrine 1000 lira gönderilmiştir.

1948 yılı Ekim ayında Aşkale İlcesi müstahsılının 385 bin liralık borcu tecil edilmiş ve Aralık ayında yeniden 65 bin liralık daha kredi tevzi olunmuştur. İlce tohumluk ihtiyacını karşılamak üzere 218 ton buğday, 100 ton arpa tahsis ve tevzi edilmiştir.

1949 yılında tohumluk olarak ayrıca 100 ton buğday ve 50 ton arpa daha tahsis edilerek Nisan sonuna kadar 120 tonu dağıtılmış ve 30 tonunun dağıtılmasına devam edilmekte bulunmuştur.

T. B. M. M. Basımevi